

št.
1/2

LETO KUKAVIČJIH JAJC

LETO 1993

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

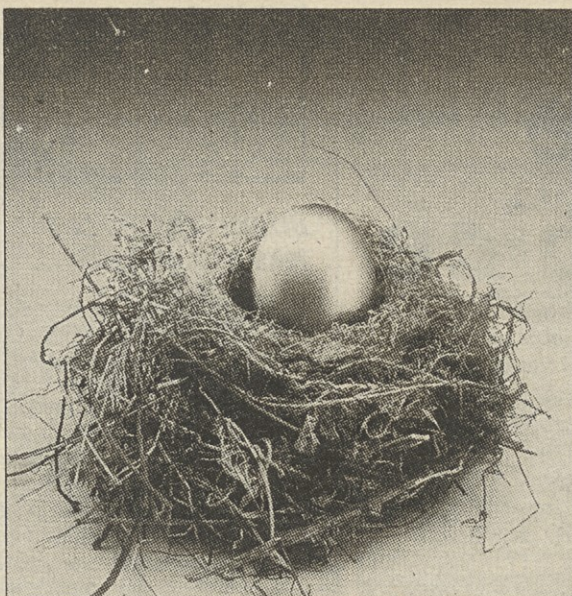
Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

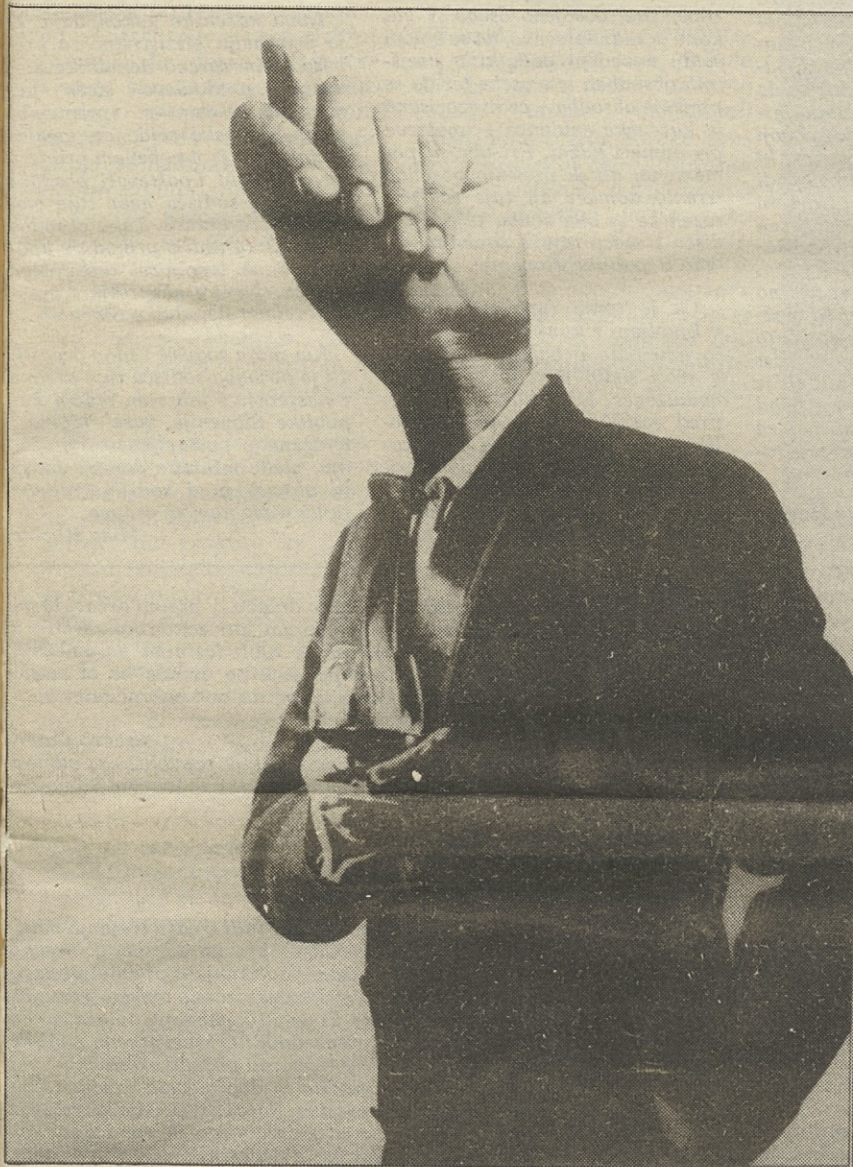
Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 7. januarja 1993, št. 1/2, letnik 52, cena 95 SIT

Prva številka DE v novem letu, pa je že po kratkem pregledu vsebine jasno, da nas čaka leto kukavičjih jajc. Sindikati bodo imeli čez glavo dela, da jih bodo zmetali iz gnezda in se jim ne bodo zalegle še hujše socialne razlike, da bi delavcem od njihove lastnine le kaj ostalo, da bi bilo več dela... Sicer pa v tej številki preberite:

ZAPILI IN OBLJUBILI

Na 15. strani smo osvežili nekaj najlepših obljub strank, ki so prišle v parlament – večkrat jih bomo ponovili, manj bodo imeli možnosti nazdravljati s figo.

VLADA ŠE NI IZPOLNILA OBLJUB

je članek, ki v Ravbarkomandi na 13. strani ta naš pomislek potrjuje, ceho fige pa plačuje ROS državnih in družbenih organov.

SVOBODNI SINDIKATI OBISOJAJO ODPOVED SPLOŠNIH KOLEKTIVNIH POGODB

Preberite poročilo Frančka Kavčiča na 4. strani in skrbno prisluhnite **GREGORJU MIKLIČU**, ko opozarja: »Podjetniških pogodb ne pomečite v koše! Za to ni nobene potrebe! Gre zgolj za enostransko potezo Gospodarske zbornice in Svobodni sindikati že začnemo priprave na splošno stavko – Če vendarle ne bo zmagala zdrava pamet!«

DE, sreda, 14⁰⁰

Spoštovani gospod
Milan Kučan,
predsednik Republike Slovenije

Sporočamo Vam, da so se v skladu s 13. členom začasnega poslovnika državnega zbora do danes, 6. 1. 1993 organizirale naslednje poslanske skupine in izvolile svojega vodjo:

1. poslanska skupina Liberalno-demokratske stranke, v.d. vodja g. Jožef Školč,
2. poslanska skupina Slovenskih krščanskih demokratov, vodja g. Ignac Polajnar,
3. poslanska skupina Združene liste, vodja g. Miran Potrč,
4. poslanska skupina Slovenske nacionalne stranke, vodja g. Zmago Jelinčič,
5. poslanska skupina Slovenske ljudske stranke, vodja g. dr. Franc Zagožen,
6. poslanska skupina Demokratov – Demokratske stranke, vodja g. dr. Dimitrij Rupel,
7. poslanska skupina Zelenih Slovenije, vodja g. dr. Leo Šešerko,
8. poslanska skupina Socialdemokratske stranke Slovenije v.d. vodja g. Vitodrag Pukl.

V skladu z začasnim poslovníkom sta poslanca italijanske in madžarske narodne skupnosti neposredno vabljeni na posvetovanje z vodji poslanskih skupin, ki jih sklicujeta v zvezi z delom državnega zbora.

Prosim gospod predsednik, da v skladu s 1. odst. 111. člena ustave Republike Slovenije in 2. odstavkom 19. člena začasnega poslovnika opravite posvetovanja o kandidatu za predsednika vlade Republike Slovenije in mi pošljete Vaš predlog, da bi lahko v skladu s 4. odstavkom 19. člena začasnega poslovnika sklical sejo državnega zbora.

S spoštovanjem

mag. Herman Rigelnik

DELOJEMALCI OGROŽAJO SLOVENSKO GOSPODARSTVO

je nesmisel, ki ga Martin Ivanič obdeluje na 3. strani

GRIPA NOVEGA SISTEMA

pa je prispevek, v katerem Marija Frančeskin odgrinja pokrovko zdravstvenega zavarovanja po novem. Le za pokušino: Telefoni na sindikatih zdravstva brne kot nori, bentijo zdravniki, osebje, najhujše je kajpak bolnikom. Brezposelni si morajo premije plačevati sami, več kot 400.000 Slovencev se še ni prostovoljno zavarovalo...

javno vprašanje na 18. strani **LEVA ROKA, DESNI ŽEP**

ali menedžersko zavarovanje ali 29.900 mark neobdavčenega denarja na koncu leta ali posebna nagrada za direktorjevo zdravje ali kaj za en šment?

Prepričani smo, da bosta klobčič razvozlala in ga našim bralcem pojasnila V NASLEDNJI ŠTEVILKI DE gospoda

IVAN ROJC, direktor slovenske davkarije in
IGOR OMERZA, direktor SDK

889400215

Piše: Ciril Brajer

Pasje bombice

Začelo se je z Miklavžem in zapokalo, da je mojega psa vrglo božje. Do božiča se je nekako pobral, a glej šmenta, prav na sveti večer, ta opevano tihi, družinski praznik, je spet zagrmelo in se zabljalo. Veterinar je priporočil nekaj zdrobljenega aspirina v hrano.

Če je bilo tako hudo za verske praznike, je jasno, kako je bobnelo šele pod zvezdnato novoletno nebo. Petarde, rakete in rakete, pištole, detonatorji, menda se je slišalo tudi nekaj ročnih bomb...

Kdo bi potemtakem zameril Francetu Tomšiču?! Pod tako dolgotrajnim in gromoglasnim pritiskom se je mož še dobro odrezal. Tam okoli novega leta si pač ni mogel kaj, da ne bi nasul vsaj nekaj pasjih bombic. Razvijmo le eno, dve, ki sta prifrčali pod noge DE, pa jima ni uspelo počiti.

Trdi namreč, da po pogovoru z urednikom lahko sodi, kako v uredništvu DE ne verjamemo v možnost sindikalnega pluralizma. Saj bi vse skupaj lahko pometli pod mizo, ker se s Tomšičem o čem takim pač nihče ni pogovarjal.

Ker pa je podtaknjeni nesmisel le prevelik, naj ga zavrnem: prav vsi smo prepričani o sindikalnem pluralizmu – danes, ko je dejstvo, in nekoč, ko si tudi Tomšič še ni drznil govoriti o njem. Vsaj glasno ne!

Veliko vprašanje pa je, kako ga kdo pojmuje. Ne bom razpredal, saj naše stališče preveč ves časopis. Le prav na kratko: sindikalni pluralizem pojmuje 100-odstotno drugače kot France Tomšič, ki z njim rine v kolektive na silo in s tem posameznike včasih spravi v hude zagate. Da o splošni »koristnosti« takšnega početja niti ne govorim. Druga bombica je tista o DE, ki Tomšičevega sindikata ne spremlja strokovno.

Hm, lep del odgovora na drugi očetek tiči že v pojasnilu na prvega.

Čestitka Vladimirju Tkalcu

Spoštovani!

Čestitam vam ob izvolitvi v državni svet in vam pri nadaljnjem delu želimo mnogo uspehov.

Hkrati pa vas moramo obvestiti o našem nezadovoljstvu, ki so ga povzročile različne informacije po časopisih in televiziji.

Razočarani smo, ker smo zvedeli, da bodo prejeli razliko do realizacije kolektivne pogodbe vsi porabniki državnega proračuna, le šolstvo ni nikjer omenjeno.

Tudi o 13. plači se govori, nekateri so si jo že delili (občinski uslužbenci).

Vemo, da je sindikat že opozoril v Delu, 17. 12. 1992, tudi na šolstvo. Vendar minister Kozinc omenja vse druge, samo šolstva spet ni nikjer.

Zahtevamo, da se tudi nam, kot vsem drugim porabnikom državnega proračuna, izplačajo vsa manjkajoča sredstva.

OŠ POLJČANE

v imenu vseh delavcev vzgoje in izobraževanja občine Slov. Bistrica

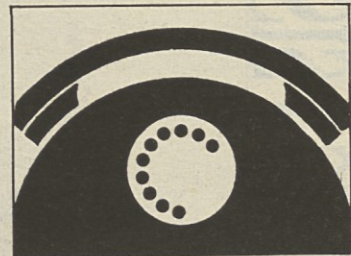
Pojasnilo za javnost

Glede na obvestila nekaterih sindikatov v sredstvih informiranja, da naj bi delavci republiške uprave dobili 13. plačo, obveščamo, da to ni res. Po pogajanjih z vlado R Slovenije je bilo doseženo, da je vlada sprejela sklep, da se v skladu z zakonom in odločbo ustavnega sodišča neizplačani del plače za leto 1992 tem delavcem izplača šele v enakih

mesečnih obrokih od konca februarja do maja 1993. Torej letos ne bo 13. plače za delavce v republiški upravi. Sindikat nadaljuje pogajanja z vlado glede zamudnih obresti in zadolžnic delavcem kot garancije izplačila teh razlik.

Vinko Kastelic,
za republiški odbor
sindikata državnih
in družbenih organov
Slovenije

časopis
slovenskih
delavcev

(061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite

časopis
slovenskih
delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

Država vendarle ni bila tako slab gospodar...

...kot često radi poudarjamo ali poslušamo ali besedičimo. In če malo pobrskam po spominu, mi pride na misel, da smo v rajni Jugoslaviji in v gnilem socializmu pogosto slišali misel, da bo nekoč v prihodnosti DRŽAVA izumrla. Ampak takrat nam niti v sanjah ni prišlo na misel, da bodo njeni pogrebci v bistvu njeni ustvarjalci in da bo žrtev izumrtja njen temeljni sestavni del, to je delavski razred.

To je bilo le nekaj uvodnih misli. V tem pismu želim demantirati pogosto izrečene besede, da je država slab gospodar. To je le domneva, ki se je oglasila predvsem zdaj, v časih lastninskega preoblikovanja podjetij.

Trdim, da je DRŽAVA, pa naj bodo to njeni tako ali drugače imenovani RAZVOJNI SKLADI, še vedno boljša rešitev ali – če že hočete – boljši gospodar kot pa »gazde«, ki jih je v večini družbenih podjetij čez noč iz nekdanih »rdečih« direktorjev ustvarila nova klima porajanja mešanih družbeno-privatnih firm. Kot gobe po dežju so se v zadnjem letu v družbeno lastnino vrnile firme, ki iz nje črpajo moč za svojo rast in preživetje, hkrati pa kot zajedalci pišejo kri in izčrpavajo bitje, ki jih je obdarilo z življenjem.

Naj bom vendarle nekoliko bolj konkretni. Za delovni polet, rast ali razcvet (rastline, družine...) podjetja je poleg zunanje klime potrebno, da se v tem bitju nenehno ustvarjajo življenjsko zdravi pogoji. Podjetje mora producirati stimulanse, spodbujati konkurenco idej, nagrajevati učinkovite zamisli in polagoma izločati podjetju škodljive primese. Doživljamo pa ravno nasprotno pojavo. Kadar družina zaide v krizo, ko se med njenimi člani pojavlja razklanost, ko v zraku visi razveza partnerjev, takrat pravijo psihologi, naj se partnerja vendarle pogovorita. Toda vse to, kar naj velja za družino, kot da za podjetje (kot večjo in številnejšo družino) ne velja. Ko podjetje zaide v krizo, to pa se zgodi še hitreje, če se nanjo prisese polip mešane družbe, je pogovorov v firmi brž konec. Namesto več komuniciranja delavci doživijo ukinitve internega glasila, namesto nagrajevanja kakovosti začne direktor podpisovati denarne kazni, namesto priznanj (inovator leta, zlati znak, za prizadevnost...) ima nenadoma delavec srečo, če ni na spisku tehnoloških presežkov, če do zdaj še ni bil napoten na čakanje. Namesto nekdanjih priznanj, kot motivacijskih pripomočkov, zdaj delavec pazi le, da ga ne oplazi bič, v podjetju pa bi mimogrede lahko razpisali »priznanje« podrepanik leta, saj nenadoma kotirajo najvišje le tisti, ki so vedno pripravljeni za drobne usluge šefom, za prenašanje »čvek« ali tistega, kar se govori spodaj, če se sploh še kaj govori. Normalne komunikacije so prekinjene, šefi so nenadoma postali nemi, bolje rečeno mutasti, v nas zrejo le še brezizrazne oči, podjetje postaja pravcati NA-ROBE SVET.

Če je to res tisto, kar naj bi bilo boljši gospodar kot DRŽAVA, je z nami nekaj hudo narobe. Trdim, da nas sedanja poplava »menadžerske mafije« v delno sprivatiziranih podjetjih nikakor ne bo popeljala iz krize. Še več. Pokopala bo večino podjetij, ki so bila še pred letom trdna. Tako kot je zastavljeno zdaj – ko tudi država ponuja čedalje manj prava – so med vsemi nami trda leta životarjenja in namesto sanj v samostojni Sloveniji nočna mora. Črnogled – vendar žal še kako resnično napovedovanje prihodnosti.

Jože Praprotnik

Odgovor pravosodnega ministra

V vašem časopisu DE št. 49 z dne 26. novembra 1992 je uredništvo postavilo pravosodnemu ministru vprašanje v zvezi z objavo podatkov iz kazenske evidence, ki se nanašajo na obsodbo vojaškega sodišča bivše države.

Prosim, da v vašem časopisu objavite naslednje pojasnilo na to vprašanje:

Naša veljavna kazenska zakonodaja temelji, tako kot večina drugih zakonodaj v svetu, na načelu individualizacije kazni. To načelo pomeni, da so kazni za posamezna kazniva dejanja v zakonu predpisane le okvirno (spodnja in zgornja meja kazni) in da mora sodišče v vsakem konkretnem primeru, če so podani pogoji za izrek kazni, odmeriti kazen, ki bo ne samo zakonita, ampak tudi pravilna in pravična. Odmera kazni je za sodišče zelo zahtevna in odgovorna naloga. Sodišče mora namreč pri odmeri kazni upoštevati ne samo tudi specialno preventivni namen kazni in možnost resocializacije storilca. Zato mora sodišče poznati osebnost storilca, njegovo preteklost, ali je prvič pred sodiščem ali pa je že bil kaznovan in ali je bil kaznovan za ista, za podobna ali za povsem različna kazniva dejanja.

Veljavna kazenska zakonodaja (kazenski zakon SFRJ, zakon

Vprašanje

Marjanu Podobniku,
predsedniku
Slovenske ljudske stranke

Spoštovani!

V nastopih pred volitvami ste se zelo zavzemali za pravno državo, kjer bi bile onemogočene kraje, hkrati pa ste zahtevali retroaktivno zakonodajo, ki bi onemogočila legalizacijo že izpeljanih krajev.

V svojih izjavah ste bili premalo natančni, zato vam zastavljam konkretna vprašanja, ki naj Slovencem in članom našega sindikata pojasnijo, ali gre za resnično pravdoljubnost ali za predvolilno stražnjo, ki s pravdoljubnostjo nima nikakršne zveze.

Ali vaše zavzemanje obsega tudi revizijo 10. in 12. poglavja zakona o zadrukah in takšen zakon o skladu kmetijskih zemljišč, ki ne bo pomenil nacionalizacije večinskega dela osnovnih sredstev zaposlenih v kmetijskih podjetjih?

45-odstotna administrativna delitev premoženja dela živilskopredelovalne industrije po 10. poglavju zakona o zadrukah pomeni krajo dela premoženja bodisi delavcem bodisi zadrugnikom. Ta delež je lahko večji ali tudi bistveno manjši in se realno giblje med 0 in 70 odstotki. Na razpolago imamo dokumentacijo, ki lahko dokaže tudi obratno, da se je pretežni del novoustanovljenih vrednosti v predelovalni industriji prelival v zasebni ali zadrugni sektor.

Prenos vse lastnine in vseh upravljaljskih pravic na novo ustanovljene zadruške po 12. poglavju zakona o zadrukah pomeni, da so bili delavci, ki so to premoženje soustvarjali, s svojim neposrednim delom, okradeni. Danes to premoženje mnogokje upravljajo ljudje, ki so v preteklosti in tudi še danes prek polovice pridelka prodali na črnem trgu nič državi, nič zadrugi – vse v svoj žep. Odvzeto je bilo premoženje, ki z zadruho ni imelo razen imena nič skupnega.

Zakon o skladu kmetijskih zemljišč skupaj z zakonom o lastninskem preoblikovanju nacionalizira pretežni del osnovnih sredstev, to so vsa zemljišča, kmetijskim delovnim organizacijam. Ta zemljišča so bila kupljena iz neposredno ustvarjenega dohodka tam zaposlenih delavcev. Ta dohodek je bil zavestno usmerjen v nakupe namesto v delitev. Torej je tako ustvarjeno premoženje rezultat evidentno nizkih osebnih dohodkov, in odvzem le-tega ne more biti označen drugače kot kraja (gre za zemljišča, kjer lastništvo ni sporno po zakonu o denacionalizaciji). Pričakujem odgovor, ki bo pojasnil vašo stališča in

Ogorčeni nad vlado

Člani Obalnega sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, zaposleni na OŠ Ciril Kosmač, Piran, so na sindikalnem zboru dne 23. 12. 1992 sprejeli naslednje

ZAHTEVE IN STALIŠČA:

- člani sindikata izražamo ogorčenje nad ravnanjem vlade Republike Slovenije, ki od meseca januarja 1992 krši:
  - kolektivno pogodbo za negospodarske dejavnosti v RS;
  - zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih;
  - odločbo Ustavnega sodišča RS št. U-I-97/92-14 z dne 12. 11. 1992 (Ur. l. RS št. 56/92).

Z navedenimi kršitvami je vlada RS neupravičeno prikrajšala delavce v vzgoji in izobraževanju za skoraj tri mesečne plače v letu 1992. S takšnim samovoljnim ravnanjem (negiranjem pogodbe, ki jo je sama podpisala, nespoštovanje zakona, ki ga je sprejel parlament, in nepriznavanje odločbe ustavnega sodišča) vlada ignorira pravice delavcev v vzgoji in izobraževanju, njihov poklic in položaj v družbi nasplohi.

- Zahtevamo takojšnjo izplačilo razlike plače, ki nam jo dolguje.
- Vse zaposlene pozivamo v vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, naj se uprejo takšnemu ravnanju vlade.

Sindikata OŠ Ciril Kosmač, Piran

sodišče (če je šlo za obsodilno sodbo) pri odmeri kazni upoštevalo to, da je bil obdolženec pred vojaškim sodiščem kaznovan zaradi kaznivga dejanja po drugem odstavku 217. člena KZ SFRJ.

Tudi prejšnja obsodba vojaškega sodišča bivše Jugoslavije se lahko upošteva pri individualizaciji kazni, kolikor ta obsodba ni v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije. Bilo bi seveda absurdno, če bi na primer naše sodišče štelo kot obteževalno okoliščino obdolžencu, da je bil pred vojaškim sodiščem bivše Jugoslavije obsojen, ker se je zavzemal za interese Republike Slovenije. Prav tako pa ni sprejemljivo, da sodišče ne bi upoštevalo obsodbe vojaškega sodišča samo zato, ker jo je izreklo vojaško sodišče države, ki danes več ne obstaja, čeprav sicer ta obsodba ni v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije.

Nova kazenska zakonodaja, ki jo pripravlja Ministrstvo za pravosodje in upravo Republike Slovenije, predvideva sicer pomembne vsebinske spremembe glede kazenske evidence, vendar ne take, da se v nobenem primeru ne bi moglo upoštevati obsodbe vojaškega sodišča neke tuje ozioroma bivše države. Taka obsodba se bo lahko tudi v prihodnje upoštevala ob izpolnitvi temeljnega pogoja, da ni v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije.

Ker mora sodišče vedno oceniti, ali je obsodba sodišča tuje države v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije, vaša »logika«, izražena v postavljenem vprašanju, glede ministra Janeza Janše in obsodb pred sodišči tretjega rajha nima nobene osnove.

Miha Kozinc

vaše poglede na pravno državo. V pravni državi bi po mojem prepričanju morala biti zakonsko zaščitena sleherna lastnina in ne zgolj lastnina posameznih skupin. V vsakem primeru pa država ne bi smela imeti pravice krasti enim, da si z nakradenim kupi lojalnost drugih.

Srečko Čater,
predsednik republiškega odbora
kmetijstva in živilske industrije Slovenije

Odgovor

Spoštovani!

Ne samo pred volitvami, tudi v času trajanja mandata sem se zavzemal za pravno državo, g. Srečko Čater. Vaše prefinjeno podtikanje o pravdoljubnosti me spominja na pretekle čase, zato o tem kdaj drugič.

Boli vas procent, ki ga v 10. poglavju določa zakon o zadrukah. Kot predsednik RO kmetijske in živilske industrije Slovenije bi morali poznati »resnično«, pot po kateri so se gradila in dograjevala državna ozioroma družbena posestva. Način pridelovanja sredstev iz privatnega sektorja v državnega je meni kot vam dobro poznan, žal pa še danes ni v celoti prekinjen. Kajti ne smemo pozabiti, da še danes mnoga podjetja svojim zaposlenim namesto denarja dajejo živilske bone, ki pomenijo preliv sredstev v točno določeno industrijsko vejo, ne glede na ponudbo in povpraševanje. Tak način poslovanja je tudi skregan z že nekaj časa trajajočo parolo: »Tržno gospodarstvo«.

To sem vam povedal zato, ker tako kot vi ne morem v pismu predložiti vseh statističnih podatkov kot dokaz za morje zagovarjanje pravne države. Trdim, da pravno državo šele ustvarjamo, zato ne morem zagovarjati dejstva, da so delavci prikrajšani zaradi samega zakona. Bojim pa se, da bodo zaradi takšnih podtikanj in manipulacij vodstvenih struktur.

Zavajanje zaposlenih, da jih zakon okraje, je socialistična demagogija, ki naj bi bila že preteklost. Vrednost kmetijske in živilske industrije Slovenije, ki ostane izven zakona (10. poglavje), kar pomeni za razdelitev, je še tako velika, da bodo, če boste to zaposlenim pošteno povedali in seveda razdelili, več kot zadovoljni. Občutek, ki jim ga ustvarjate vi, bo izginil. Upam, da vaši nameni niso drugačni.

Več kot prodanega na črnem trgu je bilo uvoženega po dampinskih cenah, kar je bila v resnici kraja iz kmetovega žepa in povod za črni trg. Vsega tega spoštovani g. Čater, če bomo dosegli pravno državo, za katero se in se bom vedno zavzemal, ne bo smelo biti, mar ne?

Marjan Podobnik, dipl. inž.

Ali delojemalci ogrožajo slovensko gospodarstvo?

Piše: Martin Ivanič

Ljubljansko Delo je v Sobotni prilogi objavilo zanimiv pogovor o (poenostavljeno povedano) odnosih med delavci in managerji. Navzlic kopici tehničnih misli (pogovor se vse-kakor izplača prebrati) je v njih zaslediti nekaj neprebavljivih fraz in kanček znane demagogije iz prejšnjih časov. To navkljub temu, da je eden od sobesednikov vsaj trikrat spomnil, da imamo v glavah še vedno samoupravno disketo in da si je sam vzel za moto spoznanje, da so spremembe edina pomembna stvar v življenju. Ponavljanje starih fraz in cenene demagogije pač ne dokazuje, da svoj moto tudi spoštuje.

Kljub običajnim očitkom, da gre za trganje delov iz celote, bomo komentar celotnega pogovora opustili in se omejili na nekaj vprašljivih stališč.

Eno takih je, da pri vprašanju višine plač ni moč mimo položaja slovenskega gospodarstva. Z njim sovpada tudi očitek, da vsakdo, ki pride vprašat za delo, najprej povpraša po plači. Delavci naj bi torej spet čakali na nekakšne boljše čase, ko se bo o višini plač umestno pogovarjati. Dotlej je njihova poglavitna pravica, da zavijajo rokave. Prvič moramo znova ugotoviti, da so delavci takšnih solidarnostnih pozivov, češ da se spodobi počakati na boljše čase, po vseh naših prehodnih obdobjih in krizah že malce siti. Drugič pa se ni moč izogniti vprašanju, čemu ne bi enako solidarno ravnali tudi managerji in razni stečajni upravitelji, ki si dajo dokončni pokop podjetja kraljevske plačati.

Poniglava izjava

Rečeno je bilo, da se sindikati ne bi smeli med seboj z nestvarnimi obljubami bojevati za povečanje števila svojih članov, temveč z delodajalci za povečanje števila delovnih mest. To že drži, toda mar naj se sindikalni boj skrči zgolj na delovna mesta v razmerah, ko niso na eksistenčnem robu le njihove mezde, temveč se nevarno krčijo tudi vse oblike delavskega varstva?

V upravičeni skrbi za konkurenčno sposobnost slovenskega gospodarstva na mednarodnem trgu, kjer imamo edini stvarni izhod, je bilo »ugotovljeno«, da je naša delovna sila enostavno pre-

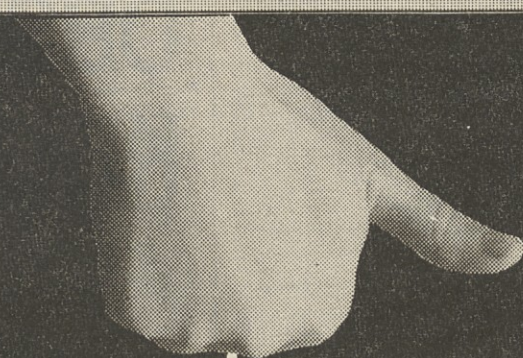
draga. V danem trenutku to bržčas drži. A kam nas bo pripeljalo takšno razmišljanje direktorjev in ekonomistov (mislim na sodelujoče v pogovoru), ki spominja na logiko neproduktivnega varčevanja in noče upoštevati, da se družbena produktivnost in gospodarska učinkovitost dosegata v celotni družbeni reprodukciji in da je torej potrebno temeljito poceniti tudi državo ali, če hočete, tisto, kar smo včasih laično označevali z družbeno režijo. Konec koncev sodijo sem celo poslanske plače in nekako se ne morem znebiti občutka, da je in bo o njihovi višini odločalo hudičovo malo delavcev. Zato je poniglava izjava in pogovor sodelujočega direktorja, da se mu delavci, ta najmanj izobražen in najtežje prilagodljiv sloj, smilijo, ker se je na njih usulo prav vse hudo.

Nekaj je namreč nadvse jasno: Delavce danes tepejo tudi brezštevne poslovne in odkrito spekulantske poslovne odločitve, ki so bile v preteklosti sprejete pod krinko samoupravnih odločitev, pa delavci nanje v resnici niso mogli (in tudi niso znali) vplivati. Zvračati na njih odgovornost za nazaj pod parolo samoupravljanja je enako demagoško, kakor če bo danes ali jutri kakšen politikant vpil, da so na ključne odločitve v narodnem gospodarstvu delavci vplivali s tem, da so svobodno izvolili skupščinske poslane.

Sodeč po omenjenem pogovoru, se delavcem niti za prihodnje leto ne obeta veliko dobrega. Zato bi človek sindikat zares od srca priporočil, naj se ne koljejo med seboj, temveč naj končno poiščejo skupni jezik za izdelavo zanesljive strategije svojega nastopanja. Zastran temeljnih vprašanj »delavskega jutri« ni moč uvideti opravičljivih razhajanj med posameznimi sindikati. Nasprotno! Če slepcu postaja jasno, da se v slovenski družbi oblikujeta dva povsem razpoznavna bloka: na eni strani delojemalci, oboroženi z pomankljivo zakonodajo in še neizkušenimi sindikati, na drugi strani pa blok delodajalcev in od njih odvisno managersko strukturo, ki bo imel bolj kot prvi tabor na svoji strani tudi državo z zakonodajnimi in izvršilnimi sredstvi obvladovanja prvega.

Ob novem strankarskem enoumju, ki se nam dogaja in nam grozi, se velja spomniti časa pred dvema letoma in pol, ko je prišel na oblast Demos. Prejšnji oblasti je bilo treba nazorno pokazati, kaj pomeni nov veter, in Demosova večina je v parlamentu delovala takorekoč brezhibno. Zavedajoč se svoje monopolne moči, je Demos spreje-

predkoalicijska arena

DEMOS

mal zakone, kakršnih se mu je zahotelo, in nobeno naprežanje in dokazovanje nasprotne strani ni pomagalo. Tudi raznim velikim dogodkom navkljub, ko je Demos potreboval politično sožitje in ga bil tudi deležen, vendar je bil v njem soudeležen samo toliko časa, kot je bilo nujno potrebno. Potem pa po stari večinski nadmoči veselo naprej.

Lomiti se je začelo šele potem, ko so posamezniki znotraj Demosa spoznali, da ga njihova koalicijska hudo lomi, in ko so se razblinile iluzije, da je z novo oblastjo ideologije konec. V resnici je eno ideologijo zamenjala druga in Demos je bilo zato treba minirati. Da so to bili demokrati, je splošno znano in ljudje so to dobro opazili. Za nagrado so na koncu prejšnjega in v začetku tega leta Rupel-Bavčarjevi demokrati »kotirali« vrtoglavo visoko, in če bi bile tedaj volitve, predvidevamo, da bi se na zmagovalnem odru smejali prav oni.

No, Demos je pobralo, demokrate pa tudi. Prve je pojedel Drnovšek, drugi pa so se do kosti obrali sami s svojim ministrskim obnašanjem. Tista znamenita Peterletova domislica, da nam bo po osamosvojitvi sicer šlo slabše, počutili pa se bomo bolje, njemu in Demosu ni dosti koristila, ker se ljudje pač, če jim gre slabše, preprosto ne morejo počutiti bolje. Se en dokaz, da so besedne domislice za vsakdanjo politično rabo trhle, ko so same s seboj v nasprotju.

Demos je kajpak pobralo enoumje, ki si ga je privoščil; ljudje take reči priznavajo samo, če jim gre zares bolje. Demos pa kaj takega ni zmoget in znal, osamosvojitve in drugih velikih stvari pa tudi ni smel in mogel pripisati samo sebi.

Nekaj pa je Demosu, ko je prišel na oblast, vendarle treba priznati. Funkcije moči je znal razdeliti med različne svoje partnerje, pa tudi nasprotnikom je ponujal več, kot so kasneje dobili; ti so pač sami terjali veliko, dobili pa potem za kazen niso praktično nič. Manjkal mu je pravzaprav samo kanček razuma, ki pravi, da dobrega v starem preprosto ne smeš zanikati, še posebej, če sam nimaš dovolj pameti.

Ni dvoma, da imajo delojemalci s preudarnimi sindikati in (celo generalno) stavko močno orožje. Vendar je tudi njim jasno, da je treba pred uporabo tega skrajnega sredstva preizkusiti vsa druga, ki bodo narodnemu gospodarstvu in s tem tudi njim samim prinesla kar najmanjšo gmotno in siceršnjo škodo. Ni da bi metal v isti koš vse delodajalce in managerje; nekatere se bodo delavci najbrž v resnici smilili, ko bodo morali zavarovati realne odločitve. Vendar si na glas povejmo, pa čeprav v času strpnosti in spravljivosti, da delavci nikoli ne bodo mogli napraviti in pokrasti toliko družbenega premoženja, kot so ga in ga še bodo slabi in pokvarjeni managerji.

Pri tem sploh nismo pozabili, kako krvavo potrebujemo sposobne in dobro plačane managerje. Prav to spoznanje bodi priznanje in spodbuda takšnim.

Zgodba z enoumjem se sedaj ponavlja, le da pod drugačno firmo, tokrat liberalno-demokratsko. Pravzaprav celo v hujši obliki. Eldeesovci bi namreč vso oblast najraje imeli v svojih rokah. Ko so kandidirali uvoženega Sirca, si verjetno niso delali velikih iluzij, da bi lahko spodmaknili Kučana, čeprav so si to srčno želeli. Zato seveda niso hoteli

Liberos

zamuditi druge priložnosti in že imajo parlament v svojih rokah. Drnovšek je rade volje žrtvoval Rigelnika, da bo na njegovo mesto lahko pripeljal koga drugega, na primer Marka Voljča iz Ljubljanske banke.

Na zmogovito ogrlico liberalnih demokratov se je kajpak dal rade volje obesiti tudi dr. Kristan, ki je postal drugi predsednik v parlamentu. Njegove nastopne obljube, da mora državni svet biti zunaj strank oziroma nestrankarski, so bolj podobne tistim zgodbicam, ki so jih včasih pripovedovali na SZDL in na Tomšičevi pet – o nadstrankarski družbi namreč, iz česar seveda ni bilo nič, kot ne bo nič z nestrankarstvom v Kristanovem svetu. Ko bo šlo zares, bodo še kako preštevali strankarske glasove, in tedaj se bo tudi dr. Kristan moral izjasniti, ali je liberalni demokrat ali ne. Trikrat lahko ugibamo, kako se bo odločil.

Če bo Drnovšek uspel skrbati koalicijsko, bodo liberalni demokrati zares kompletni na oblasti in imeli bomo zgodbo o Demosu št. dve. Spet bodo lahko v vladi kovali in v parlamentu sprejemali vse, kar se jim bo zljubilo, opozicija se bo jezila zastoj. Potem nam ostane samo čakanje, komu v »liberosovi« koalicijski bo padel mrak na oči in bo to družino, ki si je izmislila zgodbo o uspehu in jo sedaj trdno odločena sama pripeljati do neuspeha, razbil.

Drnovšek je sicer toliko preračunljiv gospod, da bo v vlado vabil tudi koga iz opozicije in tako le skušal malce razdeliti odgovornost, ki bi jo eldeesovi mladci kar sami nosili. Seveda, ko pa niso zmogli niti toliko modrosti kot svoje čase Demos, da bi vsaj znotraj svoje koalicijske kakšno ključno funkcijo prepustili koalicijskim partnerjem. Svojo veliko sposobnost so sicer dokazali že pri oceni volilnega sistema, ko preprosto niso znali izračunati, kaj jim bo prinesel, in jim je zato odnesel vsaj sedem poslanskih mest. Zato tudi ni nič čudnega, če ob prvem skupščinskem zasedanju še niso vedeli, kakšno koalicijsko bodo sploh imeli in so zato raje prigrabili zase vse, kar se je dalo. Tem slabše zanje same.

Boža Gloda

POBUDA MINISTRSTVU ZA TRGOVINO

Predlagamo, da z uredbo ureditve način vračanja neuporabljenih ali dotrajanih izdelkov, kupljenih v trgovinah, lekarnah, ki lahko, če so nepravilno odloženi, niso recikrirani ali ustrezno uničeni, pomenijo hudo nevarnost za okolje. Načelno naj bi veljalo, da je vsak izdelek take vrste moč vrniti tja, kjer je bil kupljen ali izdan, ali tja, kjer bodo to določili trgovci ali proizvajalci oziroma uvozniki. Proizvajalci (s sedežem v Sloveniji), prav tako trgovci, lekarnarji in uvozniki so dolžni v določenem roku oblikovati mrežo za predlagana vračanja in najti rešitev začasno skladiščenje, za predelavo, trajno uničenje ali deponiranje vrnjenih izdelkov. Menimo, da bi začasno rešitev lahko našli takoj, trajno pa v enem letu. Za katere izdelke gre:

- motorna in druga tehnična olja, tehnične masti, oljni filtri (to zdaj ureja Petrol, vendar ne povsem ustrezno),
- baterijski vložki,
- kondenzatorji iz hladilnikov,
- fluoroscenčne žarnice,
- zdravila,
- stropor (možna ekonomsko upravičena predelava),
- kisline (žveplova, natronska, solna...),
- fotokemikalije,
- barve in laki.
- kmetijska zaščitna sredstva,
- spreji (na plin),
- nekatera lepila,
- akumulatorji,

Našteli smo, kar je največ v prometu in najbolj sporno.

Računamo, da bo pri izvajanju ukrepa, tudi pri njegovi pripravi, sodelovala Gospodarska zbornica Slovenije, posebej pa ministrstvo za varstvo okolja in urejanje prostora, kmetijsko ministrstvo, ministrstvo za zdravstvo oziroma novi resorji, ki bodo nadaljevali delo sedanjih ministrstev.

Ekološki pozdrav!

Karel Lipič, tajnik SEG

Piše: Franček Kavčič

Kdo koga uči strokovnosti

Tik pred koncem lanskega leta je KNSS – Neodvisnost sklicala tiskovno konferenco, s katere so poročala osrednja sredstva množičnega obveščanja. DE nanjo ni bila povabljen in zato ne moremo posredovati misli članov vodstva te sindikalne konfederacije. Oglašamo se zato, ker je France Tomšič na konferenci omenjal tudi naše glasilo. Če ga je kolegica Jelena Gačša, ki piše za Delo, prav razumela, je Tomšič povedal tole: »Vzpostavili smo dobre odnose z drugimi reprezentativnimi sindikati, nismo pa prebili miselnosti sindikalnega glasila, ki se ima sicer za nadstrankarsko, našega sindikata ne obravnava strokovno, blati ga, iz pogovora z urednikom pa sklepamo, da je tako zato, ker se sindikalni pluralizem pri nas ne bo prijel.« Te besede je Delo objavilo 31. decembra 1992 v članku z naslovom »France Tomšič – nikoli nismo napadali prvi«.

V DE smo kljub pomislekom nekaterih ortodoksni sindikalistov vseskozi spremljali nastajanje avtonomnih sindikalnih organizacij in tudi začetne korake Neodvisnosti. Natančno pred letom dni smo o sindikalnem pluralizmu objavili pogovore s predsedniki vseh večjih sindikalnih organizacij v Sloveniji. Ker se France Tomšič na naše povabilo ni odzval, smo takrat objavili pogovor Franceta Tomšiča s Fritzem Schösserjem, predsednikom DGB Bavarske. Gre za članek z naslovom »Prebeg je prehud, prehod pa preblag izraz za prehajanje članstva iz ene v drugo organizacijo.«

Povedati moramo, da Neodvisnost našega uredništva ne vabi na nobeno svojo sejo ali tiskovno konferenco. Šefe te organizacije pa smo neposredno spremljali na sejah sindikalne koordinacije, takrat ko je vlada ponujala socialni sporazum, in tudi ob nekaterih drugih vsesindikalnih dogodkih. V poročila z vseh teh dogajanj smo vključevali tudi besede funkcionarjev Neodvisnosti. Z mirno vestjo lahko zapišemo, da do Neodvisnosti nismo bili nič manj strokovni kot do drugih sindikatov. Zdi pa se nam, da pomanjkanje stroke ni problem DE, ampak tistega, ki nam to očita na način, ki ne omogoča ugovaranja. Po tem, kar je Neodvisnost dajala od sebe, bi lahko dejali, da gre še vedno za bolj politično združbo kot za stanovsko delavsko organizacijo. Njeni cilji so še vedno bolj razpoznavni v nasprotovanju drugim sindikatom, zlasti Svobodnim, kot v skrbi za interese članstva. In ko smo pri članstvu, lahko ponovno zapišemo, da vsi sindikati v Sloveniji javno dokazujejo število članstva in da le Neodvisnost uporablja hišne številke, ki ne morejo prepričati nikogar. Nenazadnje pa se le Neodvisnost doma in še raje na tujem predstavlja za edino novo in demokratično sindikalno organizacijo in s tem skuša vse druge sindikate označiti za nedemokratske in ostanek preteklega režima.

Kljub temu da se je sindikalni pluralizem v Sloveniji prijel tudi po zaslugi Neodvisnosti in da je sindikalna konkurenca v nekaterih podjetjih prebudila zaspane in vase zagledane sindikaliste, ne moremo reči, da se je pluralizem razvil v korist članstva. Mislim, da je vzrok za to prav Neodvisnost in težnje njenih šefov, ki se razglašajo za edine in prave sindikaliste in ki tega ne morejo dokazati s svojim delom. Zato ostajam pri tistem, kar sem zapisal pred novim letom: sindikalni pluralizem se ni in se ne bo razvil vsaj toliko časa, dokler bo neka konfederacija z njim opravičevala tako svoj obstoj kot tudi prednosti pred drugimi sindikati v Sloveniji.

od tam izhaja politično zaostren odnos do sindikata in očitki, da so obveznosti iz panožne kolektivne pogodbe previsoke. Franc Berginc opozarja celo na možnost, da se bo o znižanju plač po kolektivni pogodbi splošno združenje skušalo sporazumeti s konkurenčno Neodvisnostjo, čeprav Svobodni sindikati v gradbenih podjetjih ne občutijo njihove konkurence.

O predlogih splošnega združenja, ki so zapisani v petih točkah, da republiški odbor sindikata razpravljal na dvodnevem posvetu, ki bo 14. in 15. januarja. Po Bergincem mnenju so dosedanje razprave v sindikatu pokazale, da se ne smejo odpovedati 12-odstotnim dodatkom na delovne pogoje, ki so posebnost njihove panožne kolektivne pogodbe. Takšen način določanja plač poznajo tudi razvite evropske dežele. Berginc misli, da lahko republiški odbor pristane le na 20-

SVOBODNI SINDIKATI OBISOJAJO ODPOVED SPLOŠNE KOLEKTIVNE POGODBE

Odpoved splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo je bila glavna tema prednovoletnega pogovora vodstva Svobodnih sindikatov z novinarji. Kot smo vas že obvestili, je upravni odbor Gospodarske zbornice odpovedal člen splošne kolektivne pogodbe, ki opredeljuje izhodiščne plače, in člen, ki opredeljuje način usklajevanja plač z rastjo življenjskih stroškov. Upravni odbor je obenem naročil splošnim združenjem, naj odpovedo panožne kolektivne pogodbe.

Dušan Semolič, Gregor Miklič, Brane Mišič, Franc Berginc in Franjo Krsnik so v imenu Svobodnih sindikatov izrazili nezadovoljstvo in nestrinjanje z enostranskim sklepom Gospodarske zbornice in povedali, da sklep obsojajo. Po Semoličevem mnenju enostranski sklep drugega partnerja za sindikate pomeni diktat in jih postavlja v nenakopren položaj. O odpovedi splošne kolektivne pogodbe je razpravljal tudi svet Zveze svobodnih sindikatov in sklenil, da je treba takoj začeti priprave na splošno stavko, če po 31. marcu splošna kolektivna pogodba več ne bo veljala. Voditelji Svobodnih sindikatov opozarjajo tudi na nevarnost, da se bo zaradi tega sklepa Gospodarske zbornice v številnih podjetjih zaostril odnos med delodajalci in delavci. Opozarjajo tudi na nevarnost odpovedovanja podjetniških kolektivnih pogodb, čeprav za to ni nobene potrebe. Svobodni sindikati opozarjajo tudi na povečevanje pravnega nereda, saj nekatere od panožnih kolektivnih pogodb nimajo določb o odpovedi pogodbe ali njenega dela.

Zato Dušan Semolič v imenu Svobodnih sindikatov Slovenije predlaga Gospodarski zbornici Slovenije takojšen začetek pogajanj o spremembah in dopolnitvah splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Svobodni sin-

dikati predlagajo tudi pogovore o tripartitnem sporazumu med vlado, Gospodarsko zbornico in sindikati o ključnih točkah zaposlenih. Po Semoličevem mnenju je takšen sporazum potreben, ker Slovenija še ni določila ekonomske in socialne politike za leto 1993, oboje pa je najpomembnejši okvir za pogajanja o kolektivni pogodbi.

Odpoved za nas ni povsem nepričakovana, čeprav sem

reševati le na sektorju plač in ob hkratnem zniževanju števila zaposlenih.

Začetek pogajanj o kolektivni pogodbi pa za Svobodne sindikate ni mogoč, če bodo partnerji pogajanja pogojevali z zahtevami po zniževanju pridobljenih pravic. Svobodni sindikati hočejo kolektivno pogodbo, ki se bo lahko izvajala in več ne bo imela določb o zniževanju izhodiščnih plač. Svobodni sindikati ponovno

industrije je presenečen nad sklepom Gospodarske zbornice Slovenije, saj je njihovo splošno združenje dozdaj imelo enake poglede kot sindikat. Po njegovem mnenju se je zbornica odločila za ta sklep zato, da bi namesto nje delavci pritisnili na vlado.

O predlogih splošnega združenja gradbeništva je govoril tudi Franc Berginc, predsednik tega sindikata. Pogovor z njim objavljamo posebej.

verjel, da do nje ne bo prišlo, je dejal Gregor Miklič. Žal pa se z zbornico pogajamo v praznem prostoru in zato pogajanja ne morejo uspeti. Podoben položaj kot zdaj je bil že spomladi in jeseni 1992, ko so propadli poizkusi za socialni pakt, pravi Gregor Miklič. Tragikomično je govoriti, da bodo nižje plače rešile gospodarstvo in da so sedanje previsoke, če vemo, da v povprečju pomenijo le 11,2 odstotkov stroškov gospodarstva. Bistveno večji so vsi drugi stroški, tudi stroški države. Neumestne so primerjave z višino plač na Madžarskem, Češkem in drugje, saj je tam hrana bistveno cenejša. Gospodarstva torej ni mogoče

zahtevati tudi čimprejše sprejetje zakonodaje o delovnih razmerjih, saj so nekatere pravice delavcev danes urejene le s kolektivnimi pogodbami in zaradi njihovih odpovedi nastaja pravna praznina.

Gospodarska zbornica naj pripravi kriterije za najvišje plače managerjev, pravi Brane Mišič. Pri tem naj uporabi gradivo vlade Republike Slovenije, ki je takšne kriterije opredelila za direktorje zavodov in ustanov s področja družbenih dejavnosti. Svobodni sindikati niso za omejevanje najvišjih plač, ampak le za kriterije, po katerih se bodo le-te izračunavale.

Franjo Krsnik, sekretar sindikata kemične in nekovinske

Jelena Gačša je predstavnik Svobodnih sindikatov vprašala, kaj misli o tezi Dagmarja Šušterja, da zbornica ni pravi predstavnik delodajalcev in da torej ni pravi partner za pogajanja. Miklič je odgovoril, da v Sloveniji ni nobenega drugega združenja delodajalcev in da se podjetja obvezno združujejo v zbornico. Sindikati nimajo nobenega razloga, da bi zbornici oporekali vlogo partnerja. V primeru, če zbornice več ne bi priznali, bi ustvarili prostor za administrativno vpletanje državnih organov. Prav to pa se bo zgodilo v primeru razpada sistema kolektivnih pogodb, opozarja Brane Mišič.

F. K.

DIREKTORJI ZAOSTRUEJO ODNOS DO SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV

Mi smo prvi sindikat, ki je dobil pisne predloge splošnega združenja o spremembah in veljavnosti naše panožne kolektivne pogodbe, je za začetek povedal Franc Berginc. Naši partnerji predlagajo enake izhodiščne pogodbe, kot so v splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Strinjajo se z mnenjem upravnega odbora Gospodarske zbornice o zniževanju izhodiščnih plač v splošni kolektivni pogodbi za 20 odstotkov. Če naš republiški odbor sindikata na te predloge ne bo pristal, bo splošno združenje s 1. februarjem odpovedalo panožno kolektivno pogodbo in odpoved bo začela veljati tri mesece kasneje.

Našemu splošnemu združenju predseduje Bogdan Korošec, ki je sicer direktor gradbenega podjetja Grosuplje. Prav to podjetje pa se je prvo v dejavnosti reorganiziralo zaradi lastninjenja v 18 družb, pravi Franc Berginc. In prav

Franc Berginc

odstotno znižanje izhodiščnih plač po splošni kolektivni pogodbi, če se bodo tako sporazumeli njeni podpisniki.

Splošno združenje utemeljuje svoje predloge s poslabšanjem razmer v gradbeništvu po maju 1992, ko so podpisali panožno kolektivno pogodbo. V združenju ugotavljajo, da se zmanjšuje tako obseg dela kot število zaposlenih in višina plač. Po podatkih, ki jih imajo v republiškem odboru sindikata, ima danes gradbeništvo le še 45.000 delavcev, to je nekaj več kot polovica od 85.000 zaposlenih leta 1989. Podjetja so se reorganizirala in tudi razpadala. Bilo je tudi nekaj stečajev. Najtežje je bilo v Kočevju, kjer danes dela le še 20 od 280 delavcev bivšega Zidarja. V izjemno veliki krizi je gradbeništvo Maribora kjer so v najslabšem položaju delavci Cevovoda. Ingrad Celje se je reorganiziral in odpustil tisoč ljudi in zaradi krize še vedno odpušča. V republiškem odboru se bojijo, da se bo pritisk na odpuščanje v zimskih mesecih še povečeval. Franc Berginc deli gradbenega podjetja v dve skupini. V največji so

tista z izgubo in z osebnimi dohodki, nižjimi od 60 odstotkov izhodiščnih plač po kolektivni pogodbi. Druga podjetja izplačujejo več, nekatera tudi 100 odstotkov. Na vrhu je vseskozi Tehnik iz Škofje Loke, uspešen je tudi Vengrad Velenje, ker veliko dela na tujem. Dobro poslujejo tudi nekatere družbe iz razpadlega velikana Gradis. Nad vodo so tudi SCT, Pionir, GP Grosuplje. Vsi omenjeni so sposobni prevzemati zahtevna dela v tujini. Položaj v industriji gradbenega materiala je podoben kot v gradbeni operativni. Na boljšem so le cementarji iz Trbovelj, Anhovčani pa so v težavah, ker za azbestne programe več nimajo kupcev.

Gradbeništvo je v preteklosti zaposlovalo izjemno veliko delavcev, zlasti nekvalificiranih, iz republik nekdanje Jugoslavije. Čeprav sedanje nacionalne sestave zaposlenih Franc Berginc ne pozna, pravi, da odpuščanje iz nacionalnih razlogov ni bilo. Prav vsi, ki so prosili za delovno dovoljenje, so ga tudi dobili. Zaradi vojne so iz Slovenije odšli le posamezniki, ki so se vključili v vojaške enote v domačih okoljih.

V letošnjem letu se gradbeništvu odpirajo perspektive,

zlasti če bodo gradbinci znova dobili delo doma. Največ si po Bergincem mnenju obeta od gradnje avtocest in oživitve stanovanjske gradnje. Največja kriza je prav v slednji, saj se je v vsej državi lani gradilo le toliko stanovanj kot pred desetletjem v eni sami večji občini. Berginc misli, da bi oživetev obeh dejavnosti spodbudila tudi druge dejavnosti, zlasti lesarstvo in kovinskopredelovalno industrijo. Gradbinci se bodo kot dozdaj reševali tudi z delom v tujini, za kar pa potrebujejo čvrste garancije ustreznih ustanov.

Razmere v gradbeništvu so po besedah Franca Berginca težke, ne pa brezizhodne. Izboljšanje položaja redno zaposlenih bi pomenila že prava kontrola črnega dela, ki ga je več kot kdajkoli. Prav vse firme iz bivše Jugoslavije so v Sloveniji dobile dovoljenje za delo.

Gradbinci pa bodo imeli probleme tudi v primeru naglega obujanja dejavnosti, saj vedo, da jim primanjkuje kvalificiranega kadra, zlasti tesarjev in tudi zidarjev. Občutili bodo posledice krize iz zadnjih let, ko niso mogli zaposliti niti tistih, ki so jih sami solali.

F. K.

DOKAZATI MORAMO NAJMANJ 2600 DELOVNIH MEST

Saniranje koncerna Metalna je časovno opredeljeno do leta 1995.

Prvi cilj, to je »preživetje za vsako ceno«, je bil realiziran. Leto 1993 pa bi morala biti prelomnica, ki pomeni zaustavljen »potapljanje« in vzpostavljane pogojev za izboljševanje poslovanja. Realizacija ciljev pa ima polno »čejev«, od tistih, ki so povezani z makroekonomijo, do tistih, ki so odvisni od delavcev Metalne.

Po prijavi na natečaj za pomoč pri izvedbi prestrukturiranja in sanacije ter podpisu pogodbe o prenosu družbenega kapitala na Sklad Republike Slovenije za razvoj smo dobili novega kvazi večinskega lastnika, ki naj bi se po logiki interesa lastnika za ohranitev vrednosti premoženja vključil

v iskanje ustreznih rešitev zaradi izgube trgov, prevelikih dolgov in preveč zaposlenih.

Za SKEI niso sporni preveliki dolгови, ki jih Metalna ne more vrniti. Rešitve je treba iskati v konverziji dolgov v lastniške deleže upnikov. Vendar pa za SKEI ni temeljno vprašanje »preveč delavcev«, ampak uspešnost sklepanja obsega poslov in njihova spremenjena struktura. Tudi napaden vtis o rizičnosti države Slovenije se mora spremeniti, za promocijo pa sta zadolženi predvsem vlada in Gospodarska zbornica. Slekoprejš morajo biti povrnjena tudi tržišča bivše Jugoslavije.

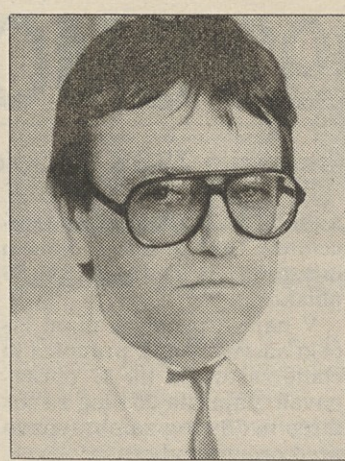
Naloga SKEI je dokazati, da je treba ohraniti najmanj 2600 delovnih mest in da je temeljni pro-

blem prilagoditev kadrov začasni spremembi strukture proizvodov in storitev. Kjer so presežni delavci, naj se rešijo z aktivnimi ukrepi prerazporejanja in prekvalifikacij ob bistveno večji agresivnosti pri pridobivanju novih poslov. Naloga poslovođenstva pa je, da vladi dokaže možnost konkurenčnosti na tujih trgih, če bodo objekti podprti s kreditnimi linijami vsaj približno tako, kot so pri konkurenci v tujini. S ciljem ohraniti delovna mesta SKEI ponuja alternativno – skrajšanje delovnega časa za premoščanje nastalih strukturnih težav. Svetovalna firma MIPOS je v drugi polovici decembra lani izdelala analizo finančnega stanja in prognozo pokrivanja odlivov s prilivi. Ta analiza bo dala podatek »očis-

čene vrednosti« družbenega kapitala, ki bo predmet lastninjenja. Za SKEI je pomemben delež, ki bo predmet interne brezplačne razdelitve delnic zaposlenim, bivšim zaposlenim in upokojencem ter vprsanje lastninjenja po 62. členu panožne kolektivne pogodbe za listine o obračunanih, a ne izplačanih delih osebnih dohodkov ter realizacija dogovora republiškega odbora SKEI o predstavniku delavcev v upravnem odboru kot zastopniku delavcev – bodočih lastnikov.

Glede višine osebnih prejemkov in materialnih stroškov je zaenkrat dosežena zadovoljiva stopnja konsenza obeh strani. Večji problem pa bo obdržati 80- odstotno vrednost osnovnih osebnih dohodkov po panožni kolektivni pogodbi. Tu pričakujemo »trda pogajanja«.

Ker dajemo prednost ohranjanju delovnih mest in ker sanacijski ukrepi žal neizbežno prizadejajo vse, torej tudi zaposlene, bo treba obdržati izplačilo osebnih dohodkov v dveh delih (prvi del 18. v mesecu in drugi del v roku enega tedna).

Bogdan Ivanović

Dva splošna akta, pravilnik o osebnih dohodkih in drugih prejemkih ter pravilnik o delovnih razmerjih, bosta nadomeščena s podjetniško kolektivno pogodbo, vendar šele po reviziji panožne kolektivne pogodbe.

Sprememba sestave pritožbenega organa v podjetju z razmer-

jem 2:1 v korist zastopnikov lastnikov bo narekovala še večjo stopnjo strokovnosti SKEI pri varstvu pravic delavcev.

Za SKEI v letu 1993 ne bo več vprašanja Metalna da ali ne, ampak kakšna METALNA, koliko delovnih mest in kakšen materialni položaj ter pravice zaposlenih glede na položaj koncerna na trgu. Obdobje stagnacije je za nami, smo v obdobju umiritve. Še vedno je izjemno težko, moramo pa naprej.

Predsednik delniške družbe g. Marjan Anžur se je pred prazniki na vse zaposlene obrnil s pismom, ki so ga v podjetju imenovali »predpraznična poslanica«.

Poslanica SKEI za leto 1993 ostaja nespremenjena: DOKLER BO V KONCERNU VEČINSKI SINDIKAT ZSSS – SKEI, velja samo en rezultat – ugodnejši materialni položaj in višja raven pravic zaposlenih, kot je povprečje v naši dejavnosti.

Predsednik SPSM – SKEI Bogdan Ivanović

DOGOVORIMO SE ZA URESNIČLJIVO KP

V letu 1993 je eden najpomembnejših ciljev gospodarska in socialna rast države. Vsi trije partnerji – vlada, gospodarska zbornica in sindikat izražamo pripravljenost za pogajanja: SOCIALNI DOGOVOR JE MOŽEN, SPOŠNA STAVKA SLOVENSKIH DELAVCEV TUDI.

Prepričana sem, da v sedanjih družbenih in gospodarskih razmerah obstajajo uresničljive skupne točke in da je možno vzpostaviti mehanizme za sankcioniranje neuresničevanja in nespoštovanja določil. Pri vzpostavljanju partnerstva je velikega pomena zaupanje med partnerji in njihova enakopravnost ter pripravljenost reševati probleme konstruktivno in korektno. Part-

Mira Videčnik

nerstvo naj poleg odprave nesoglasij in nezadovoljstva umiri medsebojne odnose na delovnih mestih in v življenju nasploh. Vlada in gospodarska zbornica morata vedeti, da delavci ustanavljajo sindikat zato, da usklajuje, uveljavlja in varuje ekonomske in socialne interese članov oziroma delavcev v skladu s programom, statutom, upošteva mednarodne konvencije in načela sodobne pravne države. Urejeni pogajalski odnosi med sindikatom, državo in delodajalci so pogoj za delovanje socialne države.

Učinkovitejše delovanje države na delovnopravnem, pravosodnem, inšpekcijskem, finančnem, davčnem področju in v pravnem redu lahko prepreči nepredvid-

ljive posledice. Čimprej naj bi bili sprejeti: zakon o delovnih in socialnih sodiščih, zakon o soupravljanju, zakon o stečajih, zakon o delovni inšpekciji, ter ratifikacija konvencij MOD št. 154 o KP in MOD št. 168 o pospeševanju zaposlovanja in varstva pred brezposelnostjo.

Zavračam vse očitke na račun delavcev, ki se nanašajo na določila KP, saj so bila le-ta dogovorjena in podpisana. Nekorektno je zato očitati delavcem, da si v zvezi s kolektivnimi pogodbami nekaj izmišljujejo.

Izhodiščna plača v SKP za gospodarstvo in negospodarstvo naj bo določena upošteva realen obseg gospodarske dejavnosti, s pravico do deleža pri dobičku in naj

ne bi znašala manj kot 60 % povprečne plače v gospodarstvu. V sindikatu ne moremo pristati le na golo preživetje delavcev. V nesolventnih podjetjih je treba zagotoviti minimalno plačo redno mesečno, ustrezno je treba uravnavati višino nadomestil za čas brez dela. Nesprejemljivo je, da so za delo in nedelo »plače« enake! Ustrezna skrb za nezaposlene in njihove družinske člane naj bo stalna. Bistveno je treba tudi zni-

Svobodni Sindikati Slovenije

POSTAJAMO STROKOVNI SERVIS

Leto, ki je za nami, je bilo leto preizkušnje za sindikat, leto trdih pogajanj. Kar v 147 podjetjih na Gorenjskem, kjer imamo članstvo je bilo potrebno spremeniti interno delovnopravno zakonodajo in splošne pravilnike in akte nadomestiti s podjetniškimi kolektivnimi pogodbami. Pri tem zahtevnem delu so sindikalni zaupniki in sodelavci območja ostali sami. Družbeni pravobranilci samoupravljanja, ki bi morali predvsem v družbenih podjetjih intervenirati v primerih kršenja zakonodaje, so bili v vseh gorenjskih občinah že v letu 1991 ukinjeni. Tudi na inšpekciji dela delavci niso mogli dobiti pomoči, saj je bilo še v prvi polovici leta 1992 delovno mesto inšpektorja za delovnopravno zakonodajo nezasedeno. Tako je bilo spreminjanje

interne zakonodaje na ramenih sindikatov. V to je bilo vloženo ogromno dela, zato je nedopustno razmišljanje Gospodarske zbornice o odpovedi kolektivnih pogodb. Podjetja in zavodi, kjer so naši člani, imajo praktično vsi sklenjene podjetniške kolektivne pogodbe.

Pluralnost sindikalnega organiziranja je na Gorenjskem izrazitejša kot v drugih območjih organizacijah. Pomoč sindikatom v podjetjih se kaže v naraščanju števila članstva in v tem, da ni zaznati prebojev v druge sindikalne centrale. Temeljno načelo našega dela je takojšnja strokovna pomoč sindikalnemu zaupniku, pa ne v obliki sej izvršnih odborov sindikata ali sindikalnih zaupnikov, temveč v oblikovanju pogajalske skupine. Zanimivo je,

da je taka oblika sindikalnega dela dobro sprejeta med poslovnimi delavci. Tudi oni si namreč želijo racionalnega in z argumenti podprtega pogajanja. Taka metoda sindikalnega dela nam je omogočila enakopravni partnerski odnos, predvsem pa doseglo tistega, kar je bilo v danem trenutku in prostoru največ mogoče brez večjih konfliktov.

Gorenjska regija, ki zajema občine Kranj, Jesenice, Radovljico, Škofjo Loko in Trzin, ena od najbolj razvitih regij v bivši Jugoslaviji in Republiki Sloveniji s 85.000 zaposlenimi, od tega 47,7 % žensk, v zadnjih dveh letih postaja regija stečajev, nezaposlenosti in občutnega zaostajanja plač za slovenskim povprečjem. Gorenjska regija je samo v zadnjih treh letih izgubila 21.000 delovnih mest, stopnja brezposelnosti se približuje 13 %, v nekaterih občinah celo več. Na čakanju na delo je približno 5.000 delavcev.

Kolektivne pogodbe se grobo kršijo, tako v normativnem kot tudi v tarifnem delu. Z odločno zahtevo območne organizacije vsem občinskim vladam in ministrstvu za delo smo uspeli, da se je kadrovska okrepila medobčinska inšpekcija za delo. Toda ugotavljamo, da pravih pristojnosti ni, nima pa tudi možnosti učinkovitega sankcioniranja kršiteljev delovnopravne zakonodaje in kolektivnih pogodb.

Sindikalni delavci v podjetjih so s pomočjo sodelavcev območja uspeli v mnogih podjetjih delavcem zagotoviti izdajanje listin – zadolžnic za premalo izplačane OD po kolektivni pogodbi. Preko 13.000 delavcev, naših članov upravičeno pričakuje in zahteva materializacijo teh listin. V območju se zavzemamo za revizijo lastninske zakonodaje, ki bi upoštevala terjatev delavcev do podjetij v lastninskem preoblikovanju.

V minulem letu smo na številih šestankih območnih odborov dejavnosti skupaj s kolegi iz sindikatov dejavnosti načrtovali konkretne aktivnosti in jih nato tudi realizirali. Sodelovali smo z gorenjskimi občinskimi izvršnimi sveti in skupščinami, kjer smo

Sandi Bartol

predstavljali naše ocene, zaključke in zahteve glede položaja članstva. Vključevali smo se tudi na področju cenovne politike, ki je v pristojnosti občinskih izvršnih svetov. Tako smo upravičeno zahtevali znižanje preveč zaračunanih bivalnih stroškov oz. stanarin v občini Jesenice, kar je potrdila tudi ustrezna inšpekcijska služba.

Letos pričakujemo nadaljnje zaostrovanje v gospodarstvu, kar bo imelo brez dvoma negativne posledice med delavci. V tem letu bo postala ena od naših osrednjih nalog skrb za pravni položaj naših delavcev. To predvsem zadeva uresničevanje delovnopravne zakonodaje, kolektivnih pogodb, lastninske zakonodaje. Zavedamo se, da je to velik izziv za sindikate. Zato bomo z izobraževalnimi projekti sindikalne zaupnike usposobili, da bodo skupaj s strokovnimi delavci območne organizacije kos zahtevnim in strokovno zapletenim nalogam pri reformiranju družbene lastnine. Nadaljevali bomo z utečeno sindikalno prakso pogajanj z zunanjimi pogajalci. Z novim letom poskusno pričnemo profesionalizirati sindikalno delo v dveh večjih gorenjskih podjetjih.

Več sodelovanja, kot doslej bo potrebno z gorenjskimi občinskimi vladami, parlamenti, centri za socialno delo, zavodi za zaposlovanje in drugimi. Želimo si še

boljšega sodelovanja z drugimi sindikalnimi centralami v gorenjski regiji. Predvsem pa želimo, da bi slovenski sindikati čimprej sklenili socialni sporazum, da bi obnovili in ponovno podpisali kolektivne pogodbe, brez katerih si ne zamašljamo prave vloge sindikatov.

V svoji organizaciji pa pričakujemo več medsebojnega spoštovanja, zaupanja in korektnega izvajanja pravilnika o finančno materialnem poslovanju, po katerem se članarina deli med vse ravni sindikalnega organiziranja. Članstvo potrebuje območno in panožno

organiziranost kakor tudi Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije.

Predvsem pa moramo v tem letu izkoristiti prednosti, ki jih imamo v svoji organizaciji. To so predvsem množično članstvo, organiziranost na terenu, kadrovska zasedba, znanje in izkušnje. Z več poguma med sindikalnimi profesionalci, medsebojnega zaupanja, spoštovanja in delitve dela v vseh organizacijskih oblikah bomo zmogli opraviti naloge, ki nam jih je članstvo zaupalo.

Sandi Bartol, predsednik območne organizacije ZSSS Gorenjske

POZIV K IZPOLNITVI STAVKOVNIH ZAHTEV DELAVCEV BELTA

Delodajalca, Sklad Republike Slovenije za razvoj, pozivamo, da do 11. 1. 1993 da zagotovila za izpolnitev že postavljenih, a neuresničenih stavkovnih zahtev:

1. izplačilo plač za november 1992,
2. nadaljnje redno in pravočasno izplačilo plač,
3. izplačilo regresa za leto 1992,
4. predložitev kratkoročnega plana reševanja podjetja z odgovornimi izvajalci,
5. dopolnitev upravnega odbora s predstavnikom delavcev kot upnika.

Pričakujemo, da bo delodajalec dojel izredno težko socialno ekonomsko stanje kolektiva BELT in da bo do napovedanega roka dal vsa zagotovila, tako da nam ne bo treba ponovno aktivirati prekinjene stavke ali celo stopnjevati sindikalnih pritiskov.

Do 11. 1. 1993 smo pripravljeni aktivno sodelovati pri razreševanju vseh stavkovnih zahtev.

Predsednik stavkovnega odbora Anton Strmec

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST
Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

LETA 1992 SMO DELALI USPEŠNO

(Iz poročila območne organizacije ZSSS za Dolenjsko)

Odnosi med delom in kapitalom so nejasni, nadzora nad menedžmentom ni. Odnosi v podjetjih so zaostreni, netolerantni, izsiljevalski. Veliko sporov nastaja zaradi zavestnih kršitev zakonskih predpisov. Še vedno veliko delavcev nima urejenih pravic iz delovnega razmerja, saj jim še po izteku enoletnega zakonskega roka pogodbe o zaposlitvi niso bile ponujene v podpis. Organi, ki izvajajo nadzor na področjih delovnih razmerij, svojih nalog ne opravljajo. Ponovno smo dobili pravobranilca. Število nerešenih zadev se na sodišču združenega dela povečuje, postopki so dolgotrajni in zato niso učinkoviti. Stanje na področju pravne varnosti delavcev bi težko ocenili kot pravno državo.

S preoblikovanjem podjetij se povečuje število sindikalnih organizacij. Povečuje se število podjetij, v katerih je zaposleno manjše število delavcev. S preoblikovanjem podjetij se vsekakor odpira vprašanje racionalne in učinkovite sindikalne organiziranosti. Tako smo pri območni organizaciji organizirali nekatere odbore kot »sindikalne organizacije«.

Bolj kot delo s posameznimi sindikati je še vedno učinkovito delo s posamezno sindikalno organizacijo oz. sindikatom podjetja.

Brezplačno pravno pomoč članom dajemo v obeh sindikalnih pisarnah.

Do sredine decembra 1992 je bilo v Novem mestu 831, v Trebnju pa 85 obiskov.

V največ primerih člani iščejo nasvete (716), pravica je člana zastopala na 37 obravnavah, napisala 95 vlog za sodišče in 76 vlog za obravnavo pred organi podjetij.

Največ zadev je bilo v zvezi s trajnimi presežki, prenehanjem delovnega razmerja, disciplinskimi izključitvami, uveljavljanjem pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja in plačili.

Pravna služba zastopa interese zaposlenih v **Gradbeniku iz Žužemberka**, zoper katerega je bil 14. 2. 1992 začel stekaj. Že pred uvedbo stečajnega postopka je začela postopek pred sodiščem združenega dela, saj delavci pred uvedbo stečaja štiri mesece niso dobili plač in povrnjenih stroškov v zvezi z delom. Sodišče je zahtevku ugodilo in te terjatve so bile tudi prijavljene v stečajno maso. Delavci bodo dobili predvidoma ta oz. naslednji mesec izplačane terjatve iz naslova plače do zajamčene višine.

V februarju 1992 je bil s sklenitvijo prisilne poravnave končan stečajni postopek v **Novolesovem podjetju EIS**. Delavcem bodo izplačane terjatve v višini 60 % z zakonitimi zamudnimi obrestmi v roku enega leta od sklenitve poravnave.

Še vedno ni končan stečajni postopek v podjetju **Iskra Upori**. Končan pa je postopek pred sodiščem združenega dela zaradi ugotovitve obstoja v stečajno maso prijavljenih terjatev delavcev. Sodišče delavcem ni priznalo razlik v plači, priznalo pa je druge prijavljene terjatve. Do sedaj so delavci prejeli le zajamčeni osebni dohodek za januar 1991.

Pred sodiščem združenega dela je pravnomočno končanih osem individualnih sporov v korist delavcev, spor, kjer je bil zahtevku delavca zavrnjen, v enem primeru pa je bilo zahtevku delno ugodeno. V osmih primerih je bil predlog umaknjen, ker so po sprožitvi spora v podjetju sami ugodili zahtevku.

Sindikalnim organizacijam smo pomagali pri kolektivnem pogajanju in izvajanju kolektivnih pogodb (Novoteks-Tkanina, Novoteks-Konfekcija, Novoles, Krka, Kremen, Iskra-Hipot, Labod, Revoz, Italian shoes studio, Pienne Zodu, Akripol, Komunala Novo mesto, Evrobil, TOM, Tesnila).

Sindikalne zaupnike smo seznanili s postopki in kriteriji ter merili za ugotavljanje presežnih delavcev ter pravilami le-teh. Strokovna služba je oblikovala predloge in mnenja k programom v Novolesu, Pionirju, Resistorjih, Dani, Revozu, Tenelu, Iskri, Hipotu, Krki.

Območna organizacija je na pobudo sindikatov podjetij posredovala pri kontrolah SDK in vključevanju organov pregona v razreševanju posameznih zadev (štirje takšni primeri).

Delavci območne organizacije smo si prizadevali reševati nesoglasja med delavci in »delodajalci« s pogovori in pogajanji. S stavko, ki je bila večkrat prekinjena, so se in se še rešujejo razmere v Adrii Caravan (stavka traja s prekinitvami že več mesecev) in Iskri Tenel (tudi tu je stavka samo prekinjena).

Do sedaj je bilo v Novem mestu članom dodeljenih za skoraj 16 milijonov tolarjev (nerevalorizirano), v Treb-

nju pa za 4 milijone tolarjev pomoči z obveznostjo vračila. Materialne pomoči z obveznostjo vračila pod ugodnimi pogoji je do sedaj prejelo 2800 članov. Zaostanka pri dodelitvi pomoči ni. Vse vloge so rešene v 10 do 14 dneh.

Območna organizacija izloča za materialne pomoči v povprečju preko 50 % vse članarine, s katero razpolaga, kar je več, kot je bilo opredeljeno s programom leta 1990 (40 %).

V letu 1992 smo uvedli seminarско delo. Na seminarje smo vabili vse, ki čutijo potrebo po dodatnih znanjih.

Seminarja »Vodenje stavke in pogajanja«, ki ga je izvedla območna organizacija sama, se je udeležilo 17 zaupnikov, seminarja »Izkazovanje rezultatov poslovanja« 14 zaupnikov, razpravi o lastninskem preoblikovanju podjetij pa je prisostvovalo 20 udeležencev.

Članstvo se ni odločilo za realizacijo projekta »sindikalni diskont«, za ta program je bila zainteresirana približno tretjina članstva, kar pa je bilo premalo glede na sredstva, potrebna za realizacijo tega programa, načrtovane skupaj z M-KZ Krko.

Prošnja Janezu Drnovšku za razgovor o poravnavi plač v šolstvu

Vodstvo SVIZ Slovenije (Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije), ki vključuje več kot 30.000 članov teh dejavnosti, prosi za razgovor o problematiki plač v šolstvu in vzgojni dejavnosti.

Za razgovor prosimo v času do vključno 11. 1. 1993. Ta dan bo republiški odbor odločal o pozivu na splošno enotensko stavko v šolstvu in vzgojni dejavnosti zaradi:

- neenakopravnega obravnavanja zaposlenih v šolstvu pri poravnavi plač za leto 1992 v primerjavi z drugimi uporabniki javnih sredstev,
- kršitve zakona o plačah v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih s strani vlade,
- čedalje manjše pravne varnosti zaposlenih in nesposobnosti sodnega sistema za uveljavljanje institutov pravne države.

Prosimo, da nas o možnem terminu za razgovor obvestite.

Vladimir Tkalec,
glavni tajnik RO SVIZ Slovenije

Pripis uredništva:
Pismo s podobno vsebino je predsedniku vlade poslal tudi sindikat v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti iz ZSSS.

Pričakujemo modro ravnanje

Na seji republiškega odbora sindikata delavcev trgovine smo razpravljali o vedno slabšem položaju slovenske trgovine. O tem je v prejšnji številki DE pisal Boris Rugelj. Udeležili smo se tudi seje Združenja trgovine, kjer so sklenili, da si bo tudi druga stran prizadevala zagotoviti neprekinjeno veljavnost kolektivne pogodbe. Po tej seji pa je upravni odbor GZS odpovedal splošno kolektivno pogodbo in združenjem predlagal, da storijo enako, nad čemer smo seveda ogorčeni. Ker smo med panogami, v katerih se kolektivna pogodba v precejšnji meri izvaja, pričakujemo, da bo Združenje trgovine ravnalo bolj modro in ostalo pri svojem sklepu.

Obiskali smo hrvaške kolege. Z njimi smo izmenjali številne informacije s področja našega dela in sklenili sporazum o medsebojnem sodelovanju. Z njim se obe strani zavzemata, da si bosta izmenjavali informacije o predpisih z gospodarskega in socialnega področja obeh držav, oblikovali skupne metode dela in razvijali sistem medsebojne podpore. Obe strani se tudi zavezuje, da bosta na območju svojega delovanja nudili brezplačno delovnopravno zaščito članstva druge strani. Dogovorili smo se tudi o širšem sodelovanju s trgovskimi sindikati drugih držav.

Marija Lukman

HOČEMO ČIMVEČJI DELEŽ PODJETJA

Sindikat podjetja Mura začenja trditi pogajanja z vodstvom podjetja o ceni dela. Izhodišče pogajanj je v teh dneh poslabšala Gospodarska zbornica, ki je s prvim marcem sklenila odpovedati splošno in panožno kolektivno pogodbo. V pogajanjih izhajamo in ugotovitve, da smo dosedaj stoodstotno uresničevali splošno kolektivno pogodbo v tarifnem delu, da je naš osnovni osebni dohodek bil enak ali celo višji, kot so bili izhodiščni osebni dohodki v posameznih mesecih. Uresničevanje splošne kolektivne pogodbe je rezultat dela in poslovanje ter poslovnih odločitev vodstva podjetja. Zavedamo se, da tudi vnaprej brez

trdega dela in dobrih poslovnih odločitev ne bo moč zagotavljati primerne socialne varnosti zaposlenih. V podjetju si želimo doseči sporazum o politiki plač v tem letu, ki bo zagotavljala socialni mir in ne bo ogrozila izvajanja dogovorjene poslovne politike.

Novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki velja od prvega aprila 92, je dvesto invalidom II. in III. kategorije prinesel precej razočaranje pri novi odmeri nadomestil zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu. Delovni invalidi II. in III. kategorije, imajo na podlagi priznane pravice do zaposlitve na drugem ustreznem delovnem mestu pravico do nadomestila zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu. Metodologija, ki jo določa novi zakon in njegovi izvedbeni akti, pa jim praviloma ne priznava pravice do nadomestila plač na drugem ustreznem delu od 1. 4. 92 dalje. Upošteva se le nadomestilo. V okviru sindikata bomo storili vse, da bi te kategorije delavcev zaščitili.

V tem letu bo potrebno obnoviti pogodbo o pogojih za sindikalno delo in se ponovno dogovoriti o številu sindikalnih zaupnikov v podjetju, saj so pred nami volitve za najodgovornejše funkcije v sindikatu podjetja. Odločili smo se za neposredne volitve predsednika sindikata podjetja, predsednikov sindikalnih podružnic ter sindikalnih zaupnikov.

Pred nami je zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij. V okviru zakonskih možnosti si bomo ob podpori

kalne zaupnike organizirali usposabljanje.

Vsem zaposlenim, predvsem pa članom sindikata bomo zagotavljali čimvečjo pravno varnost. Zagotavljali bomo varstvo pravic delavcev v podjetju in poglobili zastopanje pred organi v podjetju in pred sodišči za delovne spore.

V tem letu bomo članom sindikata namenili tudi denarne pomoči in posojila v višini 11 milijonov tolarjev.

Erika, Barbarič-Vogrinič,
predsednica sindikata podjetja Mura

Napoved stavke policistov

Stavkovni odbor Policijskega sindikata Slovenije je razpravljal o uresničevanju stavkovnih zahtev PSS z dne 21. 12. 1992 in ugotovil:

1. Nobena stavkovna zahteva ni uresničena: vladni sklep o osnovi za obračun plač ni bil upoštevan pri decembrski plači, potrdila o terjativah dosedanjih razlik v plačah pa delavcem ne zagotavljajo izplačila in ne vsebujejo zakonitih zamudnih obresti.

2. Vlada nadaljuje z nezakonitim delovanjem, ne izpolnjuje svojih zakonskih obveznosti in ni odpravila kršitev pravic delavcev.

3. Vlada se ni odzvala na predlog sindikata za začetek pogovorov in ni pokazala pripravljenosti za sporazumno reševanje nastalega spora.

Razlogi, ki so vodili policijski sindikat, da se je pred pol meseca odločil za stavko, se niso spremenili. Zato bo napovedano stavko 8. 1. 1993 od 10. do 16. ure izvedel.

Policijski sindikat se je še vedno pripravljen pogovarjati in sporazumno reševati spor, tako v času do stavke kot tudi med njo.

Zdravko Melanšek, predsednik

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in sindikati

Avtor obrazložitve je Gregor Miklič.

Cena 490 SIT.

Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 313-942 in 311-956. Telefaks 061-311-956.

IZIDOM – NOVO – PRED IZIDOM – NOVO

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4 nepreključno naročam(o) brošuro ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

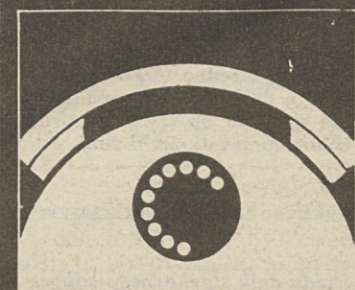
Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Naročeno, dne: .....

Zig

Podpis naročnika

IDE časopis slovenskih delavcev

Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana

tel.: (061) 313-942
311-956
110-033
116-163

SKB BANKA SE NE MENI ZA OBTOŽBE PEŠČICE

Predmet spora je podpis pobotnice, ki jo je SKB banka poslala vsem kreditojemalcem, potem ko so v celoti poplačali njen kredit s posojilom Stanovanjskega sklada RS. V pobotnici od kreditojemalcev posredno zahteva, da se odpovedo pravici terjati od banke vračilo preveč plačanega posojila, če bi sodišče ugotovilo kršitve posojilnih pogojev.

Zdaj kreditojemalcem, ki take pobotnice niso hoteli podpisati, ne priznava že danega popusta. SKB je popust prostovoljno in vnaprej priznala vsem, ki so poplačali kredite preko Stanovanjskega sklada RS, in ga z ničimer ni pogojevala. Dejstvo je, da je

popust javno obljubila vnaprej, enako se je zavezala v Protokolu, sklenjenem s stanovanjskim skladom RS, in, kar je najpomembnejše, vsakemu kreditojemalcu posebej izdala pisno potrdilo, ki je bilo osnova za nakazilo denarja iz Stanovanjskega sklada. Na potrdilu je jasno napisan odstotek in znesek dolga, ki ga kreditojemalcu ob celotnem poplačilu ni treba plačati.

Pravno pomeni popust delni odpust dolga. Po zakonu o obli-gacijskih razmerjih obveznost dolžnika preneha, če upnik izjavi, da ne bo zahteval izpolnitve obveznosti (oziroma dela obveznosti), in če se dolжник s tem

strinja. Zato je očitno, da SKB banka zavestno krši zakon in zlorablja položaj močnejše pogodbenice stranke.

Zveza potrošnikov Slovenije svojim članom in drugim kreditojemalcem, ki so v celoti poplačali posojila preko Stanovanjskega sklada, sporoča, da SKB nima pravne osnove za izterjavo že poravnanih obveznosti, ker danega popusta ne more več preklicati. Zato naj dopis SKB o začetku ponovnega odplačevanja štejejo za brezpredmeten. Če bo SKB hotela izterjati »popust« s tožbo, bo Zveza potrošnikov zagotovila pravno pomoč svojim članom.

Ker gre za očitno zlorabo položaja močnejše pogodbenice stranke in za kršitev pravic potrošnikov – kreditojemalcev, zahtevamo, da ravnanje SKB banke obravnavajo Odbor za varstvo potrošnikov skupščine Republike Slovenije, Komisija za vloge in pritožbe skupščine RS in Združenje bank Slovenije, katerega članica je tudi SKB banka, saj gre tudi za kršitev kodeksa bančnega obnašanja.

Zveza potrošnikov Slovenije zaradi dosedanjega ravnanja SKB banke priporoča občanom, da temeljito premislijo, preden se odločijo za tako banko.

Zveza potrošnikov Slovenije

ZAKON O VARSTVU POTROŠNIKOV – TEMELJ POTROŠNIKOVH PRAVIC

VIP Osnutek zakona smo vam predstavili že v letošnji marčevski številki (2/92), ker pa je predlog že v skupščinski razpravi, je nujnost osveščanja ljudi toliko večja. Prav na pravnem področju se najhitreje izkaže za resničen rek »po toči zvoniti je prepozno«. Sodelovanje v fazah sprejemanja zakonodaje je zato najbolj učinkovit način, da se uveljavi interes potrošnikov. To se je izkazalo pri Stanovanjskem zakonu, ko smo s predlogi in amandmaji uspeli vključiti v zakon tudi reševanje oduševanih stanovanjskih kreditov preko Stanovanjskega sklada. Predlog zakona o varstvu potrošnikov je moderen, evropsko naravnani zakon. Žal pa še vedno manjkajo nekatere rešitve predvsem na področju, ki je za učinkovito varstvo najpomembnejše. To sta vključitev neodvisnih civilnih potrošniških organizacij v sistem varstva in dostopnost sodnega varstva.

Spremembe, ki jih predlagamo so naslednje:

1. Ustanovitev Urada za varstvo potrošnikov

Potrebujemo Urad za varstvo potrošnikov, katerega glavna naloga bo usklajevanje dela državnega aparata na tem področju (od priprave zakonov do njihovega izvajanja, sodelovanje z inšpekcijskimi organi), nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa varstva potrošnikov in v okviru tega sodelovanje z neodvisnimi potrošniškimi organizacijami ter vzpostavitev institucionalnega sodelovanja preko državnih mej. V nasprotju s sestavljenci zakona menimo, da ustanovitev zavoda za varstvo potrošnikov kot javne, državne institucije ni primerna. Slovenija kot država z dvema milijonoma prebivalcev si ne more privoščiti instituta kot je nemški Stiftung Warentest s 300 zaposlenimi, po katerem se zgleduje predlog zakona. Predvideno število zaposlenih na zavodu je namreč tako majhno (največ 5 delavcev), da ne bodo mogli izvajati enakih nalog kot nemški vzornik. Če pa gre le za prenašanje opravljanja teh nalog na druge organizacije, pa tako drobljenje sredstev ni smiselno. Prav tako je velika nevarnost, da se varstvo potrošnikov zbirokratizira in njegovo delovanje omeji le na nekatera področja.

2. Financiranje potrošniških organizacij

Učinkovito varstvo potrošnikov je odvisno od ustreznega

financiranja. Analize izdelkov, testiranje, najrazličnejše študije so drage, »napiotniki« pa finančno dosti močnejši (velika podjetja, javne službe) in strokovno boljše organizirani. To ugotovitev potrjujejo naše izkušnje v zadevah kot so Trend Form, Banka Les, SKB banka.

Da bi bile potrošniške organizacije neodvisne v svojem delovanju in varne pred kakršnimi koli pritiski, je nujno z zakonom zagotoviti določeno financiranje iz proračuna. Ljudje se premalo zavedajo, da imajo kot davkoplačevalci pravico zahtevati od države, da določi »pravila igre« na trgu, pa tudi v zdravstvu, šolstvu in drugih področjih. Država mora omogočiti tudi kontrolo nad lastnim delom. Zato je naš predlog, da se iz proračuna financirajo potrošniške organizacije, ki izpolnjujejo mednarodne kriterije in so registrirane pri uradu za potrošnike. Ključ za dodeljevanje sredstev bi moral biti podoben kot za politične stranke – število registriranih članov, ker se z večanjem števila povečuje legitimnost zastopanja potrošnikov.

3. Ombudsman ali varuh potrošnikov

V osnutku, o katerem smo že pisali, je bila vloga ombudsmana primerno opredeljena. Zaradi nerazumevanja pomembnosti njegove vloge v krepitvi tržne discipline in nadzora nad javnimi službami pa je njegova funkcija zožena le na »častno« vlogo (analizira, predlaga, sodeluje) brez možnosti učinkovitega preprečevanja kršenja pravic potrošnikov. Zato vztrajamo pri našem predlogu, ki sloni na analizah tujih izkušenj, da ima ombudsman širša in učinkovitejša pooblastila pri nadzoru tržne discipline: prepoved nadaljnjih kršitev, predlaganje postopkov pred pristojnim sodiščem, možnost vpogleda v poslovanje osumljene pravne osebe.

4. Potrošniški spori

Učinkovitost zakonodaje se meri po njenem uveljavljanju v praksi, zato je dostopnost sodnega varstva poleg kontrole tržne discipline najpomembnejši element varstva potrošnikovih pravic. V sedanjem predlogu je določena le možnost izvensodnega poravnalnega postopka, kar je vsekakor pozitivno. Izpuščene pa so vse določbe, ki bi urejale postopek na sodišču. To pa je največja pomanjkljivost zakona! Zato pozivamo sestavljalce in ostale državne organe, ki sodelujejo pri tem zakonu, da uvidijo nujnost učinkovitejšega sodnega varstva, ki bi moralo

zagotoviti hitro in poceni reševanje potrošniških sporov. Iz naše kratke, a bogate prakse je očitno, da sedanjí pravdni postopek ne ustreza naravi sporov, saj se kršitelji predobro zavedajo, da so sodni mlini počasni in da večina potrošnikov ne bo tožila za nekaj tisoč tolarjev, če bo zadeva rešena čez dve leti! Enako izkorišča togost našega zakona o pravnem postopku SKB banka, ker ne moremo vložiti tožbe v imenu vseh prizadetih kreditojemalcev, ampak za vsakega posameznika poimensko.

Zaradi tega predlagamo sestavljalcu oz. predlagatelju zakona, da na podlagi temeljite analize našega postopkovnega

prava najde primerno rešitev in upošteva naš predlog za:

– uvedbo posebnega postopka za potrošniške spore, ki naj se opre na že obstoječe določbe postopka v sporih majhne vrednosti

– uvedbo pravice potrošniških organizacij, da nastopijo v potrošniških sporih kot stranski intervenient na podlagi zakona

– uvedbo kolektivne tožbe (ki jo poznata tako nemški in francoski pravni sistem ter je omejena v predlogu direktive Evropske skupnosti), na podlagi katere bo npr. ZPS lahko tožila v imenu vseh prizadetih potrošnikov.

Živa Drol-Novak

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 1

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmo-gljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9.00 do 15.00

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Počitniška hišica v Bohinju – opremljena za 6 oseb, tri spalnice, kopalnica, WC, dnevni prostor, kuhinja, ograjen vrt, garaža. Cena 45 DEM. Najmanj 3-dnevni termini do 21. januarja. Občasno je možno najeti dve hišici.

POSOJILO ZA BOLJŠI ZRAK

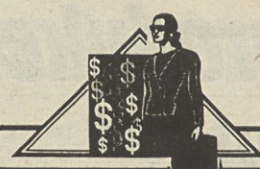
Ministrstvo za varstvo okolja in urejanje prostora Republike Slovenije je zagotovilo kredit v višini petih milijonov tolarjev trgovskim organizacijam za nabavo 20.000 ton češkega premoga z nizko vsebnostjo žvepla in financiranje med nabavo in prodajo premoga. Z omenjenim kreditom je ministrstvo omogočilo potrošnikom trimesečno obročno odplačevanje pri nakupu premoga z nizko vsebnostjo žvepla in tako olajšalo nakup ekološko primerne-ga goriva. Žal so bili zaradi omejenih sredstev, prisiljeni zavrniti nekatere druge prošnje za financiranje uvoza.

Ministrstvo za varstvo okolja in urejanja prostora je dalo pobudo Ministrstvu za finance, da bi ekološko čistejši premog z vsebnostjo žvepla pod 0,5 g/MJ oprostili carine in znižali pro-

metni davek, s čimer bi tovrstni premog postal zanimiv za individualne potrošnike. Želeli bi spodbuditi vse občine za sprejem podobnih ukrepov, kot jih je sprejel Maribor, kjer so prepovedali prodajo premoga z več kot 0,5g žvepla/MJ, čeprav so si ob tem zaradi neurejene oskrbe in neprilagodljivosti prodajalcev nakopali nemalo težav.

V okviru svojih pooblastil si Ministrstvo za varstvo okolja in urejanje prostora prizadeva tudi za sprejem ustreznih omejitev v okviru podzakonskih predpisov, ki bodo omejevali vsebnost škodljivih primesi v energentih, ki se uporabljajo v kurilnih brez čistilnih naprav za dimne pline. Na ta način bi lahko najbolj učinkovito uveljavili omenjene standarde tudi pri prodajalcih.

A. U.

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 1. 1993 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo
Revalorizacijska stopnja za januar 1993 znaša 1,1% mesečno, preračunano na letni nivo 13,78%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLARSKO DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	0,66%–0,72%	8,07%–8,84%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,18%–1,51%	14,90%–19,49%
– vezava sredstev nad 2 meseca	1,51%–1,67%	19,49%–21,76%
– vezava sredstev nad 3 mesece	1,67%–1,75%	21,76%–22,90%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	1,75%–1,91%	22,90%–25,18%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	1,91%–2,07%	25,18%–27,45%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezavo sredstev od 31 do 90 dni:	MESEČNE	LETNE
– do 10.000,00 SIT	1,59%	20,60%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	1,67%	21,76%
– nad 50.001,00 SIT	1,75%	22,90%

KREDITNA PONUDBA:

– **Kratkoročni krediti privatnim osebam:**
z rokom vračila 6 mes. 3,70% 54,00%

Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

– kratkoročni krediti pravnim in drugim osebam	3,03%–3,70%	42,50%–53,63%

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH. NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE! NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

2. **Apartma na Pokljuki** – za 4 osebe, v celoti opremljen. Cena 35 DEM na dan v tolarski protivrednosti. Termini do 23. januarja.

3. **Garsonjera v Kranjski Gori** – v celoti opremljena za 4 osebe, termini do 28. januarja. Cena 32 DEM na dan.

4. **Apartmaji na Rogli** – opremljeni za 4 osebe: bivalni prostor, kuhinja, kopalnica, predprostor. Cena 42 DEM. Termini do 23. januarja in po 8. februarja.

5. **Apartmaji na Kopah** – opremljeni za 4 osebe: bivalni del, kuhinja in TWC. Dena 32 DEM.

6. **Hišice na Veliki planini** – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije. Za vzdušje poskrbi plinska razsvetljava in kamin na trdo gorivo. Cena 40 DEM v tolarski protivrednosti. Termin od 31. januarja do 7. februarja.

7. **Apartmaji Kaninska vas** – za 4 osebe, v celoti opremljeni, termini do 21. januarja. Cena 35 DEM v tolarski protivrednosti.

8. **Apartmaji na Pokljuki** – dvoposteljni in štiriposteljni z opremljeno kuhinjo, kopalnico, dnevnim prostorom. Prosti sedemdnevni termini od 7. do 20. januarja 1993. Cene v sezoni 24 oz. 40 DEM, zunaj sezone pa 18 oz. 30 DEM v tolarski protivrednosti. Pokličite (061) 211-415, g. Ivan Dremelj.

Zdravilišča

1. **Hišica v Termah Čatež** – opremljena za 5 oseb: spalnica, dnevni prostor s kuhinjsko nišo, kopalnica. Cena 42 DEM, vključuje kopališke karte.

2. **Apartma v Atomskih Toplicah** – opremljen za 4 osebe. Cena 42 DEM – vključuje kopališke karte.

Morje

1. **Trisobno stanovanje v Novigradu**. Termini v decembru. Cena 27 DEM na dan.

2. **Enosobno stanovanje v Barbarigi** – termini po dogovoru. Cena 21 DEM na dan.

Smučanje med šolskimi počitnicami

Smučanje v Italiji – Formi di Sopra ali Civetti – termini od 25. januarja do 6. februarja 1993; odhod vsako soboto. Informacije in prijave na telefon (061) 312-185.

Zamenjamo

1. **Apartma v Atomski vasi** – v celoti opremljen za štiri osebe – za določen čas zamenjamo za enakovredno počitniško zmo-gljivost na Kopah, Rogli ali Golteh.

B. IŠČEMO POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI

Lastnike počitniških zmo-gljivosti v Bohinju, Kranjski Gori ali na Rogli vabimo, da proste termine za šolske počitnice ponudijo Borzi sindikalnega turizma. Šolske počitnice bodo: Ljubljana in Maribor od 30. januarja do 8. februarja, druge regije od 23. do 31. januarja.

Informacija gostom Atrisa

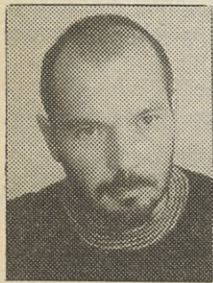
PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije zahtevamo takojšnje plačilo celotnega zneska. Pri odpovedi več kot 10 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10 odstotkov. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 10 dni pred začetkom potovanja.**

Kjerkoli ste, ATRIS je povsod. Srečno v letu 1993!

*Metod Zalar
direktor borze*

Rast produkcije in upadanje zaposlenosti

Piše: Franci Križanič

Če bi slovenska industrijska produkcija dvanajst mesecev zapored naraščala tako hitro kot novembra 1992, bi bila kar dobrih 15 % nad primerljivo ravnijo leto poprej. Zaradi hitrega upadanja do aprila 1992 je bila v novembru tega leta vendarle za 6 %, od januarja do novembra skupaj pa za 14 % nižja kot v enakem obdobju 1991. Od svoje najvišje (izjemne) v preteklosti dosežene novembrske ravni 1986 je bila slovenska industrijska produkcija v novembru 1992 manjša za 36 %. V prvih enajstih mesecih 1992. skupaj je zaostajala za svojim največjim v preteklosti (v letih 1986, 87 in 89) doseženim obsegom za 32 %.

Kljub rasti produkcije se je v drugi polovici leta 1992 število zaposlenih še naprej hitro zmanjševalo. Podatke o zaposlenosti imamo samo do oktobra, ko je delo zopet izgubilo preko 3.800 ljudi, število brezposelnih je doseglo 112.454, stopnja brezposelnosti pa 12,7 %. Od junija 1992 naprej se je, prvič po letu 1987, začelo število brezposelnih povečavati hitreje od števila izgubljenih delovnih mest, kar kaže, da so se dokončno izčrpale možnosti umikanja ljudi (v pokoj) iz za delo aktivno zainteresirane delovne sile.

Nadaljevanje jeseni 1992 končno začete gospodarske rasti na Slovenskem bo odvisno od sposobnosti slovenske ekonomske politike za neinflacijsko spodbujanje rasti izvoza in domače porabe. Kako hitro in kako močno bo gospodarska rast vplivala na konec upadanja in začetek povečevanja zaposlenosti, pa bo odvisno od sposobnosti naše države, sindikatov, združenj in gospodarske zbornice za omejevanje in samokontrolo plač.

Glede na to, da Sloveniji do konca leta 1992 ni uspelo odpraviti sistema indeksiranja (mesečnega prilagajanja plač in obresti inflaciji v prejšnjem mesecu), bo naša gospodarska dejavnost v prihodnjih mesecih verjetno nihala skladno z večjo ali manjšo omejevalno politiko ponudbe denarja v Banki Slovenije. Sezonske podražitve bodo ustvarjale inflacijo, ki jo bo centralna banka zavirala z omejitveno denarno politiko. Kadar ne bo sezonskih podražitvev, bodo cene stabilne, monetarna politika pa manj omejevalna. Posledica takšne »stop – go« politike bo rhanje dejavnosti in/ali dohodkov.

Tečaj tolarja je bil tudi na ko. cu leta 1992 realno precej (16 %) pod svojo ravnijo ob uvedbi slovenske valute oktobra 1991. Na ta način slovenska ekonomska politika otežuje preusmerjanje naših podjetij iz nekdanjega jugoslovanskega in vzhodnoevropskega trga drugam, zlasti pa na trg razvitih držav. Pri zadovoljstvu, ki spremlja nosilce ekonomske politike ob rastočih deviznih rezervah in tekočem presežku v trgovinski bilanci s svetom, je treba vedeti, da bo izvoz začel hitro upadati šele po definitivnem propadanju izvoznemu usmerjenega gospodarstva, krčanju produkcije in zaposlenosti ter ob nadaljnjem upadu življenjskega standarda našega prebivalstva. Zaradi vsega tega bodo potrebe po uvozu še manjše, kar bo zopet vodilo v krepitve tolarja nasproti konvertibilnim valutam, v izgube pri izvoznikih, propadanje podjetij, odpuščanje delavcev in še večjo revščino. Ker je cenovna prožnost povpraševanja po devizah (za koliko odstotkov so pripravljeni kupci povečati nabavo deviz ob njihovi enostotni pocenitvi) vendarle večja od cenovne prožnosti njihove ponudbe (za koliko odstotkov znižajo prodajalci ponudbo deviz ob njihovi enostotni pocenitvi), si lahko sčasoma ometamo stabilizacijo oziroma ravnovesje. Ob primerno nižji ravni gospodarske dejavnosti, zaposlenosti in standarda kot v primeru odpravljanja sedanje recesije z aktivno tečajno politiko.

V jesenskih mesecih 1992 se je Slovenija, sredi odpravljanja več let trajajoče depresije, znašla pred novim problemom. Hitreje od rasti produkcije se namreč povečujejo plače, kar zavira zaposlovanje novih ali pa celo onemogoča vzdrževanje zaposlenosti dosedanjih delavcev v manj donosnih obratih. Vzroka povečevanja plač preko povečevanja obsega produkcije sta dva:

– t.i. eskalacijske klavzule oziroma mesečno povečanje plač za odstotek inflacije v prejšnjem mesecu ne glede na produkcijo in prodajo blaga oziroma storitev v danem podjetju;

– redukcija števila zaposlenih, ki (ob danem obsegu produkcije in prodaje) omogoča povečanje plač v podjetju ostalih delavcev ali pa povečanje profitov. V obeh primerih gre za nesposobnost menagementa, da bi z ustrežno marketinško politiko (oceno potreb na trgu in prilagoditvijo dejavnosti podjetja tem potrebam, izbiro ustreznih prodajnih kanalov, uporabo učinkovite promocije izdelkov oziroma storitev podjetja ter postavitvijo dohodkovni in cenovni elastičnosti povpraševanja po izdelkih oziroma storitvah podjetja primerne cene) zagotovil obsegu podjetja ustrezno prodajo na domači in svetovni trg, s tem pa tudi omogočil rast podjetja.

Instrumenti, s katerimi je moč preprečiti nadaljevanje upadanja zaposlenosti, so že večkrat omenjena deindeksacija (vendar s sodelovanjem zaposlenih pri delitvi dobička in ob državni skrbi za preprečevanje revščine tistih, ki ne morejo do kruha s svojim delom), realnemu obsegu sedanje produkcije primerna raven osnovne plače v kolektivnih pogodbah ter večja pravna zaščita zaposlenih v obstoječih podjetjih. Slednje je možno preko ustreznih pooblastil sindikatu ali soupravljalcem za zaščito zaposlenosti, preko vpliva soupravljalcev na presojo uspešnosti managerjev in/ali preko delavskega delničarstva, v katerem imajo delavci večinski ali pa vsaj za svoj vpliv dovolj močan glas v upravnem odboru podjetja. Kaže, da je od uspeha delavcev v privatizaciji v veliki meri odvisno, ali bo upadanje zaposlenosti zaradi špekulativnega odpuščanja t.i. »odvečnih« delavcev na Slovenskem vendarle prenehalo.

ANŽUR OPTIMIST V METALNI

Konec koledarskega leta je priložnost za seštevek doseženega v prejšnjem letu. Nekoliko kasneje ga doreče še zaključni račun, da dobimo podoben uspešnega ali manj uspešnega poslovanja podjetja. Na takšnem pogovoru je predsednik koncerna Metalna MARJAN ANŽUR poudaril, da je bilo leto 1992 za Metalno izredno burno. Podjetje je že približno dve leti v sanaciji, saj je zadnja leta izgubilo veliko svojih tržišč v Iraku, nekdanji Sovjetski zvezi, v bivši Jugoslaviji in še kje. Zaradi vsega tega je bila potrebna popolna reorganizacija podjetja, od organizacijskih oblik do kadrovskih sprememb in strategije podjetja, ki je pokazala, da je prihodnost Metalne na zahodnih trgih. Letos je Metalna tudi dokončno izdelala strategijo podjetja po programih in tržiščih in določila nosilce posameznih programov. Tako naj bi zagotovila koordiniran nastop koncerna navzven.

V času sanacije pa Metalna še vedno ni uspela rešiti dveh največjih problemov – dolgov do partnerjev in vseh dolgov do Republike Slovenije. Sedaj je dobro pripravljena na tržno tekmo, podpisala je tudi pogodbo z republiškim razvojnim skladom, vendar s tem še

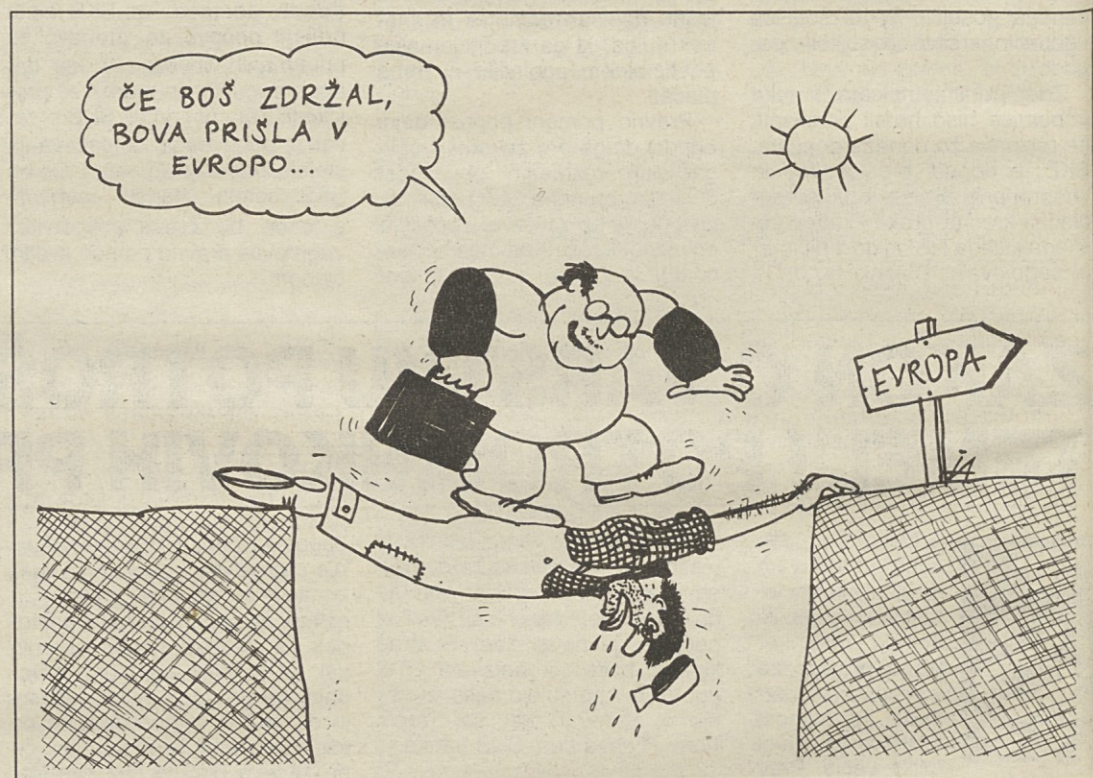
vedno ni rešila problema dolgov. Po prepričanju vodstvene ekipe bi lahko bila zgled sanacije, kjer bi tudi Sklad odigral pozitivno vlogo, kajti podjetje ima možnosti preživetja in ponovnega vzpona s svojo že uveljavljeno blagovno znamko.

Poseben problem pri proizvodnji opreme, kakršno iz-

deluje tudi Metalna, pa je seveda kreditiranje proizvodnje. Podjetje samo ne zmora toliko sredstev, da bi tako velike strojne naprave izdelalo z lastnimi sredstvi. Tuji kreditodajalci pa so do Slovenije še vedno dokaj nezaupljivi, tako da se posli le stežka sklepajo. Po prepričanju Marjana Anžura in njegovih sodelavcev

pa bo prihodnost tudi za Metalno nekoliko svetlejša. V letu 1993 sicer še računajo na delno izgubo, vendar naj bi uspešno pridobivali nove kupce in nova tržišča v Evropi in drugod po svetu. Imajo namreč dovolj znanja in delovno sposobnih ljudi, ki jim tudi ambicioznosti ne manjka.

B. G.

MARIBORČANOM SE JE PRIKAZALA ALBANIJA

Kakor vse kaže, so mariborski gospodarstveniki, ki jih je v minulih letih zelo prizadela izguba bližnjevzhodnih in južnih trgov zaradi krize in vojne v Zlatu ter zaradi vojne na Balkanu, našli novo tržišče za svoje proizvode in za sklepanje novih poslov – Albanijo.

Pred nedavnim se je v Albaniji mudila mariborska gospodarska delegacija, ki jo je vodil predsednik mariborske mestne vlade Anton Rous. Poleg nekaterih »ministrov« v mestni vladi so bili v njej tudi nekateri direktorji podjetij, ki jih zanima albansko tržišče.

Sodeč po tem, kar so po vrnitvi iz Albanije povedali, ima mariborsko gospodarstvo »velike možnosti« za »uspešno vključevanje« na albansko tržišče.

»Argumentov« za to je kar nekaj. Tako naj bi bila po oceni enega od članov delegacije Slovenija edina sosednja država Albanije, ki kaže interes za gospodarsko sodelovanje z njo, saj se Italijani bojda zanj ne zanimajo. Po mnenju enega od članov mestne vlade pa naj bi bila mariborska podjetja najbolj pravi partner za sodelovanje z Albanijo, saj bi bila »previsoka tehnologija« za albansko tržišče in podjetja »prevelik skok naprej«. Kakšna skrb za Albanijo, mar ne!?

Albanija ima menda tudi več sto tisoč bunkerjev, ki so pomagali varovati in ohranjati »albansko pot v raj«. Eno od mariborskih podjetij je to »pot v raj« pripravljeno sanirati in skupaj s tujimi partnerji Albaniji ponuditi tehnologijo, po kateri bi s pomočjo materiala iz porušeni- bun-

kerjev zgradili cestno infrastrukturo.

Tudi sicer naj bi proizvodi mariborskih tovarn in podjetij po »kakovosti povsem ustrezali albanskemu tržišču«. Albanskim potrošnikom bi mariborska industrija lahko ponudila proizvode široke porabe, kmetijsko mehanizacijo, energetske objekte, drobno kmetijsko mehanizacijo in številne druge proizvode in storitve. V Mariboru so že ustanovili posebno delovno skupino, ki bo proučila možnosti nastopa mariborskih podjetij na albanskem tržišču...

Edini problem pri vsem tem je, da mariborska podjetja od albanskih partnerjev žal ne morejo pričakovati solidnega

plačila. Albanska podjetja in država nimajo kapitala, plače tam zaposlenih pa so minimalne. Albanci zato lahko proizvode in storitve poplačajo samo z blagovno menjavo, torej s tobakom, bakrom, olivnim oljem, kromom in različnimi drugimi surovinami...

Mariborska podjetja imajo iz preteklosti že precej grenkih izkušenj s svojim nastopanjem na manj razvitih področjih in s podobno blagovno menjavo. »Uspehi« na teh tržiščih so za mariborsko gospodarstvo in za vso Slovenijo, ki bi morala obnavljati zastarela in tehnološko iztrošena industrijska središča, bili tudi svojevrstna »potuha«. Zato bi

morala mariborska podjetja tudi v sodelovanju z Albanijo temeljito pretehtati vse razloge za in proti. Pri tem bi morala imeti pred očmi tudi vse dolgoročne posledice takšne usmeritve. Četudi bi se izkazalo, da je sodelovanje mariborskega gospodarstva na albanskem tržišču trenutno koristno, ne bi bila koristna nikakršna evforija. »Uspehi« na takšnem nezahtevem tržišču brez kapitala bi gospodarstvo bolj oddaljevali od Evrope kot ji ga približevali.

Na Štajerskem so včasih za ljudi, ki so imeli veliko srečo, rekli, da se jim je prikazalo. Bog daj, da bi se sedaj Mariborčanom prikazala Evropa in ne samo Albanija!

T. K.

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje Podjetništvo in razvoj kadrov

Podjetniške razvojne zasnove v razvitih državah že od sredine sedemdesetih let ne gradijo več na novih tehnologijah kot osnovnem spodbujevalcu razvoja, ampak predvsem na kadrih. To postavlja v ospredje skrb za razvoj človeških potencialov, za uveljavljanje različnih sistemov in metodologij razvoja kadrov ter modelov planiranja karier sodelavcev. Po tej poti je mogoče spodbuditi načrtovanje osebnega strokovnega razvoja do zgornjih meja posameznikove zmognosti. Z načrtovanjem karier je mogoče sodelavcem približati možnosti razvoja njihove poklicne poti in jih usmerjati k delu, v katerem bodo najuspešnejši. Zadovoljstvo pri delu pa je močan vzvod sproščanja človekove ustvarjalnosti.

Želja in namen avtorja te brošure sta bila, skrajšati poti iskanja in uveljavljanja novih prijemov v kadrovske dejavnosti naših podjetij. Zato v njej seznanja s konkretnimi metodološkimi pripomočki. Poslovodstva in strokovne kadrovske službe v podjetjih jih bodo skladno s svojo poslovno filozofijo in kadrovske razvojno strategijo lahko prilagodili svojim potrebam in pričakovanjem.

Priročnik je izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Cena priročnika je 850 SIT.

KDO JE PRAVI KRIVEC

Služba za konjunkturo in ekonomsko politiko je konec minulega leta povzela poglede nekaterih znanih domačih ekonomskih strokovnjakov na možno ekonomsko politiko, ki so jih le-ti v zadnjih treh mesecih minulega leta objavili v nekaterih sredstvih javnega obveščanja. Iz zanimivih strnjenih pogledov in mišljenj povzemamo tiste, ki se tičejo politike plač in stroškov dela. Kot je znano, je gospodarska zbornica tik pred koncem minulega leta razglasila, da s 1. marcem letošnjega leta odstopa od splošne kolektivne pogodbe, do takrat pa priporočila, naj se plače znižajo za petino. V prihodnjih pogajanjih s sindikati se bo zavzemala za precejšnje znižanje izhodiščne plačne postavke. Sindikati so o tem že zavzeli – ostro, odklonilno stališče, ki ga objavljamo na 4. strani. Za ponazoritev gibanja plač pa tu dodajamo še povzetek iz podatkov SDK o gibanju plač v lanskem letu. Čeprav so ti podatki zajeli le plače do septembra lani – po trditvah poznavalcev pa so se plače realno povečevale v drugi polovici leta – so kljub temu podatki še dovolj zanimivi.

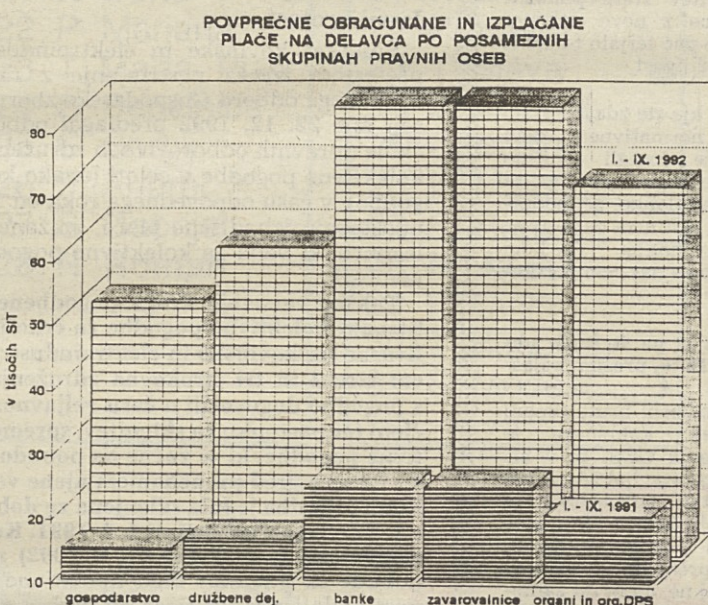
Iz zaključka analize gibanja plač v prvih devetih mesecih lanskega leta, ki jo je naredila SDK, je razvidno, da ni lahko oceniti, ali so bile plače v Sloveniji previsoke ali prenizke. Njihovo raven je mogoče ocenjevati z več vidikov. Na primer v luči zmanjšanja gospodarske aktivnosti (ta je v devetih mesecih upadla za okoli 15 odstotkov) ali v luči gibanja življenjskih stroškov ali pa upoštevaje razlike v kvalifikacijski strukturi zaposlenih. Povprečna plača v Sloveniji za devet mesecev je po preračunavanjih SDK (tokrat pišemo o neto plači) znašala 543 mark, povprečje v gospodarstvu pa je bilo 512. SDK je ugotovil, da plače nikakor niso sledile cenam življenjskih stroškov, ampak so v tempu rasti zaostale za kakih 11 odstotnih točk. Zato menimo, da se danes dejanska košarica življenjskih potrebščin ljudi, ki prejemajo, le povprečno plačo, močno razlikuje od uradne košarice življenjskih potrebščin, po kateri se merijo življenjski stroški.

Masa obračunanih in izplačanih plač je bila v devetih mesecih za 203 % večja kakor leto poprej (v enakem obdobju seveda), pri čemer je v gospodarstvu masa zrastle le za 190,6 %, pri organih in organizacijah družbenopolitičnih skupnosti pa za 285,7 %. K takšni rasti je pripomoglo tudi gibanje zaposlenosti. V gospodarstvu je število delavcev upadlo za dobrih 9 %,

pri organih in organizacijah družbenopolitičnih skupnosti pa zraslo za 17 %, v zavarovalnicah, kjer so plače tudi rastle nadpovprečno, pa za 6 %. Zaradi teh premikov so se spremenili deleži plač v strukturi vseh plač. Gospodarstvu se je delež znižal za 4 %, znaša pa 72,7 %, družbenim dejavnostim se je povečal za 9 %, DPZ-jem za 27,6 %, zavarovalnicam pa se je okreplil za petino. V gospodarstvu tudi niso dosegli povprečne slovenske plače, izračunane za devet mesecev, druge pa so jo presegali, v bankah in zavarovalnicah za skoraj 80 odstotkov. Zanimiva je preglednica, kako so v posameznih dejavnostih plače dosegale ali presegale slovensko povprečje. SDK je podjetja razvrstila

skoraj polovica vseh v gospodarstvu zaposlenih.

Razčlemba gibanja plač v gospodarstvu pokaže, da so bile povprečne plače v industriji in rudarstvu, gradbeništvu, obrti in osebnih storitvah ter stanovanjsko kumunalnih dejavnostih nižje od poprečja za vse gospodarstvo. Najbolj so zaostajale na področju obrti in osebnih storitev – za 17 % ter gradbeništvu, za 15 %, medtem ko so gozdarji povprečno plačo v gospodarstvu v prvih devetih mesecih najbolj presegali: za 62,5 %! Področje finančnih, tehničnih in poslovnih storitev je drugo po višini preseganja povprečne plače gospodarstva, vendar pa s 30 % preseganja močno zaostaja za gozdarji. In še negospodar-

Vir: SDK

v pet razredov: v prvega so uvrščene pravne osebe, pri katerih povprečne plače ne dosega niti 75 % ravni povprečne plače v gospodarstvu, v petem pa tiste, pri katerih povprečne plače najmanj za polovico presegajo povprečne plače gospodarstva.

Kar takoj zapišimo, da so v najvišjem, petem razredu prav vse zavarovalnice, dve tretjini bank in drugih finančnih organizacij, 26 odstotkov DPS, 9 % organizacij iz družbenih dejavnosti in dobrih 7 % podjetij iz gospodarstva. V prvem razredu se je nagnetlo 58 % podjetij iz gospodarstva (in še 17 % v drugem razredu, kjer plače še vedno ne presegajo povprečja za gospodarstvo), petina iz družbenih dejavnosti, 14 % bank in 16 % DPS. V gospodarstvu je torej tri četrtna podjetij imelo povprečne plače pod povprečjem, izračunanim za raven celotnega gospodarstva, zaposlenih pa je bilo v teh podjetjih

stvo: v izobraževanju, znanosti, kulturi in informacijah so bile plače v povprečju za 22 % višje od povprečja v gospodarstvu, zdravstveno in socialno varstvo pa je imelo za 13,8 % višje povprečje.

Taki so, na grobo povzeti, podatki SDK. Žal ni na voljo tako razčlenjenih podatkov za vse lansko leto: ti podatki bodo znani šele hkrati z zaključnimi računi. Dodajamo še mnenja nekaterih priznanih ekonomistov. K vsemu skupaj lahko dodamo samo tole misel: verjamemo, da so plače lahko pomemben vzvod za rast inflacije in močna ovira za konkurenčnost naših izdelkov na svetovnem trgu. Toda: če takšne plače v gospodarstvu, kakršne smo navedli, spodbujajo inflacijo in zlasti še spodkopujejo konkurenčnost gospodarstva, potem je, upam, dovoljeno vsaj pomisliti, da je resnični greh, pravi krivec neke druge.

B. R.

EKONOMISTI O STROŠKIH DELA

Neven Borak:

Agregat plač je ob izgubi trgov poglavitni makro-ekonomski dejavnik notranje nestabilnosti slovenskega gospodarstva. Destabilizacijo povzroča gibanje povprečnih plač v gospodarstvu, ki se prek veljavnih indeksacijskih mehanizmov prenaša na gibanje plač v javnem sektorju, na socialne prejemke ter pokojnine. S tem se večja davčna obremenitev podjetij in odliv sredstev z njihovih računov. Odpraviti je treba to ekonomsko-politično nezmožnost vplivanja na gibanje plač, ki se kaže med drugim tudi v izjemno visokih nihanjih deležev neto plač v bruto domačem proizvodu. Vse to pa še dodatno pogloblja že prisotne recesijske učinke oženja trgov, restriktivne monetarne politike, višjih obrestnih mer in apreciacije tečaja tolarja.

V kolikor s premišljenjo politiko plač (ustalitev neto plače na zaposlenega na ravni povprečja leta 1992) in pokojnin (vezava na spodnjo zakonsko mejo in sprememba zakona v smeri omejevanja možnosti upokojevanja kot oblike reševanja problema brezposelnosti) ta vprašanja ne bodo rešena, bo usklajevanje potekalo z inflacijsko-devalvacijskimi cikli. To pa bo upočasnilo druge učinke politike strukturnega prilagajanja. Ob nespremenjenih razmerah pa je dvig inflacije kratkoročno neizogiben. Politika dohodka se bo v skrajnem primeru morala zatekati tudi k neposrednemu omejevanju, vsaj dokler ne bo opravljena lastninska preobrazba.

Ekonomski svet:

Nujna je ureditev na področju plač in to na način, ki bo sprejemljiv za vse partnerje. Ob tem je eden ključnih elementov ureditev trga delovne sile.

Franc Križanič:

Začetek gospodarske rasti je pogojen s prenehanjem avtomatičnega indeksiranja plač in drugih socialnih prejemkov ter obrestne mere. Problem vzpodbujanja gospodarske rasti je v premajhnem povpraševanju, ne v nezadostnih produkcijskih zmogljivostih. V tem primeru je za majhno in specializirano slovensko gospodarstvo verjetno edina realna izvedljiva strategija razvojnega preobrata tista, ki bo vodila aktivno tečajno politiko ob restriktivni monetarni politiki. Ta naj bi preprečila, da bi se povečala cena deviz prelila v inflacijo, kar bi izničilo rast izvoznega povpraševanja kot posledico večje konkurenčnosti v tujini. Pogoj za učinkovito uresničevanje te strategije je prenehanje indeksiranja, kar bi zmanjšalo tudi negativne transake učinke v obliki povečanja inflacije, državnega reguliranja plač in padca življenjske ravni. Zagotovitev tega pogoja je nujna, bodisi s socialnim sporazumom ali z zakonom.

Ivan Ribnikar:

Učinkovitost restriktivne denarne politike – ki naj z omejevanjem nominalnega agregatnega povpraševanja omeji predvsem rast cen, ne pa proizvodnje – pomembno zavisi od pogoja, da se (ob uravnoteženem državnem proračunu) ustavi ali vsaj omeji nominalna rast plač in drugih osebnih prejemkov. Čim večji delež nominalnega agregatnega povpraševanja (in s tem realizirane nominalne ponudbe) zajema povišanje plač, bolj se mora zmanjšati proizvodnja. Vprašanje plač je povezano s socialnim paktom, s katerim naj se doseže zmanjšanje nominalne rasti plač oziroma njihova zamrznitev.

Marjan Senjur:

Ker je relativna raven plač glede na produktivnost bolj pomembna od absolutne ravni plač, je predlog znižanja plač enostranski nasvet, ki ni razvojno usmerjen. Vprašljivo je vodenje politike poceni delovne sile kot metode izboljšanja konkurenčnih prednosti Slovenije. Na narodnogospodarski ravni je temeljni cilj trajna in uravnovesena rast proizvodnje, pri čemer pa minimiziranje stroškov delovne sile se zdalec ni najpomembnejši faktor rasti. Z znižanjem absolutne ravni plač bi bil problem previsokih stroškov dela rešen samo deloma, saj je država premalo storila za povečanje prožnosti trga delovne sile in s tem večjo odzivnost na gibanje realnih plač in stopnje brezposelnosti. Zato nizežanje absolutne ravni plač omogoča državi odlaganje resnega spopada s tistim delom stroškov dela in trga delovne sile, ki je v njeni pristojnosti. Glavni problem ni tako v previsokih plačah, ampak v sistemski institucionalni, zakonski in socialni neurejenosti trga delovne sile, kar je odgovornost države.

Indeksacijo plač naj bi bilo zaradi njene inflatornosti potrebno odpraviti ali vsaj zrahljati. Vendar je razlog indeksacije v tem, da deloma ublaži prerazdelitev dohodka s pomočjo inflacije (pri delni indeksaciji) oziroma to prerazdelitev prepreči (pri popolni indeksaciji). Zato predlogi za odpravo indeksacije v resnici zagovarjajo prerazdelitev inflacijo v škodo plač in s tem inflacijo še vzpodbujajo. Država si prizadeva za odpravo indeksacije zato, ker ob popolni indeksaciji plač z monetarno in fiskalno politiko proračunskega primanjkljaja ni mogoče pritegniti sredstev v korist države. S tem pa postane z vidika države inflacija nekoristna in nepotrebna. S popolno indeksacijo plač bi odpravili vsako možnost, da bi se država z inflacijo okoristila, s tem pa bi izgubila zanimanje zanjo in je ne bi več povzročala. Zato naj morebitni socialni sporazum vsebuje popolno indeksacijo plač s cenami.

KORAK BLIŽE K MILIJARDI DOLARJEV

Še danes nekateri vihajo nos nad slovenskimi igralnicami, čeprav nam prinašajo številna zelo dobro plačana delovna mesta in poleg tega zavidljivo velik čisti dohodek. Tolikšnega kot nobena tovarna in nobena druga dejavnost. To so dokazana dejstva, ki jim nikakor ni moč oporekati. Še posebno zato ne, ker slovenske hiše zabave privabljajo od blizu in tudi od zelo daleč iz zamejstva natančno take goste, ki si jih naše turistično gospodarstvo najbolj želi. Petičneže, ki jim je zapravljjanje užitek.

Zato se je novogoriški HIT odločil svojim igralnicam v Novi Gorici, Kranjski Gori, Tolminu in Rogaški Slatini pridružiti še novo na Otočcu. Nova pridobitev je skupna naložba HIT-a in novomeške Krke Zdravilišča. Igralnica na Otočcu, ki sodi v višji razred, premore kar 60 sodobnih avtomatov z različnimi igrami in osem igralnih miz, in sicer štiri ameriške rulete, dva Black Jacka, eno Punto Banco in en Poker. Igralni avtomati so programirani tako, da nudijo gostom veliko zabave za relativno malo denarja, saj vračajo igralcu povprečno 95 odstotkov denarja, ki ga vložijo v igro.

Ko bo nova igralnica na Otočcu pričela delati s polno paro, bo zaposlila 30 delavcev in številno gostinsko osebje. V začetku jo bodo vodili ljudje iz Nove Gorice, ki zahteven posel obvladajo, kasneje pa bodo vaje prevzeli domačini. Novogoriški HIT že usposablja 20 kandidatov iz Novega mesta in okolice.

Na Otočcu pričakujejo, da bo igralnico obiskalo dnevno do 100 gostov. V povprečju seveda. Ta razmeroma visok obisk nameravajo doseči z visoko ravni storitev, kakovostno ponudbo in prijaznim osebjem. Računajo v glavnem na goste iz sosednje Hrvaške in sploh na tujce, igralnica pa je na stežaj odprla vrata tudi slovenskim državljanom. Tu se ne gredo slepomišljenja, kar še zdalec ni neumno ali skregano z našimi »moralnimi« normami. Zakaj bi

Igralnica na Otočcu bo prinesla številna nova delovna mesta in mnogim domačinom lep kos kruha. Slika: Sašo Bernardi

Slovinci nosili svoj denar v tujino?

Igralništvo je po obsegu in zaslužku najpomembnejša dejavnost HIT-a, vendar pa predstavlja le del njegove turistične ponudbe. Vanjo namreč sodijo tudi hotelirstvo, gostinstvo in trgovina. Lansko leto je HIT s svojimi igralnicami, ki so imele več kot 800 tisoč obiskovalcev, ustvaril za 70 odstotkov celotnega prihodka slovenskih igralnic. Glede na uspešnost poslovanja se HIT uvršča na prvo mesto na Primorskem in med prvih šest podjetij v državi. Letos naj bi podjetje zaslužilo več kot 100 milijonov mark. Novogoričani pa imajo v načrtu gradnjo novega zabavišnega centra »Perla« in poleg tega še dve podobni naložbi v Vrtojbi in na Ptuj.

Danilo Kovačič, direktor HIT-a, je prepričan, da ima naša dr-

žava velike možnosti na tem področju turističnega gospodarstva. Izkušnje so namreč več kot spodbudne. Igralništvo bi lahko bilo motor razvoja turizma, vendar le v primeru dobro premišljenih naložb. Razvoj turistično-igralniških centrov bi bistveno prispeval k večjemu turističnemu obisku Slovenije in omogočil, seveda v povezavi z ostalimi turističnimi dejavnostmi, zaslužek milijardo ameriških dolarjev. Ja, v tem primeru je to, kar se zdi mnogim še vedno nemogoče, prav mogoče. Vendar le če država ne bo »mešala štrn« in se ne bo polakomnila tega slastnega zaloga. Če bo spodbujala razvoj turizma in igralništva v Sloveniji, se bodo napovedi direktorja Danila Kovačiča nedvomno prav kmalu uresničile.

Andrej Ulaga

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in sindikati

Avtor obrazložitve je Gregor Miklič.

Cena 490 SIT.

Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 313-942 in 311-956. Telefaks 061-311-956.

IZIDOM – NOVO – PRED IZIDOM – NOVO

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4 nepreklicno naročam(o) brošuro ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Naročeno, dne: .....

Žig

Podpis naročnika

Sindikalna lista

(drugi del)

december 1992

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje avgust-oktober kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe.

Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od avgusta do oktobra '92 znaša 34.077,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade

– za 10 let	17.039,00 tolarjev
– za 20 let	25.558,00 tolarjev
– za 30 let	34.077,00 tolarjev
2. Nagrada ob upokojitvi	102.231,00 tolarjev
3. Solidarnostne pomoči	34.077,00 tolarjev

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

skei

Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije

Javni protest

Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije z javnim protestom izraža nestrinjanje z ravnanjem in odločitvami upravnega odbora Gospodarske zbornice Slovenije. Le-ta je na seji dne 22. 12. 1992 predlagal odborom združenj in zavezal člane upravnih odborov v teh združenjih, da odpovedo panožne kolektivne pogodbe v celoti (enako kot splošno kolektivno pogodbo), v času odpovednega roka od 1. 1. 1992 do 1. 3. 1993 pa upoštevajo izhodiščne plače, znižane za 20 %, in eskalacijsko lestvico, ki velja za kolektivno pogodbo za negospodarske dejavnosti.

Takšno ravnanje druge pogodbenne stranke ni sprejemljivo. Stranki kolektivne pogodbe za črno in barvasto metalurgijo in livarne ter kovinsko in elektroindustrijo Slovenije (sindikati na eni strani in tri strokovna združenja na drugi strani) sta se s pogodbo dogovorili o času veljavnosti kolektivne pogodbe (3. člen) ter postopku za sklenitev, spremembo in dopolnitev kolektivne pogodbe, ki se začne na pobudo katerekoli od strank vsaj tri mesece pred prenehanjem njene veljavnosti. Citirana kolektivna pogodba je bila sklenjena za dobo enega leta in je v skladu s 3. členom začela veljati 1. 4. 1991. Ker tri mesece pred iztekom veljavnosti te pogodbe (1. 4. 1992) nobena od strank ni dala pobude za sklenitev nove kolektivne pogodbe, je njena veljavnost podaljšana, in sicer bo takšna pogodba veljala vse dotlej, dokler ne bo sklenjena nova. Navedena kolektivna pogodba za razliko od splošne kolektivne pogodbe ne predvideva možnosti odpovedi (razen v primeru enostranske kršitve obveznosti, vendar lahko v tem primeru od pogodbe odstopi pogodbi zvesta stranka).

Takšen enostranski odstop bi bil toliko bolj nerazumljiv, ker sindikati od Gospodarske zbornice in njenih splošnih združenj do danes nismo prejeli uradne zahteve za začetek pogajanj v zvezi s spremembami oz. dopolnitvami kolektivne pogodbe oz. za sklenitev nove, in to navkljub dejstvu, da so bila splošna združenja obveščena o tem, da je sindikat že pripravljen na začetek pogajanj.

Albert Vodovnik, predsednik sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Zapostavljena zaščita za varno delo

V Pomurju smo ustanovili odbor sindikata dejavnosti med zadnjimi, pa tudi po tem so bile še težave z njegovo aktivnostjo. Ob pomoči predsednika odbora Jožeta Režonja iz Komunalnega podjetja Ljutomer je sekretarju območnega odbora Marku Miliču uspelo organizacijo konsolidirati.

Ko smo se sredi decembra sestali, smo lahko ugotovili, da so začete težave mimo in da je potrebna nekoliko večja pomoč le še komunalcem iz Gornje Radgane, kjer so prav te dni izvolili novo sindikalno vodstvo. Glavna tema obravnave je bilo uresničevanje panožne kolektivne pogodbe. Posebnih pripomb ali predlogov na besedilo niso imeli. Iz podatkov, danih na seji ocenjujemo, da dosegajo približno 90 odstotkov plače, določene v kolektivni pogodbi. Večjih razlik med komunalci ni, saj se podjetja v Pomurju med seboj informirajo in usklajujejo. Vse organizacije so se pridružile tudi skupinskemu zdravstvenemu zavarovanju svojih delavcev prek ZSSS. Med predlogi republiškemu odboru so opozorili na problem zaščite delavca za varno delo. To področje je neupravičeno zapostavljeno in ga mora sindikat čimprej obravnavati.

Miloš Mikolič, sekretar

BRUTO DA, NETO NE!

V sredo, 23. decembra, na dan torej, ko so slovenski kmetje po »evropsko« protestirali pred našim nacionalnim parlamentom, je bila v Domu sindikatov 12. seja IO republiškega odbora Sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije, na kateri so obravnavali rezultate razprav o »strategiji razvoja kmetijstva v Republiki Sloveniji«.

– Nekam narobe svet se nam zdi: kmetje na cesti, sindikat zaposlenih v kmetijstvu pa na sestanku razpravlja o strokovnem gradivu, ki bi po naši sodbi moralo zanimati predvsem gospodarje!?

»Za takšno taktiko pri obravnavanju strategije smo se odločili zavoljo šte-

pogajalcev. To in pa seveda uskladitev stare panožne pogodbe z novo zakonodajo je pač terjalo tolikšno potrpežljivost.«

– In kje ste zdaj?

»V normativnem delu smo že dosegli tolikšno stopnjo soglasnosti, da bi pogodbo lahko že podpisali. V tarifnem delu pa se seveda zatika. Predlogi GZS so za nas celo poniževalni.«

– To je pa že huda obtožba. Bi jo, prosim, pojasnili?

»Izhodiščni bruto osebni dohodek, kakršnega je predlagala GZS, bi v bistvu predstavljal 20- in večodstotno zmanjšanje že tako ali tako nizkih plač v naši panogi. V mislih imam predvsem nizek neto del. Saj ne, da bi mi zahtevali take plače, ki se jih objektivno ne bi dalo realizi-

Protestirajočim kmetom je svojo podobo na ogled postavil tudi sam Marjan Podobnik, predsednik Slovenske ljudske stranke. Le njegov nasmeje je bil bolj grenak... (Slika: Sašo Bernardi)

vilnih razlogov, izmed katerih sta vsaj dva v nebo vpajoča. Prvi je nedvomno ta, da stroški prehrane delavske družine, ki prejema povprečno mesečno plačo, znašajo že skoraj 50 odstotkov. In če k temu podatku dodamo še dejstvo, da je takih, ki prejema vsaj povprečno, če že ne nižjo plačo, že okoli 70 odstotkov, vam bo takoj jasno, zakaj dajemo na dnevne rede naših sej tudi to problematiko,« nam je v priložnostnem pogovoru pojasnil Jovo Labanac, v.d. sekretarja ROS kmetijstva in živilske industrije Slovenije, zraven pa dodal, da so s to, 12. sejo pravzaprav zaokrožili niz razprav na to temo, ki so potekale tudi po območjih. »V tistih okoljih, kjer poslovodeči te »strategije« niso preveč resno obravnavali, pa se utegne delavcem že kar kmalu slabo pisati...«

– Zakaj konkretno?

»Zato, ker narava kmetijstva ne prenese radikalnih, revolucionarnih sprememb. Prav ta panoga je z osamosvojitvijo po eni strani in vojnimi razmerami v republikah bivše Jugoslavije po drugi vendarle izgubila obsežen trg, hkrati pa tudi relativno ugodne surovinske resurse. Opozorila na resnost so torej povsem na mestu.«

– Na dnevnem redu 12. seje IO ste imeli tudi četrti osnutek panožne kolektivne pogodbe. Kako to da že četrtega?

»V preteklem obdobju smo dokaj uspešno sodelovali s predstavniki Gospodarske zbornice in Združne zveze, to moram priznati. Ne morem pa zanikati različnih pogledov

Jovo Labanac

rati; zahtevamo pa, naj se zniža bruto del, ker smo prepričani, da takšne obremenitve osebnih dohodkov ni nikjer v cvetoči Evropi, po kateri se tako radi zgladujemo!«

– Kako sta druga partnerja reagirala na vašo zahtevo?

»No, vsi trije smo se dogovorili, da bomo za naslednja dva meseca ohranili status quo, hkrati pa smo se zavezali, da bomo v tem času pripravili tako panožno kolektivno pogodbo, ki bo ustrezala vsem trem partnerjem in ki bo izhajala iz realnih razmer.«

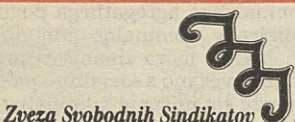
Srečno?

Damjan Križnik

Sobotna noč

Razvedrilni program TVS nam bo ob sobotah po tretjem TV Dnevniku na prvi mreži odsej ponujal popularno glasbo, kontaktni program, šport, modo in podobne teme, zanimive za najširši krog gledalcev.

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije

SVET

Ljubljana, 4. januarja 1993
Številka: 06-06/92-21

Svet
Dalmatinova 4
61000 Ljubljana
telefon: 061/310-033
telex: 313-99 TUBESINO
telefax: 061/317-298

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na svoji seji dne 24. decembra 1992 sprejel naslednjo usmeritev:

Za financiranje solidarnostnih akcij v skladu s programom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije se formira solidarnostni sklad. Solidarnostni sklad ima svoje organe in svoj statut. V prvi fazi se zbrana sredstva v solidarnostnem skladu namenijo za prostovoljno zdravstveno zavarovanje brezposelnih delavcev – članov Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki ne dobivajo nobenih socialnih pomoči.

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije priporoča, da v solidarnostni sklad prispevajo naslednja sredstva:

- sindikati dejavnosti in območni sindikati 5 % pritoka članarine za mesec december 1992,
- sindikati podjetij in organizacij 20 % pritoka članarine za december 1992.

Omenjena sredstva se nakažejo na žiro račun številka 50101-678-2047511 z nazivom: "Solidarnostni sklad".

Predsedstvo sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je za namene solidarnosti že nakazalo na solidarnostni sklad 25.000,00 SIT.

LETA SO (ŠE) NAPRODAJ

»Do polnih delovnih let za pokojnino mi jih manjka šest in ne želim biti do konca življenja ob 12 odstotkov pokojnine, kolikor je za ta leta obdobja. Da nimam dovolj let, nisem sam kriv: šli smo v stečaj. Ene so obdržali, druge dali na zavod – tudi mene, čeprav imam visoko izobrazbo in bi me lahko kje priporočili – če bi se pravi čas pobrigali. Šefi so poskrbeli le zase, delavce pustili na cedilu... Slišal sem, da je po novem možno dokončana študijska in vojaška leta dokupiti. Ali res?« nas sprašuje V. B. v daljšem pismu.

Odgovor:

Res, možno je! Ta možnost »dokupa« pokojninske dobe je novost, saj po dosedanjih predpisih časa služenja vojaškega roka in časa študija ni bilo možno všteti v pokojninsko dobo, niti na podlagi plačila prispevka ne.

Osnova za plačilo prispevka za dokup je (po določbi 239. člena zakona) znesek najnižje pokojninske osnove, povečane za davke in prispevke, ki se obračunavajo in plačujejo od plače po povprečni stopnji v Republiki Sloveniji.

Po sklepu o uskladitvi pokojnin od 1. 3. 1992, ki velja od 23. 5. 1992 naprej, je najnižja pokojninska osnova 15.528,85 SIT, povečana s koeficientom 1.6608534 pa 25.880,83 SIT. Prispevek, izračunan po stopnji 24,76 odstotka, je bil 6.408,08 SIT za mesec zavarovalne dobe oziroma 76.897,08 SIT za leto zavarovalne dobe. Znesek prispevka se bo spreminjal tako, kot se bo spreminjal tudi znesek najnižje pokojninske osnove – ob vsaki mesečni uskladitvi pokojnin. Prispevek za to vrsto dokupa zavarovalne dobe je nižji kot prispevek za druge vrste dokupa, saj imajo tisti zavarovanci, ki so služili vojaški rok, zavoljo objektivnih razlogov krajšo pokojninsko dobo kot drugi zavarovanci. Tako jih možnost dokupa zavarovalne dobe vsaj deloma postavlja v enakopraven položaj z drugimi zavarovanci. Zavarovanci, ki so se redno šolali na višjih in visokih šolah, pa izpolnijo pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine pozneje kot zavarovanci, ki so se zaposlili takoj po osnovni ali srednji šoli, si lahko z dokupom nadomestijo obdobja zavarovalne dobe, ki so jih izgubili zaradi študija.

Zavarovanec je dolžan plačati prispevek za dokup v enkratnem znesku, in sicer v roku 15 dni po prejemu odločbe o odmeri prispevka. Zavarovanec, ki ne plača prispevka v navedenem roku (ali ga ne plača za celotno obdobje), lahko kasneje ponovno vloži zahtevek za dokup tega obdobja – vendar mora plačati stroške postopka, prispevek pa se mu ponovno odmeri po najnižji pokojninski osnovi, ki velja ob izdaji nove odločbe.

Da bi postopek za dokup zavarovalne dobe kar najbolj poenostavili in vsem prosilec zagotovili enake možnosti oziroma izenačili njihove pravice glede na doseženo stopnjo izobrazbe, so se predstavniki ministrstev za delo, za šolstvo in šport, za zakonodajo ter Zavod pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije dogovorili, da bo Zavod pokojninskega in invalidskega zavarovanja omogočil dokup:

- dveh let in pol zavarovalne dobe osebam z diplomo o višješolski izobrazbi, oziroma treh let zavarovalne dobe osebam z diplomo o višješolski izobrazbi za medicinske sestre, ki so bile v zadnji semester vpisane do vključno študijskega leta 1980/81, in osebam z diplomo višje stomatološke šole;
- petih let zavarovalne dobe osebam z diplomom o visokošolski izobrazbi;
- šestih let osebam z diplomom o končani medicinski, veterinarski ali teološki fakulteti.

V dokaz je treba predložiti le fotokopijo diplome in delovno knjižico, če je bila diploma pridobljena v tujini, pa tudi odločbo o nostrifikaciji, kar pa ni potrebno za diplome iz drugih republik nekdanje Jugoslavije, saj so bile dosežene v skupni državi. Čas služenja vojaškega roka pa je mogoče dokupiti na podlagi vojaške knjižice, in to največ v trajanju, kot je vpisan v vojaški knjižici.

Zdaj pa svinčnik v roke in si sami izračunajte, koliko zneske 12-odstotni mesečni dodatek k pokojnini na leto in v koliko letih boste dobili svoj »vloček« povrnjen. Če boste živeli dolgo, ga boste, če ne, pa ne.

P. R.

KANAL – DE KANAL – DE KANAL

V Sobotni noči bo prostor za prenovljeno Videonoč, za Nočni videomeh, za premiere in ponovitve koncertov priljubljenih izvajalcev, za neposredne prenose slovenskih glasbenih festivalov...

Tako bo prva Sobotna noč ponudila novo Videonoč, ki jo bo vodila Saša Gardej. Poleg tujih video spotov bo moč izbirati tudi med domačimi, v studiu bo gostovala zagrebška skupina Ritmo Loco in še kdo. Po oddaji bodo prvič predvajali zanimiv posnetek mednarodne

prireditve z naslovom Sve-tovne glasbene nagrade '92. Pripravili so jo v Monte Carlu, povezovala sta jo Olivia Newton-John in Cliff Richard. Med podelitvijo nagrad so nastopili: Rozalla, Simply Red, Vaya Con Dios, Richard Marx, Two Unlimited, Scorpions, Enya, Marco, Kim Wilde, Londonbeat, Shanice, Right Said Fred in drugi...

Po nastopajočih sodeč se nam torej obeta privlačna Sobotna noč.

JANUAR

1 P Novo leto)
2 S Makarij
3 N Genovefa
4 P Angela
5 T Simeon
6 S Gašper
7 Č Zdravko
8 P Severin ○
9 S Julijan
10 N Gregor
11 P Pavlin
12 T Tatjana
13 S Veronika
14 Č Srečko
15 P Pavel ☾
16 S Marcel
17 N Anton
18 P Marjetka
19 T Marij
20 S Boštjan
21 Č Neža
22 P Vinko ●
23 S Rajko
24 N Felicijan
25 P Pavel
26 T Pavlina
27 S Janez
28 Č Peter
29 P Franc
30 S Martina
31 N Janez)

FEBRUAR

1 P Ignac
2 T Marija
3 S Blaž
4 Č Andrej
5 P Agata
6 S Dora
7 N Egidij ○
8 P Sl. kult. dan
9 T Polona
10 S Viljem
11 Č Marija
12 P Aleksij
13 S Jordan
14 N Valentin ☾
15 P Jurka
16 T Julijana
17 S Silvin
18 Č Simeon
19 P Julijan
20 S Leon
21 N Irena ●
22 P Marjana
23 T Marta, Pust
24 S Pepelnica
25 Č Sergij
26 P Andrej
27 S Gabrijel
28 N Roman

MAREC

1 P Albin)
2 T Janja
3 S Marinko
4 Č Kazimir
5 P Janez
6 S Nika
7 N Tomaž
8 P Vincenc ○
9 T Frančiška
10 S Viktor
11 Č Krištof
12 P Gregor
13 S Krista
14 N Matilda
15 P Klemen ☾
16 T Herbert
17 S Jerica
18 Č Edvard
19 P Jože
20 S Klavdij
21 N Benedikt
22 P Vasilij
23 T Slava ●
24 S Gabriel
25 Č Minka
26 P Maksima
27 S Rupert
28 N Janez
29 P Ciril
30 T Bogoljub
31 S Modest)

APRIL

1 Č Hugo
2 P Franc
3 S Ljuba
4 N Izidor
5 P Vinko
6 T Viljem ○
7 S Darko
8 Č Albert
9 P Tomaž
10 S Jelko
11 N Velika noč
12 P Vel. poned.
13 T Ida ☾
14 S Valerij
15 Č Helena
16 P Bernarda
17 S Rudi
18 N Konrad
19 P Leon
20 T Neža
21 S Simeon
22 Č Leonida ●
23 P Vojko
24 S Jurij
25 N Marko
26 P Marcelin
27 T Dan upora
28 S Pavel
29 Č Robert)
30 P Katarina

MAJ

1 S Praznik dela
2 N Boris
3 P Aleksander
4 T Florjan
5 S Angel
6 Č Janez ○
7 P Stanko
8 S Viktor
9 N Vnebohod
10 P Izidor
11 T Žiga
12 S Pankracij
13 Č Servacij ☾
14 P Bonifacij
15 S Zofka
16 N Janez
17 P Jošt
18 T Erik
19 S Ives
20 Č Bernard
21 P Feliks ●
22 S Milan
23 N Željko
24 P Suzana
25 T Gregor
26 S Zdenko
27 Č Janez
28 P Avguštin)
29 S Magdalena
30 N Binkošti
31 P Angela

JUNIJ

1 T Fortuna
2 S Erazem
3 Č Pavla
4 P Franc ○
5 S Valerija
6 N Norbert
7 P Robert
8 T Medard
9 S Primož
10 Č Marjeta
11 P Srečko
12 S Janž
13 N Anton
14 P Vasilij
15 T Vid
16 S Beno
17 Č Dolfe
18 P Marko
19 S Julijana
20 N Silverij ●
21 P Alojz
22 T Ahac
23 S Jožef C.
24 Č Janez
25 P Dan držav.
26 S Stojan
27 N Ema)
28 P Hotimir
29 T Peter, Pavel
30 S Emilijan

Srečno
1993 vam želi

DE časopis
slovenskih
delavcev

Naša barva je pravica

Prazniki in dela prosti dnevi v letu 1993:

1. in 2. januar – Novo leto;
8. februar – Kulturni praznik;
11. in 12. april – Velikonočna nedelja in ponedeljek;
27. april – Dan upora proti okupatorju;
1. in 2. maj – Praznik dela;
30. maj – Binkoštna nedelja;
25. junij – Dan državnosti;
15. avgust – Marijino vnebovzetje;
31. oktober – Dan reformacije;
1. november – Dan mrtvih;
25. december – Božič;
26. december – Dan samostojnosti.

JULIJ

1 Č Bogoslav
2 P Marija
3 S Irenej
4 N Urh ○
5 P Ciril, Metod
6 T Bogomila
7 S Metka
8 Č Špela
9 P Veronika
10 S Ljubica
11 N Olga
12 P Mohor ☾
13 T Evgen
14 S Franc
15 Č Vladimir
16 P Marija
17 S Aleš
18 N Miroslav
19 P Vincenc ●
20 T Marjeta
21 S Danilo
22 Č Marija M.
23 P Branislav
24 S Kristina
25 N Jakob
26 P Ana)
27 T Sergij
28 S Zmago
29 Č Marta
30 P Julija
31 S Ignac

AVGUST

1 N Peter
2 P Alfonz ○
3 T Lidija
4 S Dominik
5 Č Marija
6 P Ljubo
7 S Kajetan
8 N Miran
9 P Janez
10 T Lovrenc ☾
11 S Suzana
12 Č Klara
13 P Liljana
14 S Demetrij
15 N Marija
16 P Rok
17 T Pavel ●
18 S Helena
19 Č Ljudevit
20 P Bernard
21 S Ivana
22 N Timotej
23 P Filip
24 T Jernej)
25 S Ludvik
26 Č Viktor
27 P Jože
28 S Avguštin
29 N Janez
30 P Roza
31 T Rajko

SEPTEMBER

1 S Tilen ○
2 Č Štefan
3 P Dora
4 S Zalka
5 N Lovrenc
6 P Zaharija
7 T Marko
8 S Marija
9 Č Peter ☾
10 P Nikolaj
11 S Milan
12 N Gvido
13 P Filip
14 T Rastko
15 S Nikodem
16 Č Ljudmila ●
17 P Frančiška
18 S Irena
19 N Suzana
20 P Svetlana
21 T Matej
22 S Mavricij)
23 Č Slavojko
24 P Nada
25 S Gojmir
26 N Justina
27 P Damijan
28 T Venčeslav
29 S Mihael
30 Č Sonja ○

OKTOBER

1 P Julija
2 S Bogomil
3 N Žarko
4 P Franc
5 T Marcel
6 S Vera
7 Č Marko
8 P Brigita ☾
9 S Abraham
10 N Danijel
11 P Milan
12 T Maks
13 S Edvard
14 Č Veselko
15 P Terezija ●
16 S Jadviga
17 N Marjeta
18 P Luka
19 T Etbin
20 S Irena
21 Č Urška
22 P Vendelin)
23 S Severin
24 N Rafael
25 P Darija
26 T Lucijan
27 S Sabina
28 Č Simon
29 P Ida
30 S Fonzi ○
31 N Dan refor.

NOVEMBER

1 P Dan mrtvih
2 T Dušanka
3 S Silva
4 Č Drago
5 P Zahar
6 S Lenart
7 N Engelbert ☾
8 P Bogomir
9 T Teodor
10 S Andrej
11 Č Martin
12 P Emil
13 S Stanislav ●
14 N Nikolaj
15 P Polde
16 T Jerica
17 S Gregor
18 Č Roman
19 P Elizabeta
20 S Srečko
21 N Marija)
22 P Cilka
23 T Klemen
24 S Janez
25 Č Katarina
26 P Konrad
27 S Virgil
28 N Jakob
29 P Radogost ○
30 T Andraž

DECEMBER

1 S Marijan
2 Č Blanka
3 P Franc
4 S Barbara
5 N Savo
6 P Miklavž ☾
7 T Ambrož
8 S Marija
9 Č Valerija
10 P Smiljan
11 S Danijel
12 N Aljoša
13 P Lucija ●
14 T Dušan
15 S Kristina
16 Č Albin
17 P Lazar
18 S Teo
19 N Urban
20 P Julij)
21 T Tomaž
22 S Frančiška
23 Č Viktorija
24 P Eva
25 S Božič
26 N Dan sam.
27 P Janez
28 T Živko
29 S David ○
30 Č Evgen
31 P Silvester

TESTO IZ POSEBNEGA KVASA

V Zvezi za cerebralno paralizo skušajo invalidom pomagati na najrazličnejše načine. Tako so ustanovili tudi podjetje za poklicno usposabljanje invalidnih oseb za delo na računalnikih, fotokopiranih in razmnoževalnih strojih, za ročno tkanje ter za delo v pekarni. Pred dobrim letom je na Vojkovi 73 za Bežigradom v prostorih Zveze za cerebralno paralizo začela obratovati pekarna »Sonček«, kjer pečejo bolj zdrave prehrabene izdelke iz polnovredne moke.

Tako črn kruh, kot ga tu pečejo, je v Ljubljani težko najti. Znanе so njihove bombice iz graham moke z dodatkom raznih semen ali pa brez njih, pecivo in slaščice iz črne moke brez dodatka belega sladkorja. V bistvu bi lahko rekli, da za svoje testo uporabljajo poseben kvas. To je njihova intimna želja, da bi pokazali, kaj znajo in kaj zmorejo. Njihove izdelke je moč kupiti v Kalčku, v Bioti, skratka v trgovinicaх z bolj zdravo prehrano.

Sicer pa je največji užitek kupiti njihove izdelke kar na kraju samem, v pekarni, ko so še topli, dišeči in še cenejši za povrh. Postreže vas prijazni mojster Franci Suhadolnik. Pomagata pa mu še Boštjan in Barbara, ki se učita pekarskih veščin.

Potice iz črne moke

Pekarno »Sonček« smo obiskali tik pred novim letom, ko so imeli polne roke dela s peko sadnega kruha in slastnih po-

PEKARNA

tic iz polnozrnatе moke: pehtranove, orehove in lešnikove. Že na hodniku, pred vhodom v pekarno, je prijetno dišalo.

Počakati smo morali, da je mojster vzel iz peči vrsto zlatorjavih potic, da se ne bi preveč zapekle, vanjo pa postavil druge, navil uro na petdeset minut in si šele zatem utrgal nekaj časa tudi za nas.

»Pri orehovi potici uporabljamo kot sladilo zmlete rozine, sicer pa namesto sladkorja najpogosteje uporabljamo ječmenov slad,« pove vodja pekarnе Franci Suhadolnik, medtem ko stresa potice iz modelov. Namesto svežega pehtrana uporabljajo zamrznjenega, ki je prav tako prijetno dišeč. »Naše izdelke prodajajo zazdaj v posebnih trgovinah, naša želja pa je, da bi jih prodajali vsem tistim, ki jih radi jedo,« je dejal mojster.

Zato nameravajo letošnjo pomlad zaposliti še enega invalida in zraven pekarnе odpreti majhno trgovinico z njihovimi izdelki. Tako da kupcem ne bo treba nakupovati v pekarni, čeprav je to za kupca lahko poseben čar, le za peke pomeni dodatno obremenitev.

V pekarni se radi ponašajo s polnozrnatim kmečkim kruhom, skandinavskim rženim kruhom, ki zdrži na hladnem tudi do dva tedna, le zelo na tenko ga je treba rezati. Poleg že omenjenih graham bombet si utrjujejo sloves tudi s »sladkimi« izdelki, lešnikovimi in orehovimi rogljički, čajnim pecivom, ovsenimi ploščicami, sadnimi ježki, kokosovimi kroglicami, rožičevo pšenično torto, med slanim pecivom pa

Pekarna »Sonček«: Mojstru Janezu Suhadolniku (na sredi) pomagata še Barbara in Boštjan.

so najbolj iskane hrustljave palčke. Določene izdelke je treba naročiti naprej, kruh pa je mogoče kupiti takoj.

Vse sestavine so naravne

Kot alternativno, drugačno prehrano pripravljajo tudi posebne sendviče, ki jih najprej namažejo s sojinim namazom, namesto mesa pa uporabljajo »seitan« – pšenično meso, ki ga z namazom vred sami pripravljajo.

»Naši izdelki so brez konzervansov ali kakršnihkoli umetnih dodatkov, vse sestavine so naravne,« pravi Franci Suhadolnik. »Vendar ne morem reči, da so to tako imenovani bio izdelki, za kaj takega imajo danes v svetu pod strogim nadzorstvom kar celo prehrabeno verigo. Tega pri nas še ni. Zaenkrat lahko rečem le, da izdelujemo bolj zdrave izdelke.« Takšno verigo pa imajo v načrtu.

V biološki verigi gre za povezavo med kmetovalci (biološko kmetijstvo), predelovalci (naravna predelava), trgovci (pravično obnašanje), kupci (alternativna prehrana).

Vsa potrebna živila za izdelavo svojih pekarskih dobrot dobivajo iz Prekmurja, v povezavi z »Mikrokozmosom,« podjetjem za razvoj v Ljutomeru, ki sodeluje s kmeti kooperanti, zainteresiranimi za bolj zdrav način pridelovanja hrane.

Pekarna zaenkrat še ni rentabilna. V začetku so spekli komaj deset kilogramov kruha na dan, zdaj ga spečejo

enkrat več, to je dvajset kilogramov. Njihova želja je, da bi spekli 40 do 50 kilogramov kruha in 10 do 15 kilogramov peciva na dan in s tem dokazali, da tudi invalidi marsikaj znajo in zmorejo, če le za to dobijo priložnost. Radi pripravljajo vse izdelke, najbolj pa so zadovoljni, ko stranke njihove izdelke pohvalijo.

Marija Frančeskin
Slika: Sašo Bernardi

BEDA V SLIKI

Bulvar maliganov, zadnja postaja.

(Slika: Sašo Bernardi)

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Uveljavljanje in varstvo pravic (III)

V enem od predhodnih prispevkov je že bilo omenjeno, da je novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju prinesel velike spremembe v postopku za uveljavljanje in varstvo pravic. Stari, samoupravni postopek, ki je bil določen s posebnim pravilnikom o postopku za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je zamenjal upravni postopek. Tako se bodo določbe zakona o splošnem upravnem postopku, ki so se smiselno uporabljale že dosedaj, neposredno uporabljale v vseh primerih, razen če zakon ne določa drugače. Zavarovanec s tem ni več enakopravni partner v postopku, onemogočene pa so tudi vse poenostavitve postopkov.

Upravni postopek je postopek, v katerem organ, ki je za to pristojen, odloča o pravicah, obveznostih ali pravni koristi posameznika v konkretni upravni stvari na določenem upravnem področju. Upravni postopek je lahko splošen ali poseben. Ker je določeno, da se za odločanje o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja uporabljajo določbe zakona o splošnem upravnem postopku, se bomo omejili samo na nekatere bistvene pojme tega zakona.

Zakon o splošnem upravnem postopku je razdeljen na pet delov, od katerih vsak tvori zaključeno celoto. Prvi del vsebuje določbe, ki urejajo splošna pravila in se uporabljajo ves čas postopka. Tako so v prvem delu urejena temeljna načela splošnega upravnega postopka, organi, ki so pristojni za vodenje postopka, pristojnosti, stranke in njihovo zastopanje, odnosi med organi in strankami, vročanje pisanj, roki, vrnitev v prejšnje stanje in stroški postopka. V drugem delu so določbe, ki urejajo celoten postopek na prvi stopnji, od uvedbe postopka, ugotovitvenega in dokaznega postopka vse do izdaje odločbe. Tretji del zakona o splošnem upravnem postopku v treh poglavjih obravnava redna pravna sredstva: pritožbo, obnovo postopka in posebne primere odprave, razveljavitve in spremembe odločbe. Četrti del ima določbe o izpolnitvi obveznosti, peti del pa določbe o izvajanju zakona ter prehodne in končne določbe.

Temeljna načela zakona o splošnem upravnem postopku so tista, na katerih sloni celoten zakon. Dosledna uporaba teh načel je še prav posebno pomembna, ker upravni organ nastopa v postopku z močjo oblastnega organa, ki brez dogovarjanja odloča o pravicah, obveznostih ali pravni koristi stranke v konkretni upravni stvari.

SOCIALNA DRŽAVA – ZBORNİK RAZPRAV

Vsi čutimo, kako nas tepe, ker je nimamo. Vse bolj jo bomo potrebovali – reformirano SOCIALNO DRŽAVO, brez katere si ni moč predstavljati niti najmanjšega razvojnega koraka slovenske države. Ni utopija, vsi problemi so rešljivi. O tem ambiciozno piše deset avtorjev zbornika, sodelujočih pri projektu SOCIALNA DRŽAVA.

REVŠČINA V SLOVENIJI NI ZLA USODA, KI BI JI NE MOGLI UTEČI, JE SLABA STROKOVNA IN NAPAČNA POLITIČNA ODLOČITEV!

Zbornik razprav o socialni državi na 134 straneh izpod peresa Željka Ciglerja, Andreje Črnak Meglič, Leva Krefta, Francija Pivca, Sonje Pirher, Jožice Puhar, Cirila Ribičiča, Rajka Šugmana, Martina Totha in Maje Vojnovič lahko za 600 tolarjev naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izv. knjige SOCIALNA DRŽAVA. Naročeno mi/nam pošljite na

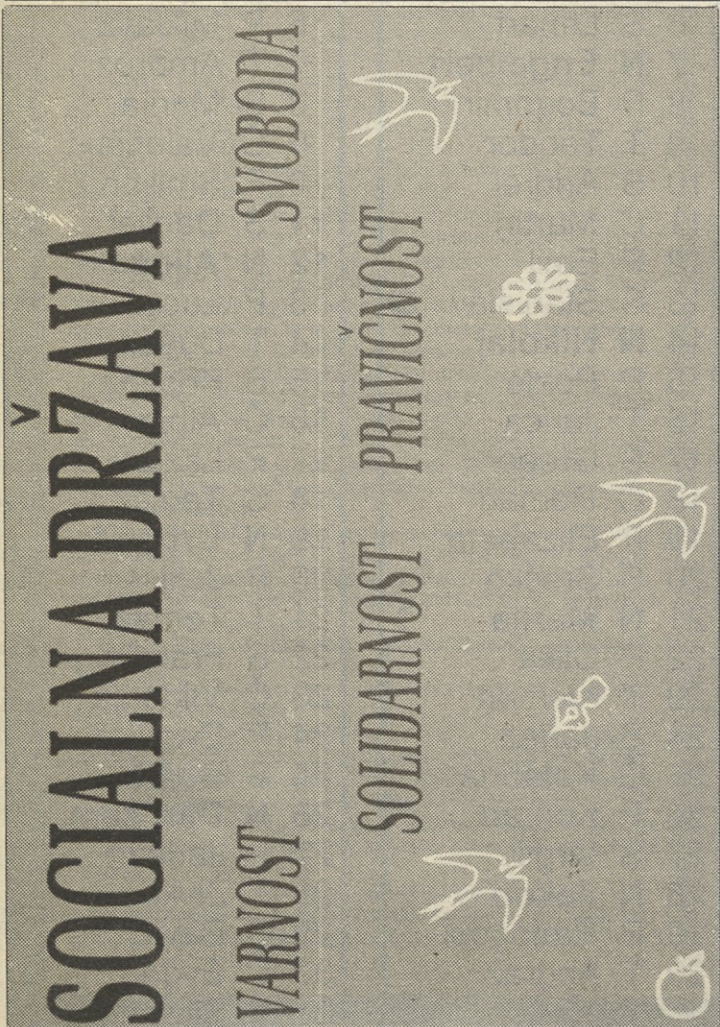
naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

GRIPA NOVEGA SISTEMA

Pri uresničevanju prostovoljnega zavarovanja, ki je steklo z novim letom, prihaja do določenih zapletov. Lahko bi rekli, da je zdravstveno zavarovanje zajela gripa. Tako velika sistemska novost namreč potrebuje kar nekaj časa, da se ji prilagodijo tako izvajalci kot zavarovanci. Vprašanje je le, če so vsi zapleti upravičeni. Franc Košir, direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije je rekel, da so v zadnjih desetih mesecih napravili toliko kot prej v 30 letih. »Po naših podatkih na terenu ni bistvenih težav, delo je teklo normalno, noben zavarovanec ni ostal brez pomoči...«

Na sindikatu zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije, kjer te dni nenehno brnijo telefoni, menijo drugače. Zdravstveno osebje se pritožuje, da so navodila o novem sistemu zdravstvenega zavarovanja prišla prepozno, da so sestre, ki prihajajo v živi stik s pacienti, preobremenjene. Gre za nekajkrat večji obseg dela.

Iz zdravstvenega doma Ptuj in zdravstvenega doma Ljubljana na primer so se sestre pritožile, da morajo za isto plačo delati veliko več kot prej. Nova zdravstvena zakonodaja je bila sprejeta že konec lanskega februarja. Čeprav je bila skupščina zavoda potrjena šele v oktobru, bi morali v zavodu že prej pripraviti strokovna navodila in jih pravočasno razposlati zdravstvenim organizacijam, ocenjujejo v zdravstvenem sindikatu. Tudi za bolnike ni prijetno, saj tisti, ki še nimajo izkaznice o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju in teh je skoraj polovica, opravljajo dvojno pot. Najprej morajo stati v vrstah pri zdravniku in potem še pred okenci zavarovalnice, da jim povrne stroške za zdravstvene storitve. Zavod za zdrav-

stveno zavarovanje bo svojo nalogo opravil, potem ko bo ta mesec poslal v zavode računalnike, s katerimi pa se bodo morali v zdravstvu marsikje šele naučiti delati. Vprašanje pa je tudi, kako se bodo tega naučili ob vrstah čakajočih. Zavarovancem se te dni najbolj dviguje temperatura, ko

prebirajo nove cene premij za posamezne zdravstvene pakete. Z novim letom so se cene premij za osnovni paket v prvem tromesečju zvišale pri državnih zavarovalnicah za 15 odstotkov (pri Adriatiku za mesec februar za 11,5 odstotka), za paket Nadstandard in Oddih pa za 25 do 30 odstotkov.

Kar 400.000 ljudi se dozdaj še ni prostovoljno zavarovalo. Za vključitev v prostovoljno zavarovanje je še zmeraj čas, le da od 1. januarja dalje ne velja več tako imenovani promocijski popust, pač pa le tisti, ki je določen v splošnih pogojih zavarovanja in doseže največ 20 odstotkov.

Veliko zapletov je pričakovati tudi pri izbiri osebnega zdravnika, saj si mora po novem vsakdo izbrati svojega zdravnika v splošni ambulanti in to tudi črno na belem podpisati. Specialistov pa si bolniki ne morejo izbirati, razen ko gre za ginekologa ali pediatra. Zakon daje osebnemu zdravniku posebna pooblastila glede uveljavljanja pravic zavarovancev. Gre skratka za uveljavljanje koncepta družinskega zdravnika. M. F.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije je v skladu s 26. in 114. členom začasnega statuta zavoda določil novo višino premije za pakete prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. Višina premij velja za prvo trimesečje 1993. leta oziroma od 1. 1. 1993 do 31. 3. 1993.

ZAVAROVALNI PAKET	letna premija SIT	polletni obrok SIT	četrtletni obrok SIT	mesečni obrok SIT
1. POPOLNO ZDR. ZAVAR.*	13.800,00	6.900,00	3.450,00	1.150,00
2. ZDRAVSTVENA VARNOST - CELOTA	13.500,00	6.750,00	3.375,00	1.125,00
3. ZDRAVSTVENA VARNOST - KURATIVA	3.240,00	1.620,00	810,00	270,00
4. VELIKO TVEGANJE	5.700,00	2.850,00	1.425,00	475,00
5. POŠKODBA	4.200,00	2.100,00	1.050,00	350,00
6. ZOBOZDRAV. - CELOTA	3.480,00	1.740,00	870,00	290,00
a) ZOBOZDR.-ZDRAVLJENJE	960,00	480,00	240,00	80,00
b) ZOBOZDR. - PROTETIKA	5.820,00	2.910,00	1.455,00	485,00
7. ZDRAVILA	1.740,00	870,00	435,00	145,00
8. NADSTANDARD	14.220,00	7.110,00	3.555,00	-
9. a) POMOČ NA DOMU	29.000,00	14.500,00	7.250,00	-
b) POMOČ NA DOMU + TEL.	34.800,00	17.400,00	8.700,00	-
10. ZOBNA PROTETIKA - CELOTA	30.000,00	15.000,00	7.500,00	-
11.a) ODDIH A	40.600,00	20.300,00	10.150,00	-
b) ODDIH B	17.400,00	8.700,00	4.350,00	-
12.VOZ - CELOTA	99.200,00	49.600,00	24.800,00	-
13.VOZ - O-S-B	73.600,00	36.800,00	18.400,00	-
14.VOZ - ZOBOZDRAVSTVO	9.900,00	4.950,00	2.475,00	-

Opomba - * S paketom "Popolno zdravstveno zavarovanje" so pokrita vsa doplačila, kar pomeni, da so tu zajeti še vsi paketi od tč. 2 do vključno tč. 7.

Mesečna premija za 1. paket »Popolno zdravstveno zavarovanje«, ki ga je izbrala večina od skoraj 700.000 prostovoljnih zavarovancev zavoda, od 1. 1. 1993 znaša mesečno 1.150 SIT oziroma letno 13.800 SIT. Paket je torej po 1. 1. 1993 dražji za 15%, saj je do 31. 12. 1992 znašala mesečna premija 1.000 SIT oziroma letna 12.000 SIT.

Izjema velja za sklenitelje zavarovalnih pogodb, ki v okviru skupinskega zavarovanja odplačujejo obroke premije mesečno in jih na podlagi posebnih pogodb, sklenjenih v letu 1992, poravnava z zamikom. Zanje se zgolj še za januarski obrok upoštevajo zneski, ki so veljali za zadnje trimesečje leta 1992.

31-odstotni popust, ki ga zagotavlja krovna pogodba Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, velja po 1. 1. 1993 na višino nove premije. Namesto 1.150 SIT bo za člane ZSSS, ki so zavarovani preko krovne pogodbe ZSSS, znašala mesečna premija 793,50 SIT.

Nove cene veljajo od 1. 1. 1993 in torej niso predvideni poračuni za nazaj. Nove cene tudi ni potrebno poravnati tistim, ki so že do 31. 12. 1992 poravnali v naprej celotno letno premijo za leto 1993.

Zavod bo nove cene, tako kot je predvideno v aktih, določal za vsako trimesečje v skladu s porastom cen zdravstvenih storitev. Nove višine premij lahko torej pričakujemo 1. 4. 1993.

Strokovna služba
Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Prva pomoč pri zlomu okončin

Osnovna prva pomoč pri zlomu okončin je imobilizacija, ali po domače povedano: zlomljeni ud moramo napraviti negiben.

Da se ne bi zdravstveno stanje poškodovanca ob zlomu kosti poslabšalo, moramo prvo pomoč nuditi kar na kraju nesreče. Seveda moramo pri tem upoštevati nevarnosti za poškodovanca. Če je na kraju nesreče v resni nevarnosti (če leži sredi ceste, če je nevarnost požara in je blizu ognja ali ob potresu med ruševinami, ki se lahko porušijo), ga najprej zelo previdno odstranimo. Sicer pa velja pravilo: DOKLER POŠKODOVANCU PRIZADETEGA UDA NE IMOBILIZIRAMO, GA NE SMEMO PREMIKATI ALI PREMEŠČATI.

Še eno osnovno pravilo si moramo zapomniti: če nismo gotovi, ali gre pri poškodovancu za prelom ali morda samo zvin, moramo ravnati, kot da bi bil ud zlomljen.

Pri prvi pomoči pri prelomih so še druga pravila. Eno takih je tudi: PRELOMA NIKAR NE POSKUŠAJ PORAVNATI, kot pogosto vidimo v filmih. Saj ne vemo, kako je kost zlomljena, ker nimamo rentgenske slike. Vsako nestrokovno ravnanje zlomljenega uda povzroči strašne bolečine, lahko nastane huda krvavitev in z njo šok, lahko pa tudi iz zaprega zloma naredimo odprtega.

Ud imobiliziramo tako, da naredimo negiben sklep nad in pod prelomom. Tako se delci kosti ne morejo premikati, ne morejo poškodovati žil in živcev, ne morejo povzročiti krvavitve, pa tudi bolečine so manjše. Tako je potem možen prevoz do zdravnika in bolnišnice.

Da napravimo ud negiben, potrebujemo pripomočke, improvizirane ali standardne opornice. Če teh ni, si moramo pomagati s palicami, trikotnimi rutami, dežniki, trakovi, kartonom zvinit časopisom, smučko, zloženo odejo, drevesnim lubjem in drugim primernim materialom.

Ud morata v opornico, najsi bo standardna ali improvizirana, namestiti dva človeka. Če en sam prime zlomljeni ud, se kost nad zlomljenim mestom upogne, kar povzroča hude bolečine, lahko pa povzroči tudi krvavitve. Eden prime ud pod zlomom, drugi nad njim in udobno namestita opornico. Potem jo s trikotnimi rutami ali povoji pritrdita. Seveda moramo opornico obložiti z vato, da ne bi poškodovanca tiščala.

In še eno pravilo: če gre za odprti zlom, moramo rano najprej oskrbeti kot vsako drugo rano. Pokriti jo moramo s sterilno gazo ali prvim povojem. Pri tem moramo najprej odstraniti obleko ali jo razparati, tako da rano sploh vidimo. Pri zaprtih zlomih pa obleke ne slačimo, ampak ud imobiliziramo kar prek obleke. Čevljev ne sezuvamo, vedno jih moramo razvezati, da ne bi tiščali, če bi poškodovana noga preveč otekla.

Včasih se zgodi, da nimamo ne standardne ne improvizirane opornice. Takrat poškodovano roko imobiliziramo kar ob prsni koš, spodnjo okončino pa ob drugo spodnjo okončino.

Pravice in dolžnosti zavarovanih oseb glede izbire osebnega zdravnika

● Zavarovana oseba mora pri prvem zdravljenju v zavodu ali pri zasebniku osnovne zdravstvene dejavnosti izbrati svojega osebnega zdravnika.

● Nihče ne sme zavarovani osebi določiti, katerega zdravnika naj si izbere. To velja tudi za zdravstvene zavode in delodajalce, ki ne smejo tega zahtevati iz organizacijskih ali drugih razlogov. Tudi starost zavarovane osebe ne more biti razlog za omejevanje izbire (otroci niso dolžni imeti izbranega zdravnika samo v otroških dispanzerjih).

● Nihče ne sme zahtevati od zavarovane osebe, naj si izbere osebnega zdravnika prej, preden zboli (opredeljevanje vnaprej).

● Pri prvi izbiri zdravnika mora zavarovana oseba izpolniti predpisani obrazec, ki ga dobi v ambulanti, in ga podpisati. Nihče ne more tega storiti v njenem imenu. Izjema so le mladoletne osebe in opravilno nesposobne osebe, za katere odločajo o izbranem zdravniku praviloma starši ali skrbniki.

● Pri ponovni izbiri pred potekom enega leta, to je v izjemnih primerih, ko gre za

spremembo stalnega bivališča, ko bi nastali dodatni stroški potovanja, morata zavarovana oseba in zdravnik podpisati soglasje o izpisu. Kadar soglasja ni, odloča o izpisu zdravniška komisija I. stopnje. Novo izbrani zdravnik lahko zavarovani osebi, ki si ga izbira za osebnega zdravnika pred potekom enega leta, da v podpis izjavo le, če ima zavarovana oseba podpisano soglasje o izpisu ali ustrezno odločbo ZZZS. V zdravstveni izkaznici je treba na mestu, določenem za vpis izbranega zdravnika, vpisati datum izpisa.

● V primeru, ko zdravnik trajno preneha delati (upokojitve, sprememba zaposlitve, itd.), se njegovemu nasledniku priznajo vsi dotlej opredeljeni zavarovanci, vendar imajo zavarovanci pravico takoj zamenjati izbor, čeprav še ni preteklo eno leto od izbire.

● Ob podpisu obrazca o izbiri zdravnika se na notranjo stran zadnje platnice zdravstvene izkaznice vpiše datum izbire in vtisne žig izbranega zdravnika.

● Samo v nujnih primerih lahko zavarovana oseba uporablja zdravstvene storitve na stroške obveznega zavarovanja pri drugih zdravnikih. Kadar ne bo nujnosti, ZZZS ne bo poravnal računov za storitve, ki bodo opravljene pri zdravniku, ki ni izbrani zdravnik.

● Samo izbrani osebni zdravnik lahko prenese pooblastila, ki jih ima po zakonu, na drugega zdravnika. V primerih kršitve tega določila se uporabi kazenska določba 96. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (6. točka).

● V pogodbah z izvajalci bodo dogovorjene sankcije za kršitve teh določil.

● Vse doslej opredeljene zavarovane osebe se morajo po 1. 1. 1993 ponovno prvič opredeliti, tudi če je doslej določeno, da so izbrali zdravnika za eno leto. Njihova opredelitev oz. izbira zdravnika ne more biti pogojevana z dosedanjim izbiro.

● Zdravnik ne sme odklanjati zavarovanih oseb, ki se žele opredeliti zanj, dokler ne preseže števila opredeljenih, ki mu ne prinaša več prihodka.

Pri naši založbi je pravkar izšla brošura z naslovom

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOvem

Avtor brošure mag. Aleksej Cvetko bralca na poljuden način razloži bistvene spremembe na področju zdravstvenega varstva in še posebej natančno opisuje vse oblike prostovoljnega zavarovanja občanov. Ker pri razlaganju sledi zakonu, v brošuri objavljamo tudi tega.

Brošuro lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po telefonu (061) 321-255. Prednaročniška cena je 480 tolarjev.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izvod(ov) knjige ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOvem

– Naročeno mi(nam) pošljite na naslov .....

Ulica, poštna št., kraj .....

Naročeno bomo plačali v zakonitem roku

2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

Datum: .....

Podpis: .....

Z izobraževanjem do kakovosti

Ustanovili so Studio SNG Opera in balet za gledališko izobraževanje

Malo pred novim letom se je javnosti prvič predstavil Studio Slovenskega narodnega gledališča Opera in balet Ljubljana. Studio je novost pri nas, namenjen je pedagoško-produkcijski in eksperimentalni gledališki dejavnosti. Deluje že dva meseca, njegova najpomembnejša skrb bo glasbeno in baletno izobraževanje, lotili pa se bodo tudi eksperimentalnega odra.

Nobena skrivnost ni, da iz naših srednjih glasbenih šol niti z glasbene akademije v ljubljansko operno in baletno hišo ne prihajajo novi usposobljeni kadri. Znane so izkušnje mnogih opernih institucij v svetu, ki v okviru opernih studijev vzgajajo svoje najboljše umetnike. Zasnova dela ljubljanskega Studia je izvirna. Za cilj so si postavili nov lik umetnika, ki bo

vsestranski soustvarjalec glasbeno-scenskih dogodkov. Sodobna opera ni predvsem glasbena dejavnost, ampak je glasbeno-plesno gledališče.

Tako bodo v Studiu udeležencem svojega programa omogočali pridobivanje znanja in veščin z različnih umetnostnih področij ob hkratnem preizkušanju možnih sintez tega znanja na odru. To ne velja le za soliste, ampak tudi za člane opernega zbora. Tako se v Studiu vsi pevci učijo klasičnega in sodobnega giba in dramske igre, vseh petnajst plesalcev pa petja. V Studiu se zavedajo, da bodo svoje načrte uresnili le z odprtostjo navzven in pripravljenostjo za vsako ustvarjalno sodelovanje z umetnostnimi akademijami, glasbenimi in baletnimi šolami in gledališči ter s kreativnimi posamezniki. Udele-

ženci dveletnega programa bodo pridobivali dodatna znanja in izkušnje v okviru pedagoškega dela, glasbenih, gledaliških, plesnih in likovnih delavnic, študijskih produkcij, z vključevanjem v eksperimentalno scenske projekte in podobno.

Program, ki so ga ob predstavitvi pripravili člani Studia in z njim popeljali obiskovalce skozi manj prozaične prostore operne hiše, je bil odraz odpiranja na lastne, še nerazvite, gotovo pa perspektivne umetniške potenciale in še ni pomenil rezultata dela v Studiu, marveč, kot so povedali »začetni vloženi kapital znanja posameznikov v Studiu«.

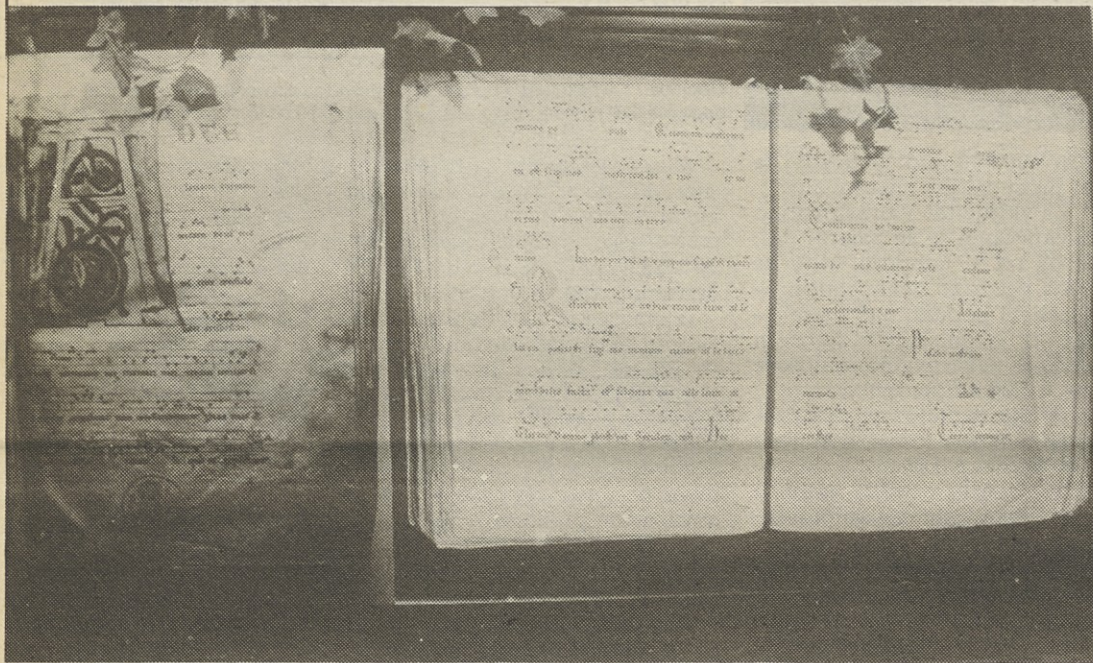
V prihodnje bodo za rast članov Studia skrbeli priznani strokovnjaki za posamezne vrste umetniškega ustvarja-

nja: za ples Ivo Kosi, Matej Selan, Metod Jeras in Miha Lampič, za pevsko usposabljanje Alenka Dernač-Bunta in Božena Glavak, za dirigiranje ter zgodovino in razvoj opere Vladimir Kobler, za režijo Zvone Šedlbauer, za eksperimentalno področje Marko Gašperšič. Za sodobni odrski gib in oblikovanje odrskega lika bo skrbela Gordana Schmidt, za kulturo govora in odrsko dikcijo Ana Mlakar, za odrsko masko Branko Brzin. Organizatorja tega obetavnega projekta in produkcije sta Borka Kucler in Matjaž Jarc.

Eksperimentalni oder v okviru Studia že za maj načrtuje izvedbo sodobne slovenske glasbeno-plesno-gledališke predstave.

I. Ž.

Praznično vzdušje malo drugače

V predprazničnem vzdušju bolj in manj domiselno okrašenih izložb in poslovnih prostorov smo imeli priložnost videti tudi dokaj nekonvencionalno predstavitev. V avli Stanovanjsko komunalne banke d.d. so razstavili dve knjigi, za kateri so se odločili skrbeti v okviru akcije Narodne in univerzitetne knjižnice »posvojite knjigo«. V SKB banki so pobudo vzeli resno in »posvojili« dve knjigi. Na sliki je knjiga Graduale Monasticum, prva v celoti z nismami izpisana knjiga na Slovenskem iz konca 12. ali začetka 13. stoletja, uporabljali pa naj bi jo kartuzijanci v Bistri. Slika: Sašo Bernardi

Za božjo voljo

Ob izteku starega in slutnji novega bi bilo o vsem lažje pisati kot o kulturi.

Preprosto, če bi se, recimo, lotil cest, bi najprej lepo naštel vse cvetoče predvolilne obljube, jih pohvalil, vanje malo podvomil, zažvrgolel o morali in zaključil z upanjem. In tako o čemer koli.

Le o kulturi to ni mogoče, ker nihče v predvolilni kampanji, ne stranke, ne gibanja, ne sindikati, ni ničesar obljubil, še omenil ne. Sem seveda ne štejem kakega »demokratskega« besedičenja, ki je bilo bolj rezultat slabe vesti, ker so priložnost zapravili, kot iskrene želje, udariti se po prstih.

Najprej sem bolehal na mislih, da če nihče ničesar ne obljubi, tudi nimaš pravice od nikogar ničesar zahtevati. Pravi hlapčevski virus. Rešiš se ga s preprostim izkašljevanjem, pljuvanjem in bljuvanjem. Kmalu odleže.

In nenadoma spoznaš, da ti še nikoli niso več obljubili kot tokrat. Posveti se ti, da so bile njih dosedanje obljube (kulminacijo so dosegle v času volitev '90, ko je kulturnike – postrevolucionarje kar razganjalo od prepevanja o svobodi duha) le pogojni refleksi za pisanje programov. Z obljubami so vnaprej uokvirjali kulturna dejanja. Neizpolnjevanje obljub je le ožalo okvire, toda okviri in ujetost so ostali.

Če torej ni obljub, ni okvirov, ni ovir. Lahko da je to le moja retorična preproščina, lahko je le preprost namig, lahko pa je začetek, prst, novum.

Na preteklem »festivalu laži« torej le nam niso lagali, zato jim ne bo treba požreti besede, zato nam ne bo treba stresati očitkov, zato se bomo lahko pogovarjali brez sramu in krivde.

In zato bomo lahko zahtevali, da zadnji v vrsti za dosedanje in prvi v vrsti za novo dosežemo in dobimo svojo kolektivno pogodbo.

Zato bomo lahko zahtevali plačo, ki bo cena našega prispevka narodovi kulturni tvornosti. Zato bomo lahko zavarovali dostojanstvo vsakega našega člana in slehernika, ki sam ali v sodelovanju z drugimi sodeluje pri oblikovanju duhovne podobe Slovenije.

Zato bomo terjali svobodo lastnega ustvarjalnega početja, oblikovanja programov, stikov in gibanja.

Zato bomo uresničevali svobodo sindikalnega združevanja, vključevanja in povezovanja.

Bomo pa neizprosni. Najprej do sebe in takoj nato do delodajalcev, do oblikovalcev javnih resnic, do financerjev in do državnih administratorjev.

Pa saj drugače tudi ne more biti. Preprosto ne vidim razloga, zakaj bi si Slovenci, za božjo voljo, še naprej žagali korenine samo zato, ker trenutno potrebujemo malo kurjave.

Srečno novo leto.

Doro Hvalica

Za slovo

Kot kaže, se je poslovalo čez novoletne praznike dokončno samostojno ministrstvo za kulturo. Do njegove ukinitve prihaja nekaj let po tistem, ko so izginili sisi.

Po gmotni strani si kultura od te ukinitve še vedno ni opomogla. Podatki kažejo, da je čas demokracije za kulturo in kulturnike manj prijazen, kot je bilo obdobje pomladi 1986–1990. Zakaj je tako, ni moč odgovoriti nemudoma. S poplavo kulturnikov na oblasti bi pričakovali, da bodo uresnili svoje preddemokračno videnje in zahtevo, da je treba kulturi zagotoviti »stokrat več sredstev«, kot je na enem od televizijskih pogovorov terjal Dimitrij Rupel! Ni uspel. Skupaj s Tonetom Peršakom, Rudijem Seligom, Frančkom Rudolfom in še kom. Pa ni moč trditi, da so pozabili na kulturo, verjetno jih je le politika preokupirala.

Ukinitve ministrstva na republiški ravni ne pomeni tudi ukinitve upravnega nadzora nad kulturo; le celovitejši organ bo prevzel te naloge. Ker kultura ni edina, ki izginja, kaže, da je bila eden od razlogov slabe učinkovitosti preštevile vlade. V občinah se v bistvu ne bo spremenilo nič. Ponekod bodo družbene dejavnosti samostojne, drugod pa združene z gospodarstvom in planskimi službami.

Kar me moti, je opredelitev državotvornih ministrstev. Opredeliti za takšna pravosodje, policijo, notranje zadeve in obrambo, je ozkosrčno in nesodobno. Ljudstvo na tem prostoru je tisočletje z delom, kulturo in ustvarjalnostjo, s prenašanjem znanja in zavesti iz roda v rod postajalo narod in postalo tudi nacija s svojo državo. Le-ta pa se v dveh letih in pol povzpne nad zgodovino in izkušnjo ter vsega tega ne šteje za državotvornost. To je beda mišljenja, ki pozablja, da brez znanja, izobrazbe in kulture ne bi bilo ne slovenske vojske, ne policije in ne pravosodne in sodne oblasti, ki si danes oholo lastijo attribute državotvornosti.

Dobro si bo zapomniti kdo, kdaj in zakaj je kulturo samostojno organiziral, in vedeti, kdo ji danes jemlje samostojnost. Naj bo dovolj.

Milan Bratec

Pravljичni svet lutk

Ob množici prevodov in prihodov Miklavžev, Božičkov in dedkov Mrzov je kar malo v zatišju ostala razstava lutk v Slovenskem šolskem muzeju. Pravljичni junaki, ki so s svojimi dogodivščinam, malčkom prinesli toliko lepih trenutkov, so še na ogled. Slika: Sašo Bernardi

Knjiga z napotki

KAKO POSTATI PODJETNIK in KAKO USPEŠNO POSLOVATI

Sonja Gavez, Viljenka Godina in Marina Letonja

iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA Cena 890,00

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4; Telefon 321-255, 110-033; Fax 311-956

ZAPILI IN OBLJUBILI

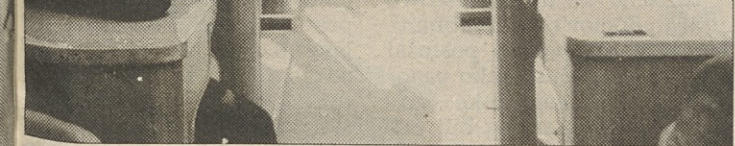
Roki izhajanja so pač takšni, da je DE zamudil domala vse dogodke od zgodovinskih Miklavževih volitev, božičnega petarovanja in silvestrskih poljubov. Jih je pa zato beležila kamera Saša Bernardija in z njeno pomočjo si malce obudimo spomin na te nore čase.

Če podpisuješ fotografije te vrste, je včasih težko najti pravnjo mero. Da bi se komu ne zamerili že s prvim korakom v novo leto, uporabimo kar obljube, ki so jih stranke tako široke roke trosile med nas.

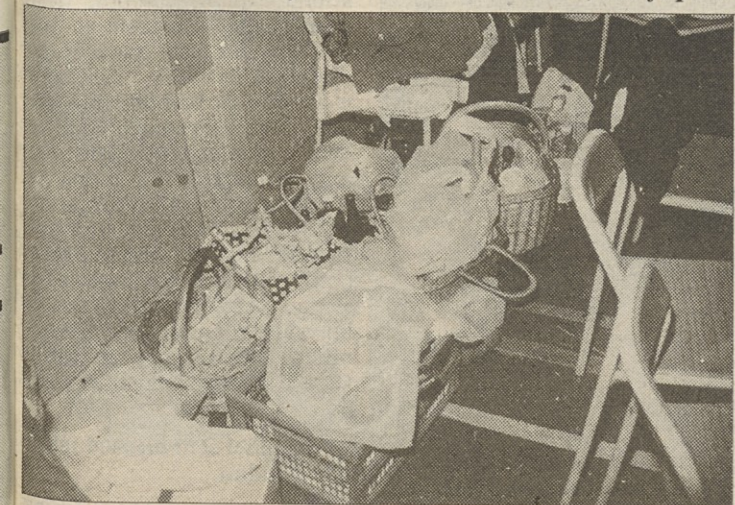
LDS

Ne bodo več dovolili, da bi se v Sloveniji nižala raven socialno-varstvenih korektivov, in sredstva za to bodo dobili z ustvarjanjem za gospodarstvo ugodnih razmer. Apetite represivnih aparatov bodo sklestili in tudi tako podkrepili aktivno politiko zaposlovanja. Davke bodo začeli pobirati res tam, kjer je denar.

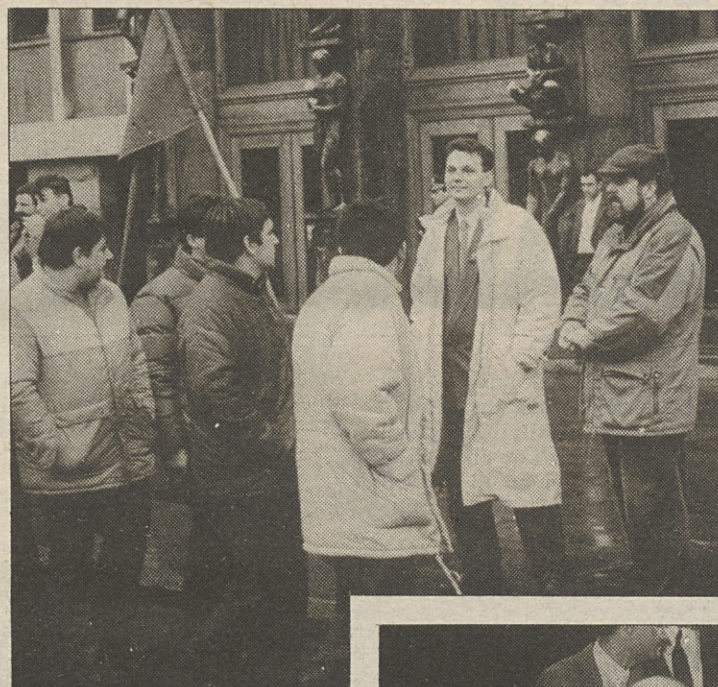

ZDRUŽENA LISTA

Socialna država bo branik pred skrajnim pomanjkanjem, kar bo omogočila aktivna razvojna in zaposlovalna politika. Ta bo dobila tudi prednost v proračunu. Izobraževanje bo dostopno vsem in v 4 letih bomo dobili 100.000 delovnih mest ob vseh socialnih ugodnostih, če...

Gospod predsednik, na zdravje in da bi le ne bilo preveč!

SKD

Ti pa bodo sprejemali takšne zakone, da bo pri nas pravičen red in socialna varnost. Dobrodelne ustanove, vse med seboj enakopravne, bodo cvetele, zdravstvena oskrba bo celovita in vsem dostopna, vsaka Slovenka in vsak Slovenec pa bosta s 60 leti zaslužila državljansko pokojnino. Nezaposlene bodo prekvalificirali in z gradnjo cest sploh zmanjšali njihove vrste.

DEMOKRATI

Hočejo sodobno državo, socialno blaginjo, normalno življenje, mir pod stabilnim vodstvom, ki bo usmerjeno v reševanje neposrednih težav. Tudi nov investicijski cikel bodo zavrteli in socialnih težav bo vse manj.

SLS

Znižali bodo obrestne mere, avtoceste gradili s koncesijami, plinificirali deželo in znižali davke. Tako bo brezposelnosti konec in zavlada bo socialna blaginja.

SNS

Jelinčičevi besede brezposelnost ne poznajo oziroma ne priznajo. Vsem tujcem bodo dovolili biti pri nas le na začasnem delu in problem bo rešen. Ko bodo revidirali zakon o državljanstvu, bo Slovenija pravična dežela.

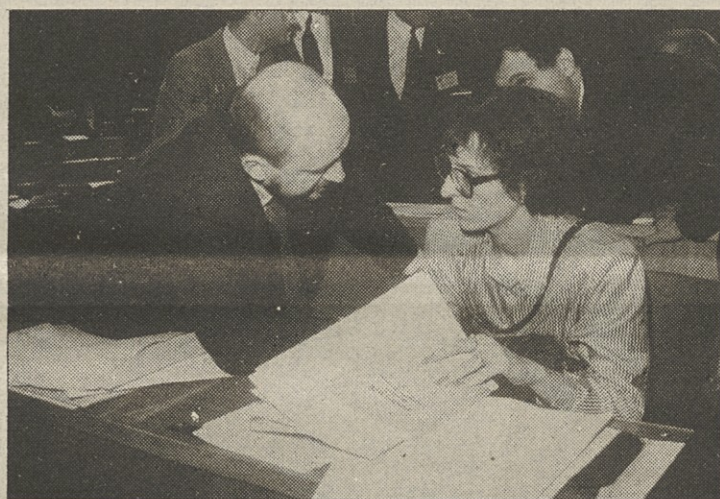

ZELENI

Gradili bodo ekološko in ekonomsko uspešno gospodarstvo, kar je edini pogoj za socialno varnost. Socialne razlike pa bodo velike in blažili jih bodo s korektivi.

SDSS

Postavili bodo socialno državo, ki ne bo rušila ravnotežja s tržnim gospodarstvom, brezposelnost bodo krotili z novimi delovnimi mesti, sicer pa bi raje delali kot na veliko obljubljeni.

Dotlej pa bo delovno ljudstvo stlačilo v vrečke, kar je po takšnem letu še ostalo, in se odhitelo razvedrit na Gospodarsko razstavišče in podobne oaze, kjer ti za nekaj zadnjih ur leta ne »pouzmajo«
debelega šopa tisočakov

»Tu smo, zdaj pa dilce na noge!«
Rateče so izhodiščna točka številnih smučarjev tekačev. Proge so odlično urejene skozi ves Tamar vse do vznožja Jalovca, po mnenju večine planincev najlepše gore Julijskih Alp. Že zato se velja potruditi...

venci smo leto 1993 razglasili za leto turizma in osrednje turistične našega turizma naj bi po novi strategiji iz tistega koščka našega morja prenesli na alpski svet, kjer je narava še neokrnjena. Dolina Tamarja je za nekaj takega naravnost idealna. Poglejmo, zakaj.

Od Zelencev, od izvira Save Dolinke torej, so lepo urejene tekaške proge skozi ves Tamar do vznožja Jalovca, po mnenju številnih planincev najlepše gore Julijskih Alp. Kot sem videl, jih je z veseljem uporabljajo množice, ki se predvsem ob vikendih rade zgrinjajo pred izhodiščne Zelence. No, nekateri se sicer pripeljejo do ploščadi pred planiškimi skakalnici, kjer se tudi »uradno« začne Triglavski narodni park, vendar je nekako obveljalo nepisano pravilo večine, da velja smučine izkori-

oddaljenem Podkorenu – da o Kranjski Gori niti ne govorim – kjer je žičnic na pretek. Na svoj račun pa lahko pride tudi v Planici sami, kjer je sicer bolj majhno smučišče, je pa na njem dovolj snega še dolgo v pomlad, ko drugod že cvetijo zvončki. Če niste ne tak ne drugačen smučar, se lahko po mili volji sankate na bregovih ob skakalnicah; če ste slučajno prišli brez vsega, pa lahko uživate v opazovanju skokov, saj v ugodnih vremenskih razmerah ni dneva, ko se na eni ali na drugi skakalnici ne bi kalili naši skakalci. S popularizacijo letenja s padalom je v Planici tudi čedalje več ljubiteljev te športne vrste, ki za potešitev svojih notranjih izzivov s pridom izkoriščajo Goriškovo letalnico. Skratka, ko sem takole opazoval in sodeloval v vsem tem prednovoletnem živzavu, sem

tudi za jedajo in pijačo. Po pripovedovanju prijaznega natakara imajo zasedene vse kapacitete do konca marca. Najbrž bo zanimiv tudi tale podatek: kava je po 20 tolarjev (!), pivo pa po 70. Da, ceneje kot v Ljubljani! »Štiriindvajset ur na dan vseh 365 dni v letu pa je odprt planinski dom v Tamarju,« se je pohvalila tudi tamkajšnja oskrbnica. Žal pa je zaprt bife ob izteku skakalnic, kjer se je včasih tudi dalo okrepčati. Menda zaradi neurejenega statusa lastništva. Škoda.

Minusi se nabirajo

Škoda je tudi, da vsem novim časom in sodobni tehniki navkljub še vedno ne znamo splužiti ceste čez Vršč. Pa ima človeka, ki se gre drsat na globoko zamrznjeno jezerce Jasna pri Kranjski Gori, da bi

Bleda polno zasedeni. »Ja, če se po jutru dan pozna, potem utegne leto turizma še dobro obrodit,« si mislim sam pri sebi. Med obvezno »kremšnito« na Bledu pa slišim, da so si morali člani avstrijskega golf kluba Vrba pripeljati s seboj posebno prikolico, če so hoteli med turnirjem popiti skodelico čaja ali pojesti kakšen sendvič – ker je restavracija ob igrišču zaprta že ves december! In sem bil novoletnemu razpoloženju navkljub spet na realnih tleh. Kot sem zvedel kasneje, je dal igrišče zapreti direktor Grand hotela Toplice, češ da bi igranje na zamrznjeni zemlji povzročilo škodo. Recepcija igrišča, ki sodi k drugemu podjetju, pa je še vedno odprta, igralci pa imajo na voljo tudi garderobo in prho s toplo vodo. Levica ne ve, kaj dela desnica! Jaz bi to komentiral, da se temu reče

RADA IMAM GOSTE

Ja, kar lep kupček voščilnic z dobrimi željami v novem letu sem prejel pred božičnimi prazniki, toda tako kot reprodukcije znamenitih »Lovcev na snegu« slovitega mojstra Pietra Brueghla iz davnega 1565. leta, se nisem razveselil nobene. Naj mi avtorji Unicefovih, begunskih in podobnih humanitarnih čestitk ne zamerijo, ampak ob njej mi je bilo pri srcu resnično kot ob božiču: obzorje je modrozeleno od mraza; gole skale štrlijo iz zasnežene zimske krajine v nebo, ki se zrcali v zamrznjenem jezeru; kmetje se zabavajo – kegljajo na ledu in se sankajo... Se še spomnite takšne idile?

Smučišče v Planici je resda majhno, je pa zato praviloma zasedeno od pozne jeseni do pozne pomladi. Vrh vsega na njem skoraj nikoli ni gneče in je zato primerno tudi za začetnike. Da ne rečemo – naraščajnike...

»Turizem smo ljudje«, pravi naš (bivši) slogan. Ratečani se ga dobro zavedajo. Tako tudi tale upravitelj vlečnice, ki navkljub strupenemu mrazu najde lepo besedo za vsakogar. Pa tudi na silce krepkega ne pozabi povabiti... (Slike: Damjan Križnik)

Ob takšnem vprašanju bo marsikdo nostalgичno zavzdihnil, češ, »ja, včasih je lušno b'lo«, vendar ga bom moral zavrniti, da je v tej ljubi Sloveniji marsikje še vedno lahko tako. Govorim namreč iz izkušnje, ki sem jo doživel med letošnjimi novoletnimi prazniki. Le kje, sprašujete. V Planici, sredi čudovitega Tamarja, kjer je še vedno (skoraj) tako, kot je bilo...

Enkratna idila

Ko sem tistega dne pred svetim večerom s svojo družino tipal skozi zamegleno kranjsko ravan proti »škofiji« slovenske kure, sem potihoma upal, da se vremenoslovci niso ušteli kot že tolikokrat v tem letu in da bom po dolgem času le ugledal vedro nebo. In res! Ko smo se od Jesenic vzpenjali proti Kranjski Gori, se je pred nami nenadoma pokazal ožarjeni spomenik »triglavskega župnika« Jakoba Aljaža, ki kaže mimoidočim popotnikom, kod se pride na našo sveto goro. Srca so nam poskočila in kar sami od sebe smo začeli družno prepevati refren Don Mentoničevega hita: »Če pa v Ljubljani boš ostal, (men' bo super,) teb' pa žal!« Triglavsko pogorje, Martuljkova skupina s Spikom,

Mojstrovka, Cipernik – ja, potem je vožnja do Rateč minila, kot bi mignil in že smo bili sredi podobne idile, kakršno je upodobil Pieter Brueghel.

Obzorje je bilo modrozeleno od mraza, ki se je tod prav tistega dne spustil do rekordnih –16 stopinj Celzija. Tudi gole Ponče so štrlele iz zasnežene krajine, le da se niso zrcalile v zamrznjenih Zelencih, ker so bile pač zasnežene. Seveda pa to ni preveč motilo vaške mladeži, da pod večer ne bi prekrizala palice in zagrata »partije« hokeja. Idiliko so motili pravzaprav le obcesti parkirani avtomobili, v katere so se iz Tamarja vračali prepoteni smučarski tekači razžarjenih lic. Civilizacija pač, kakršne si Brueghel pred davnimi 427 leti ne bi mogel niti predstavljati...

Bodi dovolj »rajcanja«, saj mi je pred odhodom v Planico navsezadnje tudi šef strogo zabičal, naj po vrnitvi vržem na papir samo »resne« vtise z novoletnih počitnic, ne pa kakšnega melanholičnega »bluzenja«.

Raj za smučarje

Najprej dva podatka, ki nas bosta letos spremljala takorekoč na vsakem koraku: Slo-

stiti od začetka do konca. Tem sem pritegnil tudi sam, saj sem se že kmalu prepričal, da v tako čistem ozračju avtomobili ne le smrdijo, pač pa naravnost zaudarjajo.

Kdor se navdušuje za alpsko smučanje, se lahko tod naužije bele opojnosti v streljaj

pomisli: če bo šlo tako naprej, bomo pa Slovenci še prej kot leta 2.000 postali športni narod!

A naj ostanem pri turizmu. Dom v Planici je po vseh peripetijah v zadnjih letih končno le najela neka zasebna firma, tako da je zdaj poskrbljeno

Po večurnem vijuganju ali sankanju se seveda prileže tudi počitek. Kadar posije sonce, še toliko bolj. V teh dneh tam vzide ob enajstih, zaide pa ob treh...

turizem posebne sorte, saj gre za pravilo, ki v gostinstvu ni običajno in ki pravi, da ima prav gostinec in turistični delavec, ne pa gost. Stara praksa, skratka. Ko pa bodo tudi gostje kdaj pa kdaj imeli svoj prav (saj zato ga plačajo), bomo šli malo v Evropo, oziroma bo turistična praksa Evrope prišla k nam. Kajne!

Ko sem prišel domov, sem v gradivu Turistične zveze Slovenije preletel nekaj slogonov, ki naj bi bili v rabi v tem letu turizma na Slovenskem. »Naredite mi to deželo turistično!« je bil najbolj desni med njimi. »Turizem je tudi moja priložnost« najbolj podjetniški. »S turizmom v Evropo in prihodnost« najbolj levi. »Prednost majhne dežele je njena velikost« najbolj dvoumen. »Boš videl, kaj ti Slovenec nudi« prepoten. »Vse za turista, da bomo tudi mi nekoč turisti« preveč poniževalen. Odločil sem se za slogan »Rada imam goste«. Če bo vsak, ki ga bo ponovil, resnično iskren, se nam letine Leta turizma ne bi bilo treba bati.

V Planici sem bil med iskrenimi ljudmi...

Damjan Križnik

ARENA 1992

Staro leto smo zaključili z osvežitvijo spomina, komu je publika v areni spustila palec. Za vse GLODANE kajpak ni bilo prostora – kot ga ni za BOŽANE, s katerimi začnemo letošnje leto. Ker je pač treba zakoračiti vedrogledu, povsem naključen izbor gladiatorjev, ki so preživeli.

Brca

Brane Mišić

Takoj sprejeti pokojninski zakon

Tudi delavci so upniki

Veliki Zlobec

Ciril Zlobec

Diplomat

Jože Smole

Pogajalec

Puščanje krvi

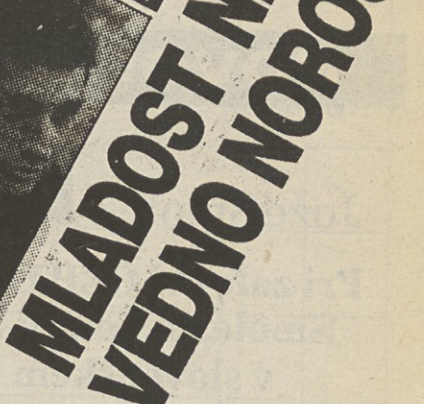
Božidar Voljč

Peter Bekiš

Borut Pahor

MLADOST NI VEDNO NOROST

Postavljanje na glavo

Jaša L. Zlobec

Spomenka Hribar

Ustava ni božja beseda

Dobrodošla pragmatičnost

Sprava ne pomeni tudi pravega izenačevanja

Mile Šetinc

Borut Suklje

Ministrov spodnji del

Mati županija

Magda Tovornik

IDEOLOGIJA V DRUGEM PLANU

Povratak odpisanih

Značaj

Socialdemokrat in ...

Zgovorne karikature

Managersko
zavarovanje

V teh dneh, ko normalni smrtniki tuhtajo, kako bi se dodatno zavarovali, da ne bi ostali brez zdravstvenega varstva oziroma da bi ga finančno nekako le zmogli, imamo pri nas tudi drugo kategorijo državljanov, ki s temi rečmi nimajo nobenih skrbi. Pač, njihova poglavitna skrb je, kam z denarjem, ki jim ga bo navrglo tako imenovano »nezgodno zavarovanje vodilnih delavcev in strokovnjakov«.

Da se razumemo: ne gre za nikakršen egalitarni sindrom, niti ne za kakšen nostalgичno samoupravni in socialistični recidiv, kot bi utegnil pomisliti kdo od »prizadetih« in kaj takega celo javno razlagati. Gre preprosto za družbeno diferenciacijo, ki ni sistemska, se pravi, da družbeno ni regulirana niti ne verificirana, temveč temelji na obskurni poniglavo, da ne bi uporabili še kakšnega hujšega izraza.

Stvar pa je takšna: družbeno podjetje – seveda se tega zavarovanja lahko posluži tudi zasebno, kar pa nas v tej zgodbi v določeni pogledih ne zanima toliko

– zavaruje svojega direktorja. Tokrat nas ne zanima, kaj se dogaja z zavarovanjem in odškodninami, če gospod direktor resnično zbolijo oziroma doživijo nezgodo. To bodo naši bralci lahko razbrali sami. Zanima nas nekaj drugega, in sicer tisti primeri (ti so v večini!), pri katerih se direktor čisto nič ne poškoduje. Denimo, da se je podjetje odločilo zavarovati svojega direktorja v višini letne premije 24.000 DEM, kar pomeni, da znaša mesečni obrok odplačevanja 2.000 DEM. Potem se zgodi, da se našemu direktorju oziroma strokovnjaku, hvala Bogu, ni čez leto primerilo nič slabega, se

pravi, da ni zbolel in ni imel nezgode. Direktor je v svoj žep pobasal natanko 20.100 DEM, ostanek 3.900 DEM pa je za svoje storitve pokasirala zavarovalnica. Oba imata otipljivo korist. O tem ni nobenega dvoma.

Kot je znano, se takšna zavarovanja plačujejo iz materialnih stroškov podjetij, »presežek« (če ni škodnega primera) pa se običajno oziroma praviloma tja ne vrne, temveč se izplača na direktorjev žiro račun. Čudovito! In ne boste verjeli: poučeni vedo povedati, da je takšna »rabota« popolnoma zakonita stvar oziroma da vsaj ni v nasprotju z zakonom. Se ne bi čudili, če vemo, da pri nas ni delal v nasprotju z zakonom, oziroma mu tega niso mogli dokazati, niti Sandi Grubelič, da o Elanovcih, Jelinčiču in drugih tovrstnih mojstrih niti ne govorimo. Pri vsem skupaj je važno edino to, da smo pri nas z demo-

LJUBLJANSKA
ZAVAROVALNICA

NEZGODNO ZAVAROVANJE
VODILNIH DELAVCEV IN STROKOVNJAKOV
VSE CENOVNE POSTAVKE SO V DEM

Zap. št.	PREMIJA		ZAVAROVALNA VSOTA / ODŠKODNINA					PRESEŽEK (če ni škodnega primera)
	mesečni obrok	letna premija	smrt zaradi nezgode	bolezni	trajna invalid.	stroški zdravl.	dnevna odškod.	
1	10	120	3500	300	7000	50	2	65
2	15	180	5250	450	10500	75	3	100
3	20	240	7000	600	14000	100	4	135
4	25	300	8750	750	17500	125	5	165
5	30	360	10500	900	21000	150	6	200
6	40	480	14000	1200	28000	200	8	265
7	50	600	17500	1500	35000	250	10	330
8	60	720	21000	1800	42000	300	13	400
9	70	840	24500	2100	49000	350	15	465
10	80	960	28000	2400	56000	400	17	530
11	90	1080	31500	2700	63000	450	19	600
12	100	1200	35000	3000	70000	500	21	660
13	150	1800	52500	4500	105000	750	31	990
14	200	2400	70000	6000	140000	1000	42	1300
15	250	3000	87500	7500	175000	1250	52	1600
16	300	3600	105000	9000	210000	1500	63	1950
17	350	4200	125000	10720	250000	1790	75	2350
18	400	4800	125000	10720	250000	1790	75	2800
19	450	5400	125000	10720	250000	1790	75	3350
20	500	6000	125000	10720	250000	1790	75	3900
21	600	7200	125000	10720	250000	1790	75	4950
22	700	8400	125000	10720	250000	1790	75	6050
23	800	9600	125000	10720	250000	1790	75	7100
24	900	10800	125000	10720	250000	1790	75	8200
25	1000	12000	125000	10720	250000	1790	75	9300
26	1100	13200	125000	10720	250000	1790	75	10400
27	1200	14400	125000	10720	250000	1790	75	11500
28	1300	15600	125000	10720	250000	1790	75	12600
29	1400	16800	125000	10720	250000	1790	75	13700
30	1500	18000	125000	10720	250000	1790	75	14400
31	1600	19200	125000	10720	250000	1790	75	15800
32	1700	20400	125000	10720	250000	1790	75	16800
33	1800	21600	125000	10720	250000	1790	75	17800
34	1900	22800	125000	10720	250000	1790	75	18700
35	2000	24000	125000	10720	250000	1790	75	20100
36	2200	26400	125000	10720	250000	1790	75	24200
37	2400	28800	125000	10720	250000	1790	75	26100
38	2600	31200	125000	10720	250000	1790	75	27900
39	2800	33600	125000	10720	250000	1790	75	29900
40	3000	36000	125000	10720	250000	1790	75	29900

LZ
LJUBLJANSKA
ZAVAROVALNICA
MANAGERSKO ZAVAROVANJE

Nezgodno zavarovanje vodilnih in strokovnih delavcev, ki ohranja realno vrednost, saj se premija in obveznosti plačujejo v tolarjih protivrednosti nemške marke. Zavarovanje velja doma, na polju, na delovnem mestu, v prostem času, oziroma 24 ur na dan, vsak dan.

Managersko zavarovanje omogoča tudi udeležbo pri pozitivnem poslovnem rezultatu zavarovanja, ki se izplača ob koncu zavarovalnega leta.

... je čas, ko potrebujete zanesljivega partnerja, ne obliube!

kracijo končno dobili PRAVNO DRŽAVO.

Jasno, kakor za koga, in tu je »hakel«, kjer se pojem pravne države začne majati. Da je tudi to

res, nam lepo govori dejstvo, da pa se navadna raja, se pravi delavci ne morejo dopolnilno zavarovati iz materialnih stroškov, temveč iz plač.

Po vsem tem pridemo končno do nekaterih zelo zanimivih vprašanj, na katera bi nam lahko odgovorili: direktor SDK, direktor davčne uprave in nenazadnje tudi direktor Ljubljanske zavarovalnice. Prvega bi vprašali, v koliko primerih je preprečil plačevanje zasebnega zavarovanja iz materialnih stroškov blagajne družbene podjetja, drugi bi nam skoraj moral javno pojasniti, ali izplačila tečejo kar na blagajni zavarovalnice ali prek žiro računa in kako je v tej zvezi s plačevanjem dohodnine, tretji pa bi nam lahko malce orisal samo poslovanje.

V primeru, da od omenjenih gospodov ne bomo dobili ustreznih in pravočasnih pojasnil, bomo v našem podjetju začeli izplačevati le minimalni osebni dohodek, medtem ko si bomo razliko ustrezno poplačali prek zavarovalnice. Hkrati bomo pozvali tudi vsa druga podjetja, naj ravnajo podobno. Bomo videli, če bosta prva dva omenjena gospoda oziroma njuni instituciji potem reagirali?!

I. K.

VLADA (ŠE) NI IZPOLNILA OBLJUB

Na koordinaciji vodstva ROS in stavkovnih odborov 5. januarja letos (cariniki, KPD in zapori, republiška uprava za javne prihodke, sodišče) je bilo ugotovljeno, da sklep vlade Republike Slovenije (17. 12. 92) od predstavnikov upravnih organov jasno zahteva, da morajo 31. 12. 92 vsakemu zaposlenemu delavcu dati pisno potrdilo o poravnavi obveznosti za izplačilo razlike plače od junija do decembra 92 po osnovah za obračun plač po zakonu o delavcih v državnih organih. V skladu s tem je moral vsak predstavnik upravnega organa realizirati sklep vlade ter posameznemu delavcu izdati in vročiti odredbo, kakšen bruto znesek mu pripada za posamezni mesec od junija do decembra, ki mora biti izplačan v štirih obrokih od februarja do maja 93. Vodstvo ROS in predstavniki stavkovnih odborov ugotavljajo, da 31. 12. takšne odredbe niso bile izdane povsod. Zato predsednike sindikatov pozivamo, naj od delodajalca zahtevajo, takojšnjo izdajo in vročitev takšne odredbe.

Predstavniki stavkovnih odborov ocenjujejo, da je še vedno odprto vprašanje obresti od junija do decembra ter nerealizirana, sicer zakonito določena osnova za decembrske plače in zakonita določitev ter izplačilo plače za januar 93. Nesprejemljivo je tudi, da se v vladi Republike Slovenije sprenevedajo, da ni jasno, kdo je kompetenten za pogajanja s sindikati v državnih organih.

ROS je s tremi stavkovnimi odbori in pred-

stavniki stavkovnega odbora Policijskega sindikata Slovenije od vlade Republike Slovenije 6. januarja ponovno pisno zahteval takojšnjo pogajanja o teh vprašanjih. Ali se bo vlada odzvala in privolila v pogajanja, bomo izvedeli v teh dneh.

ROS in stavkovni odbori ocenjujejo, da je avtonomna pravica Policijskega sindikata Slovenije, da bo 8. januarja organiziral stavko. Če delavci, zlasti v republiških upravnih organih (v večini občin je bila razlika plače izplačana v celoti oz. v posameznih delih) dvomijo o sklepu vlade, kar dokazuje tudi zadnji sklep, objavljen v Uradnem listu, stavkovni odbori menijo, da bi bil učinek delovanja skupaj s policijskim sindikatom večji. ROS in trije stavkovni odbori v njem so 17. 12. 92 od vlade Republike Slovenije izposlovali zahtevani sklep in dinamiko izplačila razlike plač za leto 92. Pričakujemo, da bo stavka policistov 8. januarja tudi prispevala k večji pogajalski moči in položaju sindikata pri skupnem delodajalcu, to je vladi Republike Slovenije. Vodstvo ROS in stavkovni odbori ugotavljajo, da so zahteve policijskega sindikata enake našim zahtevam, opredeljenim 19. 11. 92, zato jih podpiramo. Predstavniki stavkovnih odborov bodo skupaj s stavkovnim odborom policijskega sindikata 8. januarja ocenili učinek odziva delodajalca in skladno s tem določili nadaljnjo aktivnost.

Drago Ščernjavič

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Jože Smole:

PRED USODNIMI ODLOČITVAMI

Pri založbi ČZP Enotnost je konec oktobra izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat, predsednik SZDL Slovenije in sedanji poslanec Socialistične stranke v slovenskem parlamentu razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

Kaj med drugim trdi:

- Večstrankarski sistem k nam ni prišel kot strela z jasnega neba.
- Ob božiču 1986 so me mnogi napadli, drugi pa so mi nadeli vzdevek »Božiček«.
- Nobenega urednika nismo imenovali, ne da bi predhodno dobili mnenje novinarskega akta.
- Admiral Štok je zaradi mojih domislic na račun omejenosti nekaterih oficirjev takoj telefoniral v Beograd, general Hočevar pa sploh ni hotel sodelovati s predsedstvom Slovenije.
- Teritorialna obramba ni bila od boga dana niti ni nastala šele v letu 1991.
- Neposredne volitve v Sloveniji so bile že 2. aprila 1989.

In kaj razgrinja:

- Kako so mi »izmaknili« Kučanov stenogram s seje predsedstva CK ZKJ, ki ga je nekako izvrtal Igor Bavčar.
- Kako so nastajale politične zveze (stranke) pod dežnikom SZDL
- Kako so mi Srbi očitali, da sem agent CIA in avtor gesla »Srbe na vrbe«

- Kateri beograjski Slovenci so najbolj vehementno napadali Slovenijo
- Zakaj sem izjavil: »Če bomo popustili, me dajte na gavge!«
- Poslednji vlak »bratstva in enotnosti« in incidenti
- Zakaj Srbom ni uspelo organizirati »mitinga resnice« v Ljubljani
- Moja srečanja s Slobodanom Miloševićem in Borisavom Jovićem

Knjigo Jožeta Smoleta lahko naročite pri ČZP Enotnost. Prednaročniška cena je 980 tolarjev.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Datum: _____ Podpis naročnika: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

Zveza

**Svobodnih
Sindikato
Slovenije**

SALOMONOV
UGANKAR

DE

časopis slovenskih delavcev

DELA VSKI LOBI

Velika nagradna križanka št. 1/2

Rešeno križanko nam pošljite do 19. januarja 1993 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Velika nagradna križanka št. 1/2. Nagrade so 5.000, 3.500 in 2.000 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 52

ATAL, LAT, KALAMINA, MONT BLANC, SELKA, ANAA, KRAVATA, MAKAK, VIDAV,
VINA, AC, ESINO, AARE, ERO, KAT, JP, MATURIN, ELI, SLAP, RONA, ROV, KALIMAN-
TAN, PETERICA, ARAKAN, RE, IKO, RON, LOK, STENAR, POTOP, NAKOVALO, ATENE,
ASINARA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 52

1. Helena Duh, Morje 150, 62313 Fram,
2. Sonja Planko, Angelce Opeckove 3, 61000 Ljubljana,
3. Marjeta Zaman, Jedinščica 54, 68000 Novo mesto

Rešitev gesel iz današnje velike nagradne križanke vpišite na spodnje črte in pošljite na naš naslov.

1. _____
2. _____
3. _____

Nagrade bomo poslali po pošti

Križanko pripravil

SALOMONOV
UGANKAR

neja, ni storil kaznivega dejanja, za katerega so ga obtožili oziroma mu tega vsaj niso mogli dokazati. Dokaz več, da za tiste, ki imajo nekaj pod palcem, pravna država pri nas že deluje. In norobe: običajni občan, ki še ni bil v časopisu, ne bi imel niti odstotka možnosti, da ga oprostijo, četudi bi ga obtožili samo za klevetanje Sandija Grubeliča. Slovenci se gredo primarno akumulacijo kapitala, njihova država pa mafijsko pravo. Vse je torej v redu, le plače v višini 600 DEM so previsoke.

Arharjeva izguba

France Arhar, guverner Banke Slovenije, pa dokazuje, da z restriktivno monetarno politiko sicer obvladuje finance, nima pa pojma o gospodarstvu. O tem zelo zgovorno priča uvedba novih slovenskih kovancev. Konkretno: kovina za tolarški kovanec (brez stroškov za oblikovanje, kovanje, transport...) stane 0,914 tolarja. Torej Arhar že danes z vsakim tolarškim kovancem v obtoku dela izgubo. Kaj bo šele čez eno leto, ko bo ob sedanji inflaciji cena tega kovanca prepolovljena, cena kovine pa bo ostala bolj ali manj nespremenjena. Ker je Arhar kovance dal v obtok po pooblastilu slovenske vlade, to samo zase govori, kakšni ljudje vodijo slovensko državo. Včasih smo jim rekli komunisti!

Podobnikova zmota

Marjan Podobnik, predsednik SLS, je sicer mimo tega konteksta ugotovil, da »leva koalicija nima možnosti« in se pri tem še kako zmotil. Leva koalicija ima na tisoče možnosti, ki pa, sodeč po uvajanju kovancev, stanejo. Račun sicer v vsakem primeru poravnajo državljani. Problem je samo v tem, ali obremeniti (vse) državljane enakomerno ali nekaterim pustiti, da obogatijo in skušajo »bajko o uspehu« spremeniti v resnično zgodbo. Prav to je zdaj vprašanje, ki muči dr. Drnovška. In od odgovora nanj je odvisno, kakšno koalicijo in vlado bomo dobili.

Kuli

Humoreska

Zamujen tepežni dan

– Srečno novo leto! smo pozdravili prvi popraznični dan tovariša Neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je že zasedal svoje stalno mesto za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

»Pa saj smo si voščili že pred novim letom,« je malce nergaško odgovoril. Mi pa se nismo pustili odgnati:

– In kako ste preživeli novo leto?

»Kako, kako? Kot vedno!«

– Toda letos je bilo novo leto vendarle nekoliko drugačno. Zdaj imamo nov parlament, pravzaprav prvega resničnega, pa prvega resničnega predsednika republike. Ali nas ni srčkano nagovoril po televiziji?

»Veste kaj, prihranite tele medene besede za koga drugega,« je vzrožil tovariš Neposredni, »in imejte za norca koga drugega, ne mene!«

Vsak normalen človek bi zdaj utihnil, ne pa mi, ki smo od javnih glasil, kajti naša najpomembnejša naloga je preverjanje in raziskovanje javnega mnenja.

– Pa kaj se vam je zamerila naša demokracija?

»Ali sem rekel, da se mi je zamerila demokracija?«

– No, tega ravno niste rekli, ampak videti je bilo, da ste vzrožili, takoj ko sem omenil naše najnovejše pridobitve, torej prvi demokratični parlament in prvega predsednika republike. Navsezadnje ste ju volili...

– Saj ravno zato sem tako besen. Volil sem ju že pred enim mesecem, oni pa se še kar naprej pogovarjajo, kako bodo sestavili vlado...

»No, no. Bodite malce strpni, naši vrli poslanci so imeli okrog volitev polne roke dela. Pa so si morali najprej malce odpočiti. Vmes so prišli še prazniki, božič, osamosvojitveni dan, novo leto... Zdaj se bodo s polno paro vrgli v konstituiranje vlade. To ne bo težko, ko jim bo pomagal Kučan, ki se na te stvari spozna že od prej...«

»Ja, ja, to zna trajati tja do konca aprila. Potem pa bodo spet prazniki OF pa prvi maj, tako da novo vlado lahko pričakujemo že v začetku avgusta.«

– Dobro, dobro. A kaj bi storili vi? Saj vendar veste, da so moči v parlamentu razporejene tako, da nihče brez drugega ne more nič in da nobena stranka ni zadovoljna z volitvami, vsi skupaj pa so sperti med seboj. Zato traja toliko časa.

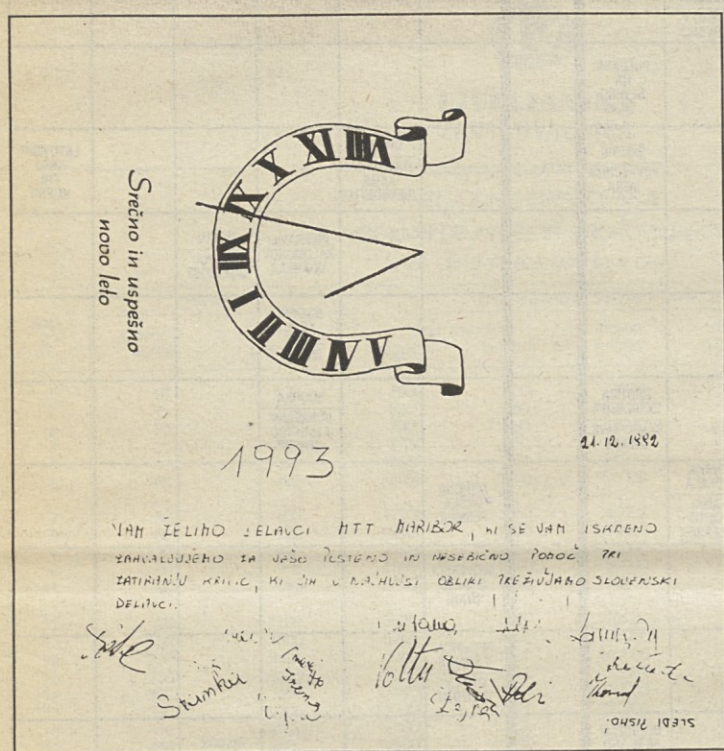
»Oh, veste, imeli smo odlično priložnost, pa smo jo zamudili...«

– Kakšno?

»Konec decembra je bil praznik, tepežni dan. In ker so od Miklavža pa do tepežnega dne minili dobri trije tedni, bi slovenski volivci lahko preluftali poslance, ki so v treh tednih niso uspeli zmeniti, kako sestaviti vlado...«

– Ampak to bi pomenilo, da bi morali imeti še ene volitve! Zakaj pa ne! Saj pravite, da nobena stranka ni zadovoljna z volitvami. In verjemite mi, tudi volivci niso zadovoljni...«

Bogo Sajovic

P.S.

Odstopljeni direktor Tone Taks je že naročil grafologa...

Politik novega kova

Ko govori o Demosu, mu ljudstvo še na kraj pameti ne pade!

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Mraz popustil

Pa smo previharili v novo leto! Najbolj burno vreme je bilo ravno v dneh po božiču. Če verjamemo ljudskemu izreku, ki pravi, da vetroven konec leta pomeni, da bo naslednje leto hudo, se nam ne obeta nič dobrega. No, čisto nič pa že ne, kaj dobrega se bo za nas tudi letos bržkone našlo. Dobro je, na primer, že to, da je sedaj mrzlo. »Če je toplo v januarju, spomladi se pokvari.« Do pomladi je še daleč. »Če prosinca zelo lisica laja, še huda zima nastaja.« Žal večina od nas le redko lahko sliši lisico lajati ali pa je sploh še ni slišala. Toda zima, ki je pred nami, je lahko še huda. Ali to pomeni veliko snega ali pa le hud mraz, je seveda vprašanje. Ponekod na Dolenjskem in na Kočevskem je zapadlo kar precej snega, ki je tako suh, da bi skoraj ne mogli dobiti vode iz njega. Drugje so snega lačni. Smučišča, na katera smo bili v preteklosti navajeni, letos bolj ali manj samevajo. Morda se sliši smešno, toda pojdite smučat na Dolenjsko, v Rog.

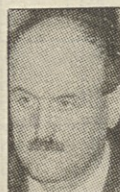
Januar je povsod po Sloveniji naš najhladnejši mesec. Povprečna mesečna temperatura v Ljubljani je januarja 1,0, decembra 0,1 in novembra 0,3°C. Februar je zaradi daljših dni že toplejši. Jasnih dni je povprečno 1,8 (decembra 1,0), sonce pa sije 47,6 ure na mesec, torej v povprečju dobro uro in pol dnevno. To je pa res malo, kajne? Lani decembra je bilo le dobrih 34 sončnih ur, pa bomo tudi januar preživeli. Nekateri drugi kraji po Sloveniji se lahko pohvalijo z več sončnega vremena. Ker pa je dan še kratek, čudežev ni. Tako sije v Novi Gorici v tem mesecu sonce povprečno 104 ure, na Kredarici 120, v Novem mestu 71, v Mariboru 70 ter v Murski Soboti 60 ur.

Po dveh sončnih dnevih se je v noči na četrtek pooblačilo. Ob prehodu fronte je mraz popustil. Za konec tedna bo vreme precej jasno. Po nižinah se bo pojavljala megla. Ne bo več tako mrzlo kot v začetku tedna. V višjih legah bo sploh razmeroma toplo. Vreme bo kot naročeno za hojo v hribih. Tam bo potrebna zimska oprema, kajti marsikje so tla poledenela.

Tomšičev kozarček

France Tomšič, šef nekega sindikata, je na novinarski konferenci med drugimi (samo zanj značilnimi) umetnostmi izustil, da ga »sindikalno glasilo« ne spremlja strokovno in da mu je njegov urednik dejal, kako ne verjame v sindikalni pluralizem. Kot beli dan je jasno, da je »revolucionarja« nemogoče spremljati strokovno, medtem ko bi omenjeno izjavo danes lahko dobili samo od totalnega političnega analfabeta oziroma prismuknjenca. Še bolj verjetno od tega pa je, da se je Tomšič vse skupaj preprosto izmislil. Po principu pač, da se (medijski) vihar spleta delati, čeprav v kozarcu vode. Ti pa ga spremljaj strokovno!!!

Grubeličeva verzija

Sandi Grubelič, novodobna verzija slovenskega Al Capoa

Kuli

Za Vaše objave na zadnji strani: V ZASEDI!

slika
gospoda
IVA
KULJAJA

VOŠČILO!

The first novinarju DE želim, da bi v letu 93, manj pristransko in opredeljeno, nadaljeval s svojo zasedo. Žal je bilo letos močno čutiti njegovo »prijateljsko nagajenost« do nekaterih direktorjev in vice direktorjev še posebno strpcev zelene družčine, kar je čista slučajnost!

Nepriistranskost je lepa čednost – dobremu novinarju pa profesionalni pogoj!!!!

Pa dober pogled in mirno ročico!

POK, POK, POK.....

Dedek Mraz

P.S.

Toliko smo pa že stari, da vemo, da ima tale »dedek« tudi ime in priimek. Njegovo »voščilo« bi bilo verodostojnejše, če bi se podpisal.

Kuli

Šef

Ko je šef doumel, da tudi na vrata politike trkajo zakoni sodobne tržne ekonomije, mu je bilo v hipu jasno, da je edini logični odgovor vsesplošno združevanje, tako na levi kot na desni. In glej zlomka: združevanje je steklo na levi, na desni kot tudi v sami sredini. Ker je jasno, da bomo imeli pri nas v perspektivi ponovno

»klerikalce«, »liberalce« in »socialiste«, posamezniki sicer trenutno lahko še govorijo o različnih zgodovinskih nastankih posameznih strank, s čimer pa se seveda ne bodo mogli postaviti po robu zgodovinskemu zaokroževanju političnih opcij na Slovenskem. Problem je nekje drugje. Bavčarja bo že v kratkem bolj kot »zgodovinskost« nastanka stranke mučila dilema, ali k »liberalcem« ali k »socialistom« oziroma kot se že bodo levi imenovali. Podobno, če ne še bolj, bo veljalo za Žaklja. In v primeru, da bo Žaklja zaneslo k sredincem, se pravi k »liberalcem«, bo šef prisiljen razmišljati o tem, kdo bo v prihodnje na čelu svobodnih sindikatov. Da bi bil liberelec, je kaj malo verjetno.

Horoskop

Nerodno vprašanje

Ameriški politik Richard Nixon (rojen 9. januarja 1913) v svojem političnem delovanju ni imel velike sreče. Na njegovi prvi kandidaturi za predsednika ZDA ga je porazil John F. Kennedy, ko pa je bil Kennedy ubit, je njegov mandat končal in bil potem še za en mandat izvoljen Lyndon Johnson. Po osmih letih od poraza na volitvah je Nixonu končno uspelo priti v Belo hišo. Čas za predsednikovanje ni bil najbolj ugoden. V Vietnamu je bila Amerika namreč zapletena v vojno, ki je požirala na tisoče življenj in na milijone dolarjev. Slike vojaških spopadov, uničevanja, pohabljenosti, trupla in kol vrhunec vsega še pokol v vasi My Lai so svetovno javnost obrnili proti Združenim državam. Dober del napadov na ZDA je letel na Nixona samega, saj je kot predsednik predstavljal svojo državo. Poleg tega je tudi velik del domače javnosti protestiral proti vojni v Vietnamu. Pridružile so se še mirovniške skupine in precej veteranov iz te vojne. Kljub temu je Nixon na volitvah spet zmagal. Vendar novega mandata ni izpeljal do konca. Novinarja sta namreč odkrila, da nekdo nepooblaščen prisluškuje v zgradbi »Watergate«, kjer je bil sedež demokratske stranke, torej predsednikovih nasprotnikov. Ko se je klobčič odvil, je bilo ugotovljeno, da ima pri prisluškovanju prste vmes kar nekaj ljudi iz predsednikove okolice. Primer »Watergate« je prerasel v prvorazredni državni škandal. Čeprav je predsednik Nixon javnosti prepričeval, da o vsej zadevi ni imel nikakršnega pojma, so se pritiski nani vrstili. Medijem in javnemu mnenju so se pridružili tudi člani ameriškega kongresa, ki so zahtevali ostro preiskavo. Zahtevali so tudi, da predsednik priča pred kongresno komisijo in da na voljo ustrezno dokumentacijo o zadevi. Predsednik Nixon združenemu napadu opozicije in javnosti ni mogel kljubovati in je bil prisiljen storiti edino častno stvar, ki mu je še ostala, odstopiti. Nixon je do sedaj edini predsednik ZDA, ki je bil prisiljen odstopiti.

Nixon je bil precej tog možakar. Ko je bil na predvolilnem popotovanju po Floridi, je neki policist-motorist iz njegovega spremstva padel in se precej poškodoval. Nixon je takoj velel ustaviti avto in se napoliti k nesrečnežu. Vendar mu je ob njem zmanjkalo besed. Po mučni tišini je nesrečnika končno vprašal:

»Ali imate radi svoje delo?«

V tem tednu so se rodili še slovenski pesnik Anton Aškerc, češki pisatelj Karel Čapek, ruska balerina Galina Ulanova, ameriški pisatelj Jack London, madžarski pisatelj Ferenc Molnar in slovenski pisatelj Bogomir Magajna.

Deni